

Paweł Churski

Ewaluacja Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej

Paweł Churski

**Ewaluacja
Strategii Zintegrowanych
Inwestycji Terytorialnych
dla rozwoju
Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej**

Seria
Ekspertyzy i Raporty
Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Tom 5

Paweł Churski

**Ewaluacja
Strategii Zintegrowanych
Inwestycji Terytorialnych
dla rozwoju
Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej**

Poznań 2020

Autor:

Prof. dr hab. Paweł Churski

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Zakład Studiów Regionalnych i Lokalnych
ul. Bogumiła Krygowskiego 10, 61-680 Poznań
e-mail: chur@amu.edu.pl
 <https://orcid.org/0000-0002-4152-1211>
<http://www.churski.pl>

Wkład merytoryczny:

Biurowo Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej
Ewa Milewska
Ewa Woźniak

Recenzent:

prof. dr hab. Andrzej Miszczuk

Fotografi na okładce:

Piotr Gołębniak Fotografia (www.facebook.com/golebniak)

Copyright © Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM w Poznaniu, Poznań 2020

ISBN 978-83-7986-307-5

Wydawca:

Bogucki Wydawnictwo Naukowe
ul. Górna Wilda 90, 61-576 Poznań
biuro@bogucki.com.pl

Druk:

Perfekt Druk

Spis treści

Streszczenie	7
Summary	9
Wykaz zastosowanych skrótów	11
1. Wprowadzenie	13
1.1. Cel i zakres badania	15
1.2. Metodologia i źródła informacji	16
1.3. Wykonawca	20
2. Ewaluacja założeń Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej	21
2.1. Obszar wsparcia Strategii ZIT AKO	22
2.2. Diagnoza stanu – analiza SWOT	23
2.3. Wizja, cele, priorytety i działania Strategii ZIT AKO	27
2.4. Plan finansowy	32
2.5. System wdrażania, monitoring i sprawozdawczość	33
3. Ewaluacja realizacji działań interwencyjnych	36
3.1. PRIORYTET 1 – Wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej	36
3.2. PRIORYTET 2 – Promocja strategii niskoemisyjnych	44
3.3. PRIORYTET 3 – Wykształcone społeczeństwo	58
3.4. PRIORYTET 4 – Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi	70
3.5. Ocena stanu i struktury wdrażania oraz funkcjonowania systemu zarządzania	87
4. Wnioski i rekomendacje	96
Literatura	101
Załączniki	104

Streszczenie

Opracowanie *Ewaluacji Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej* (Strategia ZIT AKO) wynikało z inicjatywy Biura Stowarzyszenia Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (SAKO).

Głównym celem badania jest ocena postępu rzeczowego i finansowego realizacji Strategii ZIT AKO. Badanie ma ocenić stan realizacji poszczególnych elementów składowych obowiązującej Strategii ZIT AKO oraz sposób i stopień, w jakim prowadzone w ramach realizacji Strategii działania przekładają się na osiągnięcie zakładanych celów postępu rzeczowego i finansowego. Efektem postępowania badawczego jest analiza i ocena realizacji postępu rzeczowego i finansowego w kontekście wyzwań rozwojowych gmin i powiatów powiązanych funkcjonalnie z Kaliszem i Ostrowem Wielkopolskim, a wchodzących w skład SAKO. Zakres przedmiotowy badania obejmuje Strategię ZIT AKO ze szczególnym uwzględnieniem paradygmatu postępu rzeczowego i finansowego realizacji założeń tego dokumentu, przy wykorzystaniu paradygmatu teoretycznego, jakim jest ewaluacja wspierana teorią. Zakres podmiotowy badania obejmuje jednostki samorządu terytorialnego tworzące SAKO, będące głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację analizowanej Strategii.

Wyniki analizy potwierdziły prawidłowość podstaw prawnych i sposobu opracowania ocenianej Strategii. Została ona przygotowana zgodnie z zasadą programowania, w pełnym powiązaniu z założeniami innych dokumentów strategiczno-programowych obowiązujących na różnych poziomach przestrzennych systemu planowania. Podstawą programowania interwencji rozwojowej jest właściwie

przeprowadzona diagnoza stanu, gwarantująca spełnienie warunku planowania działań w oparciu o dowody (*evidence-base policy*). Wizja, cele, priorytety i działania Strategii nie budzą zastrzeżeń, przy czym ich układ powinien być uproszczony, a tym samym bardziej czytelny. System wdrażania należy ocenić jako dobrze zaplanowany i właściwie funkcjonujący. Deficyty w zakresie przedstawienia założeń zaplanowanej logiki interwencji mają charakter obiektywny i w toku badania zostały zweryfikowane pozytywnie. Realizowana w oparciu o ocenianą Strategię interwencja jest zgodna z teorią interwencji będącą efektem przyjętych założeń przyczynowo-skutkowych oraz prawidłowości wynikających ze współczesnych koncepcji wyjaśniających procesy rozwoju społeczno-gospodarczego w podejściu zorientowanym terytorialnie (*place-based policy*). Stan wdrażania (na dzień 30 listopada 2019 r.) pozwala stwierdzić, że skuteczność i efektywność realizowanej interwencji nie jest zagrożona, a wartość osiągniętych już wskaźników wielokrotnie przekracza wartości zaplanowane w założeniach Strategii. **Przedstawione w niniejszym opracowaniu przykłady dobrych praktyk w postaci najlepszych projektów realizowanych w poszczególnych priorytetach pozwalają pozytywnie ocenić użyteczność i trwałość Strategii ZIT AKO w dłuższej perspektywie czasowej.**

Dotychczas uzyskane doświadczenia wskazują jednoznacznie na potrzebę kontynuacji interwencji dedykowanej obszarowi funkcjonalnemu Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. W jej przygotowaniu, a następnie realizacji główna rola powinna przypadać Biuru SAKO, które, co należy podkreślić, nie zostało zainicjowane jedynie w związku z uruchomieniem nowego narzędzia unijnej polityki spójności, ale bazuje na

doświadczeniach współpracy JST zadeklarowanej podpisanym w 2008 r. porozumieniem. Szansą na kontynuację działań w ramach zmodyfikowanej inicjatywy ZIT ma być ZIT PLUS, który został zaplanowany jako instrument strategiczny w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (2017) oraz potwierdzony zapisami *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*

(2019). W dalszych działaniach w tym zakresie należy wykorzystać wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonej ewaluacji Strategii ZIT AKO, które odnoszą się zarówno do etapu programowania interwencji, jak i jej realizacji, włączając w to zasady i sposób funkcjonowania systemu zarządzania.

Summary

The preparation of the evaluation of the *Strategy for Integrated Territorial Investments* (ITIs) for the development of the Kalisz-Ostrów Agglomeration (ITIs KOA) was the initiative of the Association of the Kalisz-Ostrów Agglomeration (AKOA).

The research aims primary to assess the physical and financial progress of the ITIs KOA Strategy implementation. The study is to evaluate the state of implementation of particular components of the existing ITIs KOA Strategy and the way and degree to which the conducted activities within the Strategy translate into the achievement of the established objectives of the physical and financial progress. The research carried out results in an analysis and evaluation of the implementation of the physical and financial progress in the context of the development challenges of communes and poviats functionally linked to Kalisz and Ostrów Wielkopolski and which are part of AKOA. The investigation embraces the ITIs KOA Strategy with particular attention paid to the paradigm of the physical and financial progress in the implementation of the assumptions of this document with the use of a theoretical paradigm which is evaluation supported by theory. The research examines territorial self-government units forming AKOA which is a main entity responsible for the implementation of the analysed Strategy.

The results of the conducted analysis confirmed the correctness of legal basis and the way the assessed Strategy has been prepared. It was developed in line with the programming principle, fully respecting the assumptions of other strategic and programming documents existing at the different spatial levels of the planning system. The programming of the development intervention relies on the

proper diagnosis of the state, which guarantees meeting the condition of planning activities according to evidence-based policy. The vision, objectives, priorities and activities of the Strategy cause no concern, but their arrangement should be simplified and thus more clear. The system of implementation should be assessed as well-planned and functioning properly. Deficits concerning the presentation of the assumptions of the planned intervention logic are objective in character and were positively verified during the research. The intervention implemented on the basis of the assessed Strategy is compliant with the intervention theory resulting from the adopted cause and effect assumptions and regularities of contemporary conceptions explaining socio-economic development processes in the place-based policy approach. The state of the implementation (as at 30 November 2019) allows stating that the efficiency of the implemented intervention is not at risk and the values of the already achieved indicators are many times greater than those planned in the Strategy assumptions. Shown in this study, the examples of good practices in the form of the best projects implemented in particular priorities allow assessing positively the utility and strength of the ITIs KOA Strategy in the longer perspective.

The experience gained so far clearly indicates the need for the continuation of the intervention dedicated to the functional area of the Kalisz-Ostrów Agglomeration. The key role in its preparation and then implementation should be played by AKOA, which, what should be emphasised, has not been set up only in relation to the activation of a new tool of EU cohesion policy, but relies on the experience of territorial self-government units' cooperation

declared by the agreement signed in 2008. The opportunity to continue activities within the modified ITI initiative is ITI PLUS which has been projected as a strategic instrument in the *Responsible Development Strategy* (2017) and confirmed with the provisions of the *National Regional Development Strategy 2030* (2019). The further activities in this regard should

embrace the conclusions and recommendations of the conducted ITIs KOA evaluation, referring to both the stage of the intervention programming and its implementation including the principles and the way the governance system functions.

Wykaz zastosowanych skrótów

- AKO** Aglomeracja Kalisko-Ostrowska
- BIURO** Biuro Stowarzyszenia Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej
- (COM (2018) 375)** Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz
- (COM (2018) 372)** Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności
- (COM (2018) 382)** Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+)
- EFRR** Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- EFS** Europejski Fundusz Społeczny
- EUROPA 2020** Strategia Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu
- FS** Fundusz Spójności
- GUS** Główny Urząd Statystyczny
- IOB** Instytucje Otoczenia Biznesu
- IP WRPO 2014+** Instytucja Pośrednicząca
- IZ WRPO 2014+** Instytucja Zarządzająca
- JST** Jednostki Samorządu Terytorialnego
- KPOŚK** Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- KRAKO** Komisja Rewizyjna Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej
- KSRR** Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020
- KSRR 2030** Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
- OF** Obszar funkcjonalny
- OZE** Odnawialne źródła energii
- POIR** Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020
- POIŚ** Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020
- POPC** Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014–2020
- POWER** Program Operacyjny Wiedza–Edukacja–Rozwój 2014–2020
- PRO** Zmieniony wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na

rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006. Komisja Europejska COM(2012) 496 final. 2011/0276 (COD) Bruksela. 11 września 2012

- RAKO** Rada Stowarzyszenia Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej
- RLKS** Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (*Community – Led Local Development – CLLD*) zgodnie z art. 28–30 PRO
- RLM** Liczba wyrażająca wielokrotność ładunku zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych z obiektów przemysłowych i usługowych w stosunku do jednostkowego ładunku zanieczyszczeń w ściekach z gospodarstw domowych, odprowadzanych od jednego mieszkańca w ciągu doby. Zgodnie z art. 43 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2012 poz. 145) oraz § 3 i 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz.U. z 2010, poz. 922 z późn. zm.). Aglomeracje powyżej 2000 RLM powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych, zakończone oczyszczalniami ścieków, zgodnie z ustaleniami krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych. Aglomeracja oznacza teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych, natomiast przez jednego równoważnego mieszkańca rozumie się ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.
- SAKO** Stowarzyszenie Aglomeracja Kalisko-Ostrowska
- SOR** Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
- SRK** Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo
- SRPZ** Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020
- SRWW 2020** Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 Roku. Wielkopolska 2020.
- SRWW 2030** Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 r.
- STRBAL** Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego
- TiK** Technologie informacyjno-telekomunikacyjne
- UE** Unia Europejska
- UOSG** Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 1990 nr 16, poz. 95 z późn. zm.)
- UOSP** Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 1998 nr 91, poz. 578 z późn. zm.)
- UOZPPR** Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2006 nr 227, poz. 1658 z późn. zm.)
- UP** Umowa Partnerstwa
- UW** Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (t.j. Dz.U. z 2018 poz. 1431 z późn. zm.)
- WPRO 2014+** Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020
- ZAKO** Zarząd Stowarzyszenia Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej
- ZWW** Zarząd Województwa Wielkopolskiego
- ZIT** Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (*Integrated Territorial Investment*) zgodnie z art. 99 PRO
- ZIT AKO** Zintegrowane Inwestycje Terytorialne dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej

1. Wprowadzenie

Opracowanie *Ewaluacji Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (ZIT AKO)* wynikało z inicjatywy Stowarzyszenia Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (SAKO).

SAKO jest samorządnym zrzeszeniem jednostek samorządu terytorialnego – gmin i powiatów Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (AKO). Podstawą utworzenia AKO było podpisanie w dniu 19 lutego 2008 r. porozumienia o współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego AKO (gminami i powiatami). W ramach porozumienia utworzono również Stałą Radę Współpracy Prezydentów, Starostów, Burmistrzów i Wójtów AKO. Od 10 marca 2015 r. obszar funkcjonalny (OF) AKO funkcjonuje w formie stowarzyszenia i obejmuje 24 jednostki samorządu terytorialnego:

- 2 miasta: miasto Kalisz, miasto Ostrów Wielkopolski,
- 5 gmin miejsko-wiejskich: gmina i miasto Nowe Skalmierzyce, gmina i miasto Odolanów, gmina i miasto Opatówek, gmina i miasto Raszków, gmina i miasto Stawiszyn,
- 14 gmin wiejskich: gmina Blizanów, gmina Brzeziny, gmina Ceków-Kolonia, gmina Godziesze Wielkie, gmina Gołuchów, gmina Koźminek, gmina Lisków, gmina Mycielin, gmina Ostrów Wielkopolski, gmina Przygodzice, gmina Sieroszewice, gmina Sośnie, gmina Szczytniki, gmina Żelazków,
- 3 powiaty: powiat kaliski, powiat ostrowski, powiat pleszewski.

Stowarzyszenie stanowi zinstytucjonalizowaną płaszczyznę deklarowanej oddolnie współpracy gmin i powiatów w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 1990 nr 16, poz. 95 z późn. zm.) (UOSG) oraz ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U.

z 2017 nr 91, poz. 1291 z późn. zm.) (UOSP). Na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (t.j. Dz.U. z 2018 poz. 1431 z późn. zm.) (UW) pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 (IP WRPO 2014+) w zakresie m.in. wyboru projektów do dofinansowania. Szczegółowy zakres zadań powierzonych SAKO przez Instytucję Zarządzającą (IZ WRPO 2014+) Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 (WRPO 2014+) określa porozumienie pomiędzy Zarządem Województwa Wielkopolskiego (ZWW) a SAKO, które zawarte zostało dnia 16 marca 2015 r. (ze zmianami). SAKO pełni wobec władz regionalnych i krajowych funkcję Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Stanowi wspólną reprezentację jednostek samorządu terytorialnego wdrażających na obszarze AKO Zintegrowane Inwestycje Terytorialne na podstawie dokumentu pt. *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce* z lipca 2013 r., zatwierdzonego przez Ministra Rozwoju Regionalnego (*Zasady realizacji...*, 2013).

Podstawowym celem SAKO jest wspieranie i rozwijanie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów członków SAKO, a w szczególności wzmacnianie rozwoju społeczno-gospodarczego, infrastrukturalno-środowiskowego i kulturalnego jednostek samorządu terytorialnego tworzących AKO oraz współpraca gmin i powiatów, w tym zakresie, zgodnie z ich kompetencjami określonymi ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityk rozwoju (Dz.U. z 2006 nr 227, poz. 1658 z późn. zm.) (UOZPPR).

Inicjatywa opracowania ewaluacji Strategii ZIT AKO wpisuje się w szersze działanie SAKO związane z przygotowaniem przez samorząd lokalny i regionalny dokumentów strategicznych niezbędnych do obiektywnego i uzasadnionego ukierunkowania działań rozwojowych w kolejnej perspektywie programowania polityki spójności Polski i Unii Europejskiej, jaka przypada na lata 2021–2027. Bezpośrednią przyczyną przygotowania ewaluacji Strategii ZIT AKO jest potrzeba opracowania aktualizacji Strategii ZIT AKO, której okres obowiązywania w aktualnej wersji wygasa z końcem 2020 r. Zgodnie z procesem planowania strategicznego opracowanie aktualizacji Strategii powinno być poprzedzone ewaluacją realizacji założeń jej poprzedniej wersji oraz diagnozą stanu, które powinny stać się podstawą dla koncentracji merytorycznej i przestrzennej planowanej interwencji, zgodnie z podejściem opartym na faktach (*evidence-based policy*). Należy podkreślić, że podjęta przez Biuro Stowarzyszenia Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (BIURO) inicjatywa, rozpoczynająca proces strategiczny przygotowania aktualizacji Strategii ZIT AKO, odpowiada na szereg współczesnych wyzwań. Do najważniejszych zaliczyć należy:

- konieczność uwzględnienia w identyfikacji przebiegu oraz ukierunkowania procesów rozwojowych dynamicznie zmieniających się warunków wynikających z wzrastającego wpływu megatrendów przemian ekonomicznych i społecznych (Konecka-Szydłowska i in., 2019),
- potrzebę utrzymania podejścia zorientowanego terytorialnie w programowaniu działań interwencyjnych polityki spójności na poziomie krajowym i europejskim (Churski, 2018),
- możliwość wykorzystania efektów aglomeracji i efektów dyfuzji w ograniczaniu różnicowań rozwojowych w przestrzeni (Churski, 2019),
- potrzebę wypełnienia delegacji ustawowej nakładającej na samorząd regionalny obowiązek zaktualizowania strategii rozwoju regionów,
- konieczność uwzględnienia w zapisach aktualizacji Strategii ZIT AKO założeń zawartych w nowych krajowych dokumentach strategicznych i programowych, a zwłaszcza *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (SOR) (2017), *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* (KSRR 2030) (2019) oraz zaktualizowanych zintegrowanych strategii krajowych,
- potrzebę uwzględnienia w procesie programowania procesów rozwojowych zmiany paradygmatu krajowej polityki rozwoju regionalnego zmierzającej do większego wykorzystania lokalnego kontekstu dla prowadzenia działań rozwojowych, których nadrzędnym celem staje się równoważenie terytorialne rozwoju przy zapewnieniu odpowiedzialności społecznej, tj. udziału i korzyści wynikających z rozwoju dla wszystkich grup społecznych zamieszkujących różne miejsca naszego kraju,
- możliwość objęcia obszaru AKO interwencją polityki interregionalnej udzielaną zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym przy wykorzystaniu krajowych narzędzi koncentracji przestrzennej, takich jak obszary strategicznej interwencji, jak również planowanym w perspektywie 2021–2027 utrzymaniu instrumentów koncentracji przestrzennej w ramach europejskiej polityki spójności, w tym przede wszystkim Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).

Na tym tle ewaluacja Strategii ZIT AKO z jednej strony wpisuje się w działania związane z aktualizacją dokumentów strategicznych, jakie prowadzone będą przez SAKO, a z drugiej strony jest istotnym elementem trwającego równoległe procesu przygotowań samorządu terytorialnego regionu Wielkopolski do nowej perspektywy programowania polityki rozwoju na lata 2021–2027. Wyniki ewaluacji pozwolą lepiej ukierunkować działania w nowej Strategii ZIT AKO, uszczegóławiając zapisy opracowywanej strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 r. (SRWW 2030) w zakresie zapewniającym jak najlepsze wykorzystanie zasobów endogenicznych zlokalizowanych w granicach gmin tworzących AKO. Powinno to umożliwić trafną, skuteczną i efektywną poprawę stanu w zakresie zdiagnozowanych obszarów problemowych, przy uwzględnieniu specyficznych warunków rozwojowych tej części Wielkopolski (*Założenia...*, 2019). Dzięki uwzględnieniu na etapie formułowania wniosków i rekomendacji zapisów projektów rozporządzeń tworzących pakiet legislacyjny na lata 2021–2027, w tym zwłaszcza rozporządzenia ogólnego (COM (2018) 375) oraz rozporządzeń określających wykorzystanie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu Spójności (FS) (COM (2018) 372) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) (COM (2018) 372), uzyskane wyniki mają dodatkową wartość operacyjną dla

programowania i realizacji przyszłych działań interwencyjnych na obszarze AKO.

1.1. Cel i zakres badania

Głównym celem badania jest ocena postępu rzeczowego i finansowego realizacji Strategii ZIT AKO. Badanie ma ocenić stan realizacji poszczególnych elementów składowych obowiązującej Strategii ZIT AKO oraz sposób i stopień, w jakim prowadzone w ramach realizacji Strategii działania przekładają się na osiągnięcie zakładanych celów postępu rzeczowego i finansowego. Cel główny badania osiągnięty zostanie przez rozwiązanie problemów badawczych uporządkowanych zgodnie z priorytetami, odpowiadającymi strukturze badanego dokumentu:

PRIORYTET I – Wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej.

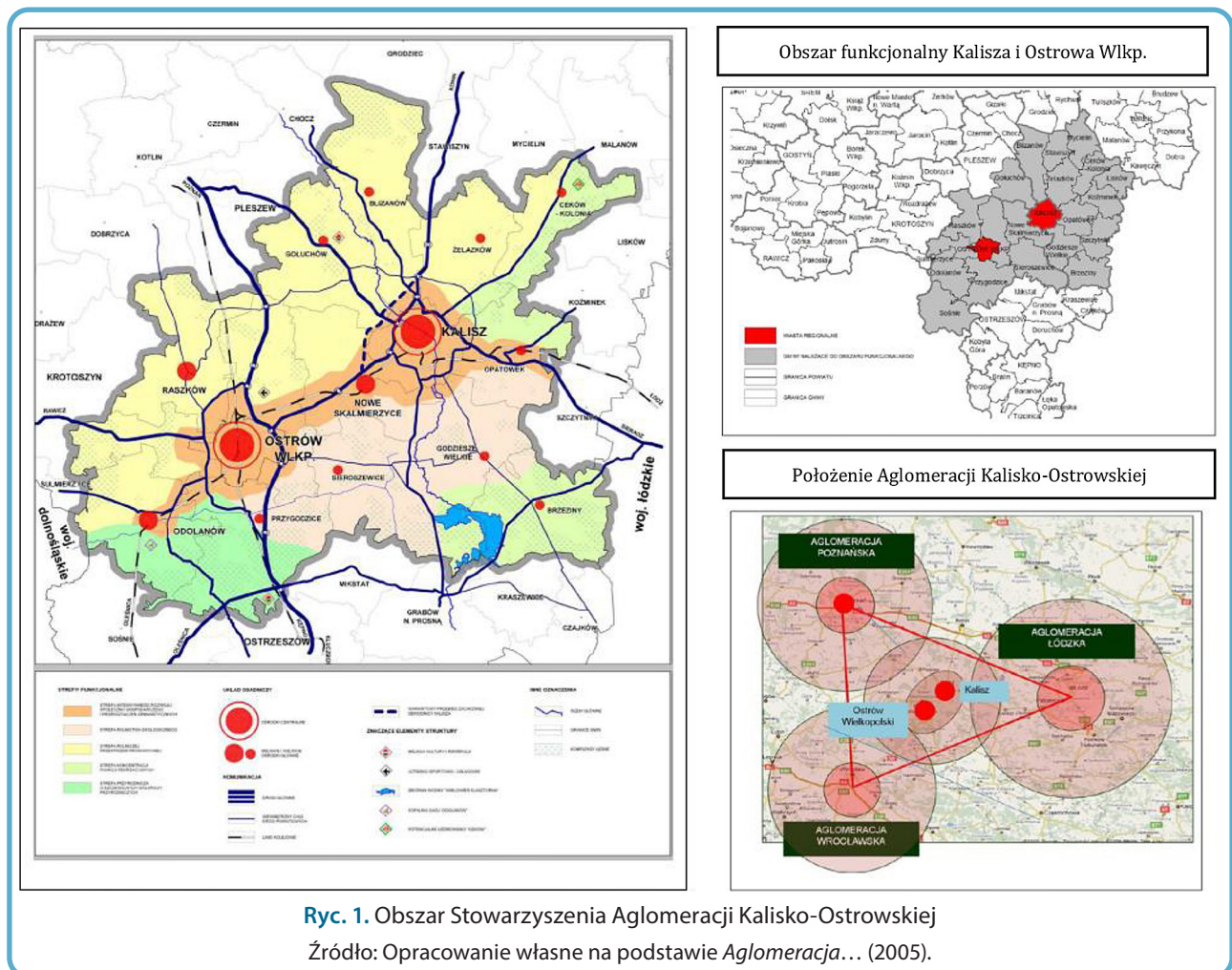
– Rozwiązanie tego problemu dotyczy oceny postępu rzeczowego i finansowego w ramach wspierania przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej przy identyfikacji i analizie logiki interwencji, stanu wdrażania oraz dobrych praktyk.

PRIORYTET II – Promocja strategii niskoemisyjnych.

– Rozwiązanie tego problemu dotyczy oceny postępu rzeczowego i finansowego w ramach strategii niskoemisyjnej przy identyfikacji i analizie logiki interwencji, stanu wdrażania oraz dobrych praktyk.

PRIORYTET III – Wykształcone społeczeństwo.

– Rozwiązanie tego problemu dotyczy oceny postępu rzeczowego i finansowego w ramach działania skierowanego na wykształcenie społeczeństwa przy identyfikacji i analizie logiki interwencji, stanu wdrażania oraz dobrych praktyk.

Ryc. 1. Obszar Stowarzyszenia Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie Aglomeracja... (2005).

PRIORYTET IV – Nowoczesna struktura służąca rozwojowi.

– Rozwiązanie tego problemu dotyczy oceny postępu rzeczowego i finansowego w ramach nowoczesnej struktury ukierunkowanej na rozwój przy identyfikacji i analizie logiki interwencji, stanu wdrażania oraz dobrych praktyk.

Efektom postępowania badawczego jest analiza i ocena realizacji postępu rzeczowego w kontekście wyzwań rozwojowych gmin i powiatów powiązanych funkcjonalnie z Kaliszem i Ostrowem Wielkopolskim, a wchodzących w skład SAKO.

Zakres przedmiotowy badania obejmuje Strategię ZIT AKO ze szczególnym uwzględnieniem paradygmatu postępu rzeczowego realizacji założeń tego dokumentu.

Zakres podmiotowy badania obejmuje jednostki samorządu terytorialnego tworzące SAKO, będące głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację analizowanej Strategii.

Zakres przestrzenny badania obejmuje obszar położony w granicach 24 jednostek podziału terytorialnego kraju wchodzących w skład SAKO (ryc. 1). Obszar ten zajmuje 8,2% całkowitej powierzchni województwa wielkopolskiego (2455 km²) i jest zamieszkiwany przez 10,1% ludności regionu (356 251 mieszkańców; stan na dzień 31 grudnia 2018 r.). AKO położona jest w południowo-zachodniej części Wielkopolski, centralnie w stosunku do trzech sąsiadujących OF aglomeracji poznańskiej, wrocławskiej i łódzkiej. Jako jedyny teren Wielkopolski, poza stolicą regionu Poznaniem będącym ośrodkiem metropolitalnym, został on uznany za ośrodek regionalny mający duży potencjał i duże znaczenie dla rozwoju kraju z punktu widzenia celów polityki przestrzennego zagospodarowania państwa (*Konceptcja Przestrzennego...*, 2011). Jest to układ osadniczy wykazujący cechy ciągłości przestrzennej i domknięcia spełniający kryteria miejskiego obszaru funkcjonalnego (*Study on...*, 2007). Zgodnie z założeniami *Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku* (2012) (SRWW 2020) jest to ośrodek regionalny wymagający szczególnego wsparcia, będący istotnym, krajowym ośrodkiem wzrostu na rozległym obszarze między Poznaniem, Wrocławiem, Łodzią i Śląskiem.

Zakres czasowy badania obejmuje lata 2014–2019 (stan na dzień 30 listopada 2019 r.) i w przypadku analizowanej Strategii ZIT AKO, której okres

implementacji obejmuje lata 2014–2023, odpowiada podejściu ewaluacji *mid-term*.

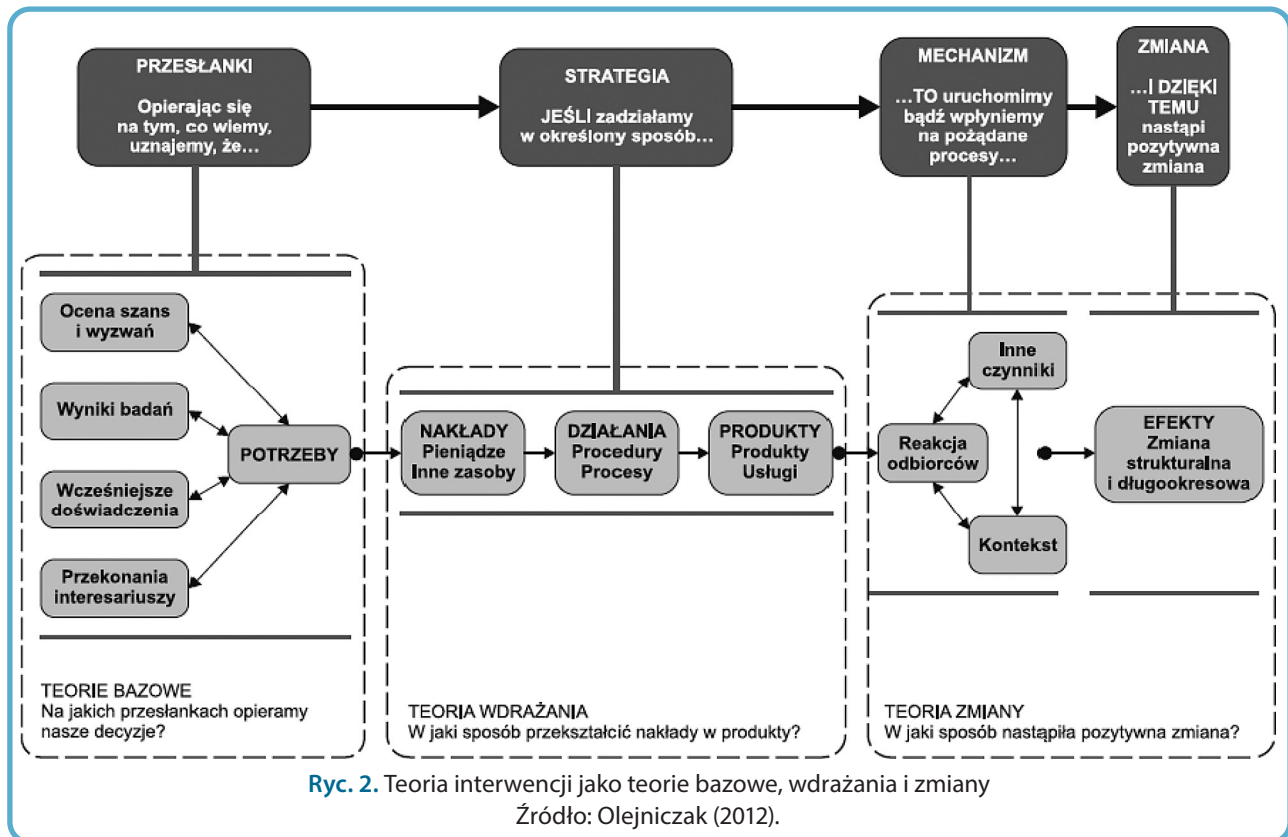
1.2. Metodologia i źródła informacji

Przedmiotowa ewaluacja *mid-term* koncentruje uwagę na ocenie postępu rzeczowego i finansowego realizacji Strategii ZIT AKO przy wykorzystaniu paradygmatu teoretycznego, jakim jest ewaluacja wspierana teorią. Podejście takie opiera się na identyfikacji relacji przyczynowo-skutkowych zakładających, że każda interwencja publiczna powinna opierać się na trzech rodzajach założeń (ryc. 2):

- teoriach bazowych, czyli pewnych inspiracjach (uświadomionych lub intuicyjnych), których źródłem są obowiązujące teorie, wcześniejsze doświadczenia, wyniki badań diagnostycznych, które były podstawą dla osób zaangażowanych w projektowanie interwencji;
- teoriach zmiany, czyli założeniach na temat relacji między planowanymi do podjęcia działaniami a ich rezultatami wyrażanymi za pomocą ogólnych stwierdzeń jeżeli..., to...;
- teoriach wdrażania/działania (implementacji), czyli strategiach zamiany nakładów na oczekiwane produkty wskazujących, jakie konkretne działania i ich sekwencja oraz jaki układ instytucjonalny jest potrzebny, by produkty te osiągnąć.

Model badań ewaluacyjnych opartych na teorii interwencji został opracowany przez H.T. Chena w latach 80. XX w. (Chen 1990; Leeuw, 2008). W podejściu tym podkreśla się kluczową rolę analizy teoretycznej w wyjaśnianiu mechanizmów badanych zjawisk. Jak stwierdza Borowczak (2015), w tym modelu interwencja publiczna definiowana jest jako zbiór założeń, które mogą mieć charakter zarówno założeń uświadomionych, tj. wyrażonych *explicite* przez twórców interwencji, jak i nieuświadomionych, wynikających *implicite* z teorii dotyczących przedmiotowego zakresu interwencji.

Najważniejszym etapem postępowania badawczego jest rekonstrukcja założeń, polegająca na ustaleniu teoretycznej, społecznej lub behawioralnej logiki interwencji. Wyróżnia się dwa rodzaje możliwej rekonstrukcji teoretycznej: konceptualną i operacyjną. W przedmiotowym badaniu wykorzystuje się tę pierwszą, w której pojęcie teorii odnosi się do dostępnej wiedzy teoretycznej, pozwalającej na określenie efektów rozwojowych interwencji, w tym

również efektów nieprzewidzianych przez jej twórców. Bardzo ważnym czynnikiem w rekonstrukcji konceptualnej jest skala przestrzenna badania determinująca dobór teorii wyjaśniających mechanizmy rozwoju regionalnego. W mikroskali, właściwej dla tego badania, zastosowanie znajdują teorie rozwoju regionalnego, których syntetyczne uporządkowanie dla potrzeb niniejszego badania przedstawiono poniżej.

Współcześnie na fundamentach klasycznych teorii wzrostu i rozwoju powstałych w drugiej połowie lat 50. XX w., adaptowanych następnie od lat 70. na poziom regionalny (Richardson, 1973), w rezultacie zasadniczych przemian społeczno-gospodarczych lat 80. i 90. XX w. oraz nowych wyzwań pierwszych dekad XXI w., ukształtowały się trzy zasadnicze nurty koncepcyjne wykorzystywane operacyjnie do wyjaśniania mechanizmu rozwoju regionalnego i programowania polityki regionalnej, które stanowią podstawę triangulacji teoretycznej jej współczesnego paradygmatu. Pierwszy związany jest z teorią rozwoju endogenicznego, zasadniczo zmieniającą interpretację oddziaływania czynników rozwoju, i jej adaptacją do wyjaśniania prawidłowości rozwoju

(Romer, 1986, 1990, 1994; Lucas, 1988). Poszukiwanie w jej ramach podobieństw i specyfiki terytorialnej czynników uznać należy za pierwotne zwrócenie uwagi na heterogeniczność oraz terytorialną specyfikę procesów rozwojowych, które muszą być uwzględnione w interpretacji mechanizmów procesu rozwoju społeczno-gospodarczego. Drugi dotyczy nowej geografii ekonomicznej, podkreślającej konieczność łącznego wykorzystania teorii lokalizacji i teorii międzynarodowej wymiany gospodarczej w wyjaśnianiu współczesnych procesów rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzących do istotnych zróżnicowań w różnych układach terytorialnych (Krugman, 1991a, b, 1995; Puga, Venables, 1996; Fujita, Krugman, 2004). Jest ona podstawą współczesnego szerokiego włączania dorobku geografii ekonomicznej do *mainstreamu* nauk ekonomicznych i wykorzystania go do wyjaśniania aktualnych mechanizmów procesów społeczno-gospodarczych, niemożliwych do identyfikacji i interpretacji z pominięciem „terytorialnej składowej” rozwoju, w tym prawidłowości związanych z jego polaryzacją i dyfuzją w przestrzeni. Trzeci natomiast odnosi się do nowej ekonomii instytucjonalnej i wynikających

z niej argumentów podkreślających znaczenie szeroko rozumianych uwarunkowań instytucjonalnych dla przebiegu, a zwłaszcza efektywności procesów rozwojowych (Williamson, 1975, 1985; North, 1990). Stała się ona podstawą instytucjonalnego zwrotu na gruncie analizy mechanizmów rozwoju społeczno-gospodarczego koncentrującego uwagę na nowych przestrzeniach instytucjonalnych (*new institutional spaces*) kształtowanych w rezultacie ewolucji instytucji, ich zakorzenienia (*embeddedness*) oraz zróżnicowania terytorialnego (Rodríguez-Pose, 2013; Rodríguez-Pose, Garcilazo, 2015).

Wykorzystując trzy wskazane nurty koncepcyjne w działaniach operacyjnych związanych z interwencją w proces rozwoju społeczno-gospodarczego, rozwinęto podejście zorientowane terytorialnie. Ma ono długą genezę wywodzącą się z dorobku teoretycznego geografii ekonomicznej i ekonomii związanego z nurtem identyfikującym prawidłowości rozwoju nierównomiernego, a zwłaszcza koncepcji dotyczących znaczenia decyzji lokalizacyjnych oraz specyfik wynikających ze zróżnicowań czynników przestrzennych dla przebiegu i stanu rozwoju poszczególnych terytoriów (Capello, 2014). Szczególne miejsce w tym dorobku przypisać należy nurtowi badań nad „terytorialną składową” rozwoju, której genezy należy szukać w koncepcji regionu oraz czynników kształtujących jego stan i rozwój oraz koncepcji biegunów wzrostu, a także rdzeni i peryferii stanowiących fundament nurtu teorii rozwoju nierównomiernego wskazującego na prawidłowości dla jego polaryzacji i dyfuzji (Churski, 2014). Doprowadziło to do określenia i uszczegółowienia znaczenia w procesach rozwojowych takich pojęć, jak zakorzenienie (*embeddedness*), efekty rozlewania się (*spillover effects*), środowisko innowacyjne (*innovative milieu*) czy też kapitał terytorialny (*territorial capital*) (Churski i in., 2018). Konkretyzacja i instytucjonalizacja działań interwencyjnych zorientowanych terytorialnie przyjęła formę paradygmatu polityki regionalnej ukierunkowanej terytorialnie (*place-based policy*) (Barca, 2009). *Place-based policy* jest paradygmatem polityki regionalnej ukierunkowanym na przeciężanie niedoskonałości rynkowych (*market failures*) i niedoskonałości politycznych (*government failures*). Te pierwsze wynikają z sytuacji, w której mechanizm rynkowy nie prowadzi do efektywnej (w sensie

Pareto¹ lub Kaldora-Hicksa²) alokacji zasobów. Te drugie, skutkując podobnymi konsekwencjami w sferze alokacji, stabilizacji i podziału, mogą być rezultatem braku instytucji, deficytów funkcjonalnych instytucji lub podejmowania decyzji politycznych, a nie merytorycznych. Brak interwencji przeciwdziałającej wskazanym niedoskonałościom może prowadzić do stanu samonapędzającej się spirali nieefektywności i wykluczenia społecznego (*a vicious circle of inefficiency or social exclusion*) skutkującej pogłębiającym się regresem społeczno-ekonomicznym przy jednoczesnym ograniczaniu prawdopodobieństwa możliwości poprawy sytuacji w przyszłości (*path-dependency*). Przedmiotowa interwencja powinna przybierać formę dostarczania zintegrowanych pakietów dóbr i usług społecznych mających na celu zapoczątkowanie zmian instytucjonalnych, poprawę dobrobytu mieszkańców i produktywności przedsiębiorstw oraz promowanie innowacyjności. Jej realizacja musi odbywać się przy zapewnieniu pełnej i obiektywnej informacji, co może przykładowo wzmacniać oczekiwane korzyści aglomeracji (w rozumieniu Marshalla-Arowa-Romera, Portera lub Jacobs), ograniczając jednocześnie występowanie negatywnych jej konsekwencji. Jest to możliwe jedynie w warunkach postępującej decentralizacji i rozwoju wielopozomowego współzrządzenia (*multi-level governance*) opartego na zwiększeniu katalogu interesariuszy oraz przekazywaniu kompetencji na niższe poziomy decyzyjne – bliższe i lepiej znające lokalne konteksty. W realizacji tych założeń należy pamiętać o zagrożeniach wynikających ze złożoności paradygmatu polityki regionalnej zorientowanej terytorialnie. Wiąże się one przede wszystkim z ryzykiem niewłaściwej alokacji, przy jednoczesnym ukształtowaniu się kultury uzależnienia od pomocy (*dependency culture*) i faworyzowania osób oczekujących na rentę wsparcia (*rent-seekers*) kosztem innowatorów. Jak słusznie zauważają Neumark i Simpson (2014), podstawy teoretyczne paradygmatu polityki regionalnej ukierunkowanej terytorialnie opierają się na kilku istotnych

¹ Efektywność alokacyjna osiągnana jest, kiedy organizacja produkcji i konsumpcji prowadzi do poprawy sytuacji kogokolwiek, nie pogarszając sytuacji kogoś innego.

² Efektywność alokacyjna osiągnana jest, kiedy organizacja produkcji i konsumpcji prowadzi do poprawy sytuacji jednego podmiotu w większym stopniu niż wynikające z jej wprowadzenia straty dla innego podmiotu.

prawidłowościach, do których należą: czynniki lokalizacji działalności gospodarczych (*industry localization*), efekty aglomeracji (*agglomeration economies*), przepływy wiedzy (*knowledge spillover*), efekty sieci (*networks effects*), niedopasowania przestrzenne (*spatial mismatch*) oraz motywacje (skłonność) kapitałów do działań ukierunkowanych terytorialnie (*equity motivations for place-based policies*). Logika interwencji publicznej powinna wykorzystywać je zarówno na etapie formułowania założeń, jak i wyjaśniania i oceny mechanizmów procesu rozwoju wzmacnianego poprzez udzielaną interwencję. Uwzględniając wskazane prawidłowości, należy uznać, że podstawowymi operacyjnymi wyróżnikami paradygmatu polityki regionalnej ukierunkowanej terytorialnie jest zogniskowanie działań:

- w ujęciu przestrzennym zmierzającym do rozpoznania i pełnego uwzględnienia specyfiki poszczególnych terytoriów definiowanych funkcjonalnie,
- na wsparcie rozwoju oddolnego *bottom up* przy jednoczesnym zanegowaniu prymatu interwencji *top-down* oraz tezy lansowanej przez Bank Światowy (Reshaping economic..., 2009), że „państwo wie lepiej” („the exogenous State knows better” (Barca, 2009, s. 26) a interwencja nie musi ani zakładać, ani uwzględniać efektów przestrzennych,
- na interwencji dostosowanej do szczegółowych kontekstów terytorialnych oraz powiązań przestrzennych między nimi, uwzględniającej zebraną i usystematyzowaną wiedzę na temat preferencji mieszkańców, podmiotów lokalnych oraz ich otoczenia.

Podjęmowane w ten sposób działania mają doprowadzić do osiągnięcia masy krytycznej (*critical mass*), która mogłaby wywrzeć trwały wpływ na zmiany rozwojowe na poziomie lokalnym i regionalnym, a w konsekwencji krajowym i europejskim. Przy tak sformułowanych zasadniczych założeniach wskazuje się na potrzebę rozdzielania współzależnych, ale bardzo różnych misji związanych z dążeniem do wspierania harmonijnego rozwoju. Z jednej strony chodzi o efektywność i dążenie do celów gospodarczych zapewniających wzrost, a z drugiej strony – o równość i dążenie do celów społecznych. Tym samym zwraca się uwagę na konieczność rozdzielania tych dwóch misji i przejrzystego ich realizowania poprzez różnego rodzaju interwencje zintegrowane

jednak w ramach jednolitej strategii dostosowanej do szczegółowych specyfik terytorialnych i powiązań między nimi identyfikowanych w układzie obszarów delimitowanych funkcjonalnie, a nie administracyjnie.

Opierając się na wskazanym dorobku teoretycznym, w badaniu ewaluacyjnym zmierzano do zidentyfikowania:

- trafności strategii, rozumianej jako stopień zgodności sformułowanych celów z potrzebami wynikającymi ze stanu i zmian kapitału terytorialnego AKO,
- skuteczności strategii, rozumianej jako stopień osiągnięcia zakładanych wskaźnikami produktu i rezultatu celów interwencji odnoszących się do wzmacniania i budowania kapitału terytorialnego AKO,
- efektywności strategii, rozumianej jako poziom ekonomiczności zaangażowanych nakładów w relacji do osiągniętych efektów podjętych działań,
- użyteczności i trwałości strategii w dłuższej perspektywie czasowej, pozwalającej na formułowanie rekomendacji dotyczących dalszych działań interwencyjnych oraz ich uwarunkowań instytucjonalnych odnoszących się do wzmacniania trwałego i zrównoważonego rozwoju AKO.

Ze względu na ograniczenia czasowe wykonania przedmiotowego badania w postępowaniu badawczym ograniczono się do wykorzystania metody *desk reasearch* oraz techniki ankiety. Badanie oparto na informacjach dostarczonych przez Biuro SAKO pełniące funkcję IP w realizacji priorytetów i działań Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 (2019) (WRPO 2014+) ukierunkowanych na osiągnięcie celów Strategii ZIT AKO. Przedmiotowe informacje zostały uzupełnione o dane zebrane w drodze badania ankietowego beneficjentów objętych wsparciem poprzez projekty przygotowane do postępowań konkursowych WRPO 2014+, ukierunkowanych na realizację priorytetów i działań Strategii ZIT AKO (patrz załącznik nr 1). Łącznie zebrano 62 ankiety dotyczące projektów zakwalifikowanych do finansowania³. Zgromadzone

³ W przypadku trzech umów zawartych z powiatem kaliskim w poddziałaniu 8.3.5 WRPO 2014+ – Kształcenie zawodowe młodzieży i dorosłych w ramach ZIT dla rozwoju AKO oraz Zawodowcy na start, a także 1 umowy miasta Kalisza – Sukces zawodowy. Podnoszenie kwalifikacji

w powyższy sposób dane poddano analizie metodą *desk research*. W postępowaniu badawczym skoncentrowano uwagę na:

- identyfikacji i ocenie logiki interwencji opierających się na rekonstrukcji konceptualnej, opartej na dostępnej wiedzy teoretycznej, pozwalających na ocenę zakładanych efektów rozwojowych interwencji, a tym samym trafności Strategii,
- identyfikacji i ocenie postępu rzeczowego i finansowego, pozwalających na określenie skuteczności i efektywności Strategii,
- identyfikacji i upowszechnieniu dobrych praktyk, pozwalających na określenie rekomendowanych działań w kontekście trafności, skuteczności i efektywności Strategii oraz jej użyteczności i trwałości w dłuższej perspektywie czasu.

1.3. Wykonawca

Ewaluacja Strategii ZIT AKO została przygotowana, na podstawie umowy nr 1/STRATEG/2019 z dnia 2 grudnia 2019 r., zawartej pomiędzy AKO a prof. dr. hab. Pawłem Churskim, kierownikiem Zakładu Studiów Regionalnych i Lokalnych, dziekanem Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Paweł Churski jest profesorem nauk społecznych, doktorem habilitowanym nauk o Ziemi w zakresie geografii, specjalność: geografia społeczno-ekonomiczna, gospodarka przestrzenna, rozwój regionalny, polityka regionalna. Jest autorem ponad 200 publikacji naukowych, w tym 10 monografii, i redaktorem naukowym 24 prac zbiorowych. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół problematyki czynników rozwoju regionalnego, przemian polityki regionalnej w Polsce i w Unii Europejskiej, w tym ewaluacji efektów jej interwencji, specjalizacji regionalnej, obszarów problemowych w rozwoju lokalnym i regionalnym, stanu i zmian zachodzących na rynku pracy w okresie transformacji społeczno-gospodarczej oraz poziomu i warunków

życia. W swoich badaniach szczególną uwagę zwraca na aspekt europejski procesów społeczno-gospodarczych zachodzących w naszym kraju, ze szczególnym uwzględnieniem roli megatrendów procesów rozwoju oraz wpływu środków pomocowych na zróżnicowanie rozwoju na terenie Polski i innych nowych państw członkowskich Unii Europejskiej. Jest kierownikiem i wykonawcą projektów Komitetu Badań Naukowych, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowego Centrum Nauki oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Inicjator, autor i współautor projektów badawczych i dydaktycznych finansowanych w ramach konkursów ze środków funduszy strukturalnych. Wyniki swojej pracy naukowej pożytkuje dla potrzeb m.in. Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Wielkopolskiego Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu, Urzędu Miasta Poznania oraz innych samorządów, instytucji i organizacji. Uczestnik wielu konferencji krajowych i zagranicznych. Współpracownik zagranicznych ośrodków naukowych i instytucji europejskich, w których odbywał wizyty krótkoterminowe. Na zaproszenie ministra członek zespołu zadaniowego ds. obszarów problemowych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Ma zaszczyt i przyjemność pracować w ramach Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Przestrzennego Kraju Polskiej Akademii Nauk, pełniąc w jego strukturach funkcję wiceprzewodniczącego. Jest członkiem Association of European Schools of Planning (AESOP), w której to organizacji wchodzi w skład Council of Representatives, reprezentując Polskę. Jest członkiem grupy założycieli European Regional Studies Association – Sekcja Polska, w którym w latach 2012–2016 pełnił funkcję wiceprezesa. Działa w Unii Uczelni na rzecz Rozwoju Kierunku Studiów Gospodarka Przestrzenna, pełniąc funkcję członka zespołu wykonawczego oraz koordynując pracą grupy ds. doskonalenia programów nauczania. Jest recenzentem European Research Council, Narodowego Centrum Nauki, Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz recenzentem wydawniczym wielu wydawnictw i czasopism, w tym m.in. „Regional Studies”, „Papers in Regional Science”, „European Planning Studies”, „Applied Spatial Analysis and Policy”, „Moravian Geographical Report” oraz „Przeglądu Geograficznego”, „Biuletynu KPZK PAN”, „Studiów KPZK PAN”, „Studiów Regionalistów KPZK PAN” i „ERSA SEKCJA POLSKA”, „Prac Geograficznych IGiPZ PAN”, „Studiów Regionalnych i Lokalnych UW” i wielu innych.

dorosłych osób Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej szansą na lepszą przyszłość oraz 1 umowy w poddziałaniu 6.6.3 – Program edukacji zdrowotnej, wykrywania zakażeń HBV i HCV oraz szczepień przeciwko WZW typu B na terenie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskie ze względu na fazę wstępną wdrażania projektu zrezygnowano z przeprowadzenia ankiety.

2. Ewaluacja założeń Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej

Strategia ZIT AKO została opracowana zgodnie z wymogami ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. z 2018 poz. 1431 z późn. zm.), w której zapisano, że jednym z warunków realizacji ZIT jest opracowanie Strategii ZIT oraz jej przyjęcie przez organ wykonawczy Związku ZIT. W celu zapewnienia warunków instytucjonalnych dla przygotowania i realizacji ZIT AKO w lutym 2015 r. powołano do życia SAKO, oparte na doświadczeniach wcześniejszego porozumienia jednostek samorządu terytorialnego.

Przygotowanie i realizacja Strategii ZIT AKO opiera się na pakiecie legislacyjnym obejmującym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE określające zasady programowania i udzielania interwencji rozwojowej w ramach europejskiej polityki spójności w perspektywie 2014–2020, ustawach krajowych regulujących funkcjonowanie samorządu terytorialnego oraz określających ramy prawno-organizacyjne krajowej polityki rozwoju oraz dokumentach samorządu regionalnego, w tym zwłaszcza:

- uchwale nr 4014/2013 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie wyznaczenia zasięgu terytorialnego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla obszaru funkcjonalnego ośrodka regionalnego Kalisza z Ostrowem Wielkopolskim w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020;
- porozumieniu zawartym w dniu 16 marca 2015 r. pomiędzy Stowarzyszeniem Aglomeracja

Kalisko-Ostrowska – Instytucją Pośredniczącą Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 – a Zarządem Województwa Wielkopolskiego (ZWW) – Instytucją Zarządzającą Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014–2020 w sprawie realizacji Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 oraz WRPO 2014+ zapewniającym środki finansowe umożliwiające realizację przygotowanej Strategii.

Zgodnie z *Zasadami realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce* (2013) proces przygotowywania, wdrażania, realizacji, monitorowania i ewaluacji Strategii ZIT AKO zakłada pełną partycypację i włączenie wszystkich interesariuszy, w tym mieszkańców, przedsiębiorców, liderów lokalnych, partnerów społecznych, organizacje pozarządowe, przedstawicieli nauki i wiele innych podmiotów.

Przyjęte w Strategii ZIT AKO założenia determinujące strukturę ocenianego dokumentu poddano analizie zgodności z dokumentami strategiczno-programowymi na trzech poziomach przestrzennych:

- unijnym – strategia Europa 2020 (2010) (*Europa 2020*); *Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego* (2009) (STRBAL); *Umowa Partnerstwa* (2017) (UP);
- krajowym – *Strategia Rozwoju Kraju 2020* (2012) (SRK); *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego*

2010–2020 (2010)(KSRR); *Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020* (2014)(SRPZ);

- regionalnym – *Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020* (2012) (SRWW 2020); Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020 (2019)(WRPO 2014+) wraz ze Szczegółowym Opisem Osi Priorytetowych Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020.

Zakres analizy spójności należy uznać za kompletny, a wskazane zależności za w pełni potwierdzające spełnienie zasady programowania podkreślającej potrzebę koncentrowania interwencji rozwojowej w ujęciu merytorycznym na priorytetach

i działaniach identyfikowanych komplementarnie oraz wspieranych synergicznie na różnych poziomach przestrzennych. Tworzy to warunki dla programowania w ramach Strategii ZIT AKO trafnej, skutecznej i efektywnej interwencji publicznej charakteryzującej się użytecznością i trwałością w długiej perspektywie czasu.

2.1. Obszar wsparcia Strategii ZIT AKO

Obszar wsparcia ZIT AKO odpowiada zasięgowi przestrzennemu 24 jednostek samorządu terytorialnego tworzących rdzeń OF AKO, które od 10 marca 2015 r.

Tabela 1. Powierzchnia i liczba ludności jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład Stowarzyszenia Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (stan na dzień 31 grudnia 2018 r.)

Gmina	Powierzchnia (w km ²)	Ludność (w osobach)	Ludność miast (w osobach)	Liczba miejscowości	Liczba sołectw
MIASTO KALISZ					
Kalisz miasto na prawach powiatu	69	100 975	100 975	1	3
POWIAT KALISKI					
Blizanów	158	9 892	0	41	40
Brzeziny	127	5 830	0	25	19
Ceków-Kolonia	88	4 780	0	18	18
Godziesze Wielkie	105	9 524	0	25	25
Koźminek	89	7 538	0	25	24
Lisków	76	5 260	0	24	20
Mycielin	111	4 872	0	23	16
Opatówek	104	10 815	3 677	32	28
Stawiszyn	78	7 195	1 526	19	14
Szczytniki	110	7 852	0	34	31
Żelazków	114	9 472	0	34	25
POWIAT OSTROWSKI					
Nowe Skalmierzyce	125	15 478	4 770	31	26
Odolanów	136	14 628	5 130	29	16
Ostrów Wlkp. – miasto	42	72 050	72 050	1	0
Ostrów Wlkp. – wieś	208	19 097	0	49	35
Przygodzice	163	12 123	0	27	14
Raszków	135	11 901	2 099	24	23
Sieroszewice	163	9 663	0	25	18
Sośnie	118	6 579	0	27	17
POWIAT PLESZEWSKI					
Gołuchów	136	10 727	0	24	22
RAZEM	2 455	356 251	190 227	538	434

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (2019).

funkcjonują w formie stowarzyszenia (tab. 1). Stowarzyszenie obejmuje:

- 2 miasta: miasto Kalisz, miasto Ostrow Wielkopolski,
- 5 gmin miejsko-wiejskich: gmina i miasto Nowe Skalmierzyce, gmina i miasto Odolanów, gmina i miasto Opatówek, gmina i miasto Raszków, gmina i miasto Stawiszyn,
- 14 gmin wiejskich: gmina Blizanów, gmina Brzeziny, gmina Ceków-Kolonia, gmina Godziesze Wielkie, gmina Gołuchów, gmina Koźminek, gmina Lisków, gmina Mycielin, gmina Ostrow Wielkopolski, gmina Przygodzice, gmina Sieroszewice, gmina Sośnie, gmina Szczytniki, gmina Żelazków,
- 3 powiaty: Powiat Kaliski, powiat Ostrowski, powiat Pleszewski.

Obszar ten zajmuje 8,2% całkowitej powierzchni województwa wielkopolskiego (2455 km²) i jest zamieszkiwany przez 10,1% ludności regionu (356 251 mieszkańców).

Zasięg przestrzenny obszaru wsparcia Strategii ZIT AKO (ryc. 3) odpowiada zapisom *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego* (2010), przy uwzględnieniu jednak, traktowanych jako nadrzędne, ustaleń Porozumienia gmin z dnia 19 lutego 2008 r. w sprawie współpracy w ramach AKO. Tym samym delimitacja przedmiotowego terenu ma charakter *ex-ante* i odpowiada bardziej podjętym decyzjom politycznym niż merytorycznej delimitacji OF. Dobrze ilustruje to zapis uzasadnienia do uchwały nr 4014/2013 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie wyznaczenia zasięgu terytorialnego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla obszaru funkcjonalnego ośrodka regionalnego Kalisza z Ostrowem Wielkopolskim w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020, w którym stwierdza się: „W skład Związku ZIT poza wskazanymi gminami mogą należeć również powiaty: kaliski, ostrowski, pleszewski – jednakże kompetencyjnie jedynie w zakresie (np. zasięgu projektów) zgodnym z obszarem wskazanym w Załączniku nr 1 do niniejszej uchwały” (Uchwała nr 4014/2013..., s. 3). Przeprowadzona delimitacja nie wynika zatem bezpośrednio z analizy kierunku i siły oddziaływań społeczno-gospodarczych identyfikowanych oraz prognozowanych na badanym obszarze, a jest efektem porozumienia samorządów. Fakt ten obniża trafność programowanej i realizowanej w ramach Strategii ZIT AKO interwencji rozwojowej.

Rycina 3. Obszar wsparcia *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej*

Źródło: Uchwała nr 4014/2013 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 7 listopada 2013 r.

2.2. Diagnoza stanu – analiza SWOT

Zgodnie z metodologią procesu strategicznego pierwszym etapem prac nad Strategią ZIT AKO było przeprowadzenie diagnozy stanu obszaru AKO. Podstawą analizy były przede wszystkim ogólnodostępne, publikowane, dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Dane GUS uzupełniano informacjami pochodzącymi z innych źródeł, w tym statystyk Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu itp. oraz raportów przygotowanych przez inne podmioty, np. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową. Analizę przeprowadzono w układzie czterech „sfer”: gospodarczej, społecznej, infrastrukturalnej (bardzo rozbudowanej i uszczegółowionej) i środowiskowej, nie uzasadniając przyjętego układu. Zakres czasowy analizy obejmował lata 2004–2014. W ustaleniach nie dokonywano relatywizacji identyfikowanych wartości i trendów z wartościami charakteryzującymi jednostki referencyjne. Pojedyncze wartości porównywano do średniej wojewódzkiej i krajowej. W miarę

możliwości, ograniczonych dostępem do danych, identyfikowano skalę zróżnicowań wewnętrznych badanego obszaru w układzie gmin lub powiatów. Zakres przeprowadzonej analizy, pomimo jej zróżnicowanej szczegółowości oraz występujących braków, należy uznać za wystarczający dla wyprowadzenia i uzasadnienia trafnych kierunków działań strategicznych. Podstawą dla konkretyzacji jest syntetyzująca diagnozę analiza SWOT, którą przeprowadzono dla trzech „sfer”: gospodarczej, społecznej oraz łącznie: infrastrukturalnej i środowiskowej, nie dokonując

niestety hierarchizacji wyprowadzonych ustaleń (tab. 2, 3, 4). Tym samym przyjęte rozwiązanie nie do końca spełnia funkcję strategicznej syntezy niezbędnej na tym etapie procesu programowania. Zbyt duża i bardzo zróżnicowana liczba wskazanych elementów oraz brak merytorycznego uzasadnienia dla połączenia „sfery” infrastrukturalnej i środowiskowej, które nie znajduje też potwierdzenia w strukturze priorytetów i działań stanowią słabe strony przeprowadzonego postępowania diagnostycznego.

Tabela 2. Analiza SWOT stanu rozwoju społeczno-gospodarczego Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej
Sfera gospodarcza

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – dywersyfikacja działalności gospodarczej przy jednoczesnej specjalizacji (przemysł lotniczy, automatyka, przetwórstwo rolno-spożywcze) – koncentracja podmiotów działających w sektorze zaawansowanych technologii w Kaliszu i Ostrowie Wielkopolskim – funkcjonowanie podstref specjalnych stref ekonomicznych – zmiana podejścia do procesu rewitalizacji z inwestycyjnego na prospołeczne – funkcjonowanie klastrów bazujących na endogenicznym potencjale aglomeracji, będących przejawem inteligentnej specjalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – relatywnie mała liczba dużych przedsiębiorstw mogących budować markę aglomeracji – znaczna dywergencja w poziomie rozwoju gospodarczego poszczególnych gmin tworzących aglomerację – mały przyrost podmiotów gospodarczych (w stosunku do 2004 r.) oraz mała aktywność mieszkańców aglomeracji – relatywnie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców aglomeracji – niedostateczna w stosunku do potrzeb podaży uzbrojonych terenów inwestycyjnych – ograniczona współpraca przedsiębiorstw zlokalizowanych na obszarze aglomeracji, zwłaszcza w sferze B + R – niezadowolający poziom nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw zlokalizowanych na obszarze aglomeracji – niska wartość środków trwałych, co może wynikać z dekapitalizacji majątku posiadanego przez przedsiębiorstwa – niski wzrost gospodarczy w podregionie kaliskim w stosunku do kraju i województwa – oferta instytucji otoczenia biznesu (IOB) niewystarczająca względem potrzeb rozwoju gospodarczego AKO
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – uproszczenie przepisów związanych z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej – napływ inwestycji, w tym BIZ – dostępność funduszy unijnych wspierających – przedsiębiorczość, tworzenie miejsc pracy, samozatrudnienie, innowacyjność przedsiębiorstw, współpraca sektora naukowo-badawczego z biznesem – wzrost znaczenia polityki miejskiej w kraju 	<ul style="list-style-type: none"> – spowolnienie gospodarcze w kraju i w UE – rosnący deficyt budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (JST) oraz związane z tym niebezpieczeństwo ograniczania wydatków publicznych na inwestycje – wzrost obciążeń podatkowych i likwidacja ulg – negatywne przemiany demograficzne, wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w relacji do osób w wieku przedprodukcyjnym mogący skutkować zakłóceniem rynku pracy – odpływ wysoko wykwalifikowanych kadr do wiodących ośrodków miejskich poza aglomeracją – ograniczenia czasowe funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych

Źródło: Strategia Zintegrowanych..., 2015.

Tabela 3. Analiza SWOT stanu rozwoju społeczno-gospodarczego Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej
Sfera społeczna

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – relatywnie niska stopa bezrobocia – relatywnie korzystna struktura demograficzna mieszkańców aglomeracji (wysoki w stosunku do ogółu populacji udział osób w wieku mobilnym oraz wysoki udział ludzi młodych do 19 roku życia) – wysoki poziom aktywności społecznej, a tym samym kapitału społecznego – funkcjonowanie szkół wyższych oferujących możliwość studiowania na kierunkach technicznych (informatyka) – dobrze rozwinięta specjalistyczna opieka medyczna w Kaliszu i Ostrowie Wielkopolskim – wzrastająca liczba zakładów opieki zdrowotnej – łatwy dostęp do miejsc w przedszkolach w większości gmin aglomeracji 	<ul style="list-style-type: none"> – duża liczba mieszkańców powiatu kaliskiego pozostająca długotrwale bez pracy – niższe niż średnie w kraju wynagrodzenie brutto – problem ubóstwa ekonomicznego w podregionie kaliskim – duża liczba osób korzystających ze świadczeń opieki społecznej – widoczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w Kaliszu i Ostrowie Wielkopolskim – postępująca marginalizacja społeczności wiejskich – nieadekwatny do potrzeb rynku profil kształcenia w szkołach zawodowych zlokalizowanych poza Kaliszem i Ostrowem Wielkopolskim – brak dobrze rozpoznawalnego produktu kultury integrującego wszystkie gminy aglomeracji – niewystarczająca oferta kształcenia adresowana dla dorosłych (zwłaszcza w przypadku wzrostu zainteresowania szkolnictwem zawodowym) – wysoki odsetek osób pobierających zasiłki z pomocy społecznej, zasiłki dla bezrobotnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – wsparcie sfery społecznej ze środków UE – rozwój przemysłu i usług akumulujących wysoko wykwalifikowaną kadrę – zmiana w mentalności społeczeństwa, docenienie zarówno szkolnictwa zawodowego jak i potrzeby uczenia się przez całe życie – promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem 	<ul style="list-style-type: none"> – postępujący trend starzenia się społeczeństwa – niewystarczająca oferta kształcenia adresowana dla dorosłych (zwłaszcza w przypadku wzrostu zainteresowania szkolnictwem zawodowym) – likwidacja uczelni z uwagi na odpływ studentów do większych miast, tj. Poznania, Wrocławia, Łodzi, Warszawy – „dziedziczenie biedy” – powielanie przez młode pokolenia negatywnych postaw rodziców – „starzenie się kwalifikacji” – w rezultacie osoby długotrwale bezrobotne mogą ostatecznie opuścić rynek pracy i korzystać wyłącznie z pomocy społecznej

Źródło: *Strategia Zintegrowanych...* (2015).

Tabela 4. Analiza SWOT stanu rozwoju społeczno-gospodarczego Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej
Sfera infrastrukturalna i środowiskowa

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – wzrost zasobów mieszkaniowych – występowanie cennych historycznie i kulturowo układów przestrzennych (wymagających ochrony i rewitalizacji) – rozwinięta sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych w aglomeracji – dysponowanie wartościowymi zasobami urbanistycznymi stanowiącymi kulturowe dziedzictwo – znaczący udział obszarów cennych przyrodniczo 	<ul style="list-style-type: none"> – niska dostępność gospodarstw domowych do infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej – zły stan techniczny sieci wodociągowej (np. wykorzystanie azbestocementu) – brak instalacji do utylizacji i biodegradacji odpadów poplotacyjnych będących efektem ubocznym procesu oczyszczania w oczyszczalniach ścieków

Tabela 4. cd.

Silne strony	Słabe strony
	<ul style="list-style-type: none"> - dekapitalizacja budynków, w tym mieszkalnych oraz usług kultury i dziedzictwa kulturowego; - zbyt mała świadomość potrzeby dotyczącej rewitalizacji i termomodernizacji; - niska efektywność energetyczna wielu budynków, w tym użyteczności publicznej; - występowanie terenów zdegradowanych wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych; - brak obwodnicy drogowej na DK 12 dla miasta Kalisza oraz drogi o parametrach klasy GP w kierunkach: Ostrowa Wielkopolskiego, Poznania i Łodzi; - przeciętne parametry techniczne dróg (stan dróg, kolein, równości dróg oraz właściwości przeciwpoślizgowych); - niski poziom bezpieczeństwa na drogach oraz ich słaba przepustowość; - silnie zróżnicowana dostępność komunikacyjna poszczególnych gmin; - brak publicznego transportu niskoemisyjnego na obszarach rdzenia aglomeracji; - brak systemu ścieżek rowerowych; - duża emisja gazów cieplarnianych wpływających negatywnie na poziom życia mieszkańców i środowisko; - likwidacja połączeń autobusowych; - nieszczelność zbiorników bezodpływowych i szamb przydomowych; - niewystarczające zabezpieczenia przeciwpowodziowe
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost nakładów na cyfryzację zgodnie z założeniami strategii Europa 2020 - postęp technologiczny umożliwiający oferowanie usług internetowych z pominięciem dotychczasowych operatorów - wspieranie transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach - regulacje prawne (na poziomie UE) wymuszające stosowanie alternatywnych źródeł energii - działania związane z usprawnieniem komunikacji publicznej łączącej cały obszar aglomeracji, w tym skoordynowane działania w zakresie planowania i zarządzania - stały lobbying zarówno na poziomie regionu jak i kraju zmierzający do uwzględnienia potrzeb komunikacyjnych aglomeracji (kultury, centrów usługowych) - wsparcie finansowe dla budowy przydomowych oczyszczalni ścieków - wzrastający poziom świadomości ekologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - postępująca suburbanizacja, która może spowodować wzrost kosztów budowy i funkcjonowania infrastruktury komunalnej - zmniejszenie nakładów finansowych (z powodu rosnącego deficytu budżetu centralnego i budżetów JST) na rozwój infrastruktury - zbyt wysokie koszty ogrzewania ekologicznymi nośnikami energii - wzrost cen energii elektrycznej spowodowany dostosowaniem się sektora energetycznego do wymogów UE w zakresie zwiększenia udziału OZE w wytwarzanej energii - rosnące koszty utrzymywania infrastruktury niewykorzystywanej z uwagi na negatywne tendencje demograficzne - ograniczanie połączeń kolejowych przez władze regionalne w ramach redukcji kosztów funkcjonowania Przewozów Regionalnych - dewastacja infrastruktury kolejowej, włącznie z demontażem torów - dezurbanizacja centrów miast - postępująca biodegradacja obszarów cennych przyrodniczo

Źródło: *Strategia Zintegrowanych...* (2015).

2.3. Wizja, cele, priorytety i działania Strategii ZIT AKO

Na podstawie wyników przeprowadzonej diagnozy w kolejnym etapie procesu strategicznego sformułowano wizję oraz cele, które poddano operacjonalizacji poprzez uporządkowanie w układzie priorytetów i skonkretyzowanie w formie działań niezbędnych do podjęcia w celu osiągnięcia zakładanego stanu docelowego.

2.3.1. Wizja

Wizja strategii rozwoju lokalnego jest swego rodzaju projekcją przyszłości, do jakiej dąży samorząd i społeczność lokalna. Opisuje ona pożądaną stan docelowy w perspektywie kilku, kilkunastu lat. Dziewianowicz i in. (2012) formułują następujące funkcje wizji rozwoju:

- zobrazowanie stanu docelowego – można powiedzieć, że wizja jest celem całkowicie nadrzędnym nad wszystkimi, zawierającym w sobie pozostałe cele sformułowane w strategii;
- informowanie o aspiracjach osób formułujących wizję;
- jednoczenie wokół idei, co powoduje, że ludzie się z nią utożsamiają.

Wizja sformułowana w Strategii ZIT AKO została określona w formie korzyści rozwojowych, które w wyniku partnerskiej współpracy do roku 2020 zostaną osiągnięte w AKO. Sformułowano ją jako oczekiwany stan, opisując przyszłą, oczekiwaną, charakterystykę gospodarki, społeczeństwa, infrastruktury i środowiska AKO (*Strategia Zintegrowanych...*, 2015, s. 152):

- „...będzie obszarem intensywnego rozwoju gospodarczego i społecznego,
- interwencja publiczna przyczyni się do wzrostu liczby przedsiębiorstw i miejsc pracy w sferze prywatnej,
- poprawi się konkurencyjność funkcjonujących tu przedsiębiorstw, które uzyskają większy dostęp do nowoczesnej infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej oraz wykwalifikowanych w toku ulepszenia edukacji zawodowej pracowników,
- podjęte działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej poprawią kondycję fizyczną mieszkańców aglomeracji, a lepsza jakość i dostęp do usług instytucji kultury i dziedzictwa narodowego pozytywnie wpłynie na rozwój społeczny obszaru,

- poprawi się jakość środowiska przyrodniczego dzięki inwestycjom w ekologiczny transport publiczny, infrastrukturę kanalizacyjną i usprawnienia efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej,
- działania rewitalizacyjne realizowane przez gminy Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej doprowadzą do rozwiązania wielu problemów społecznych zdegradowanych dzielnic miast i dysfunkcyjnych obszarów wiejskich i przyczynią się do poprawy jakości przestrzeni publicznej,
- mieszkańcy i przedsiębiorstwa aglomeracji będą korzystać z szerokopasmowego Internetu, a rozwijająca się gospodarka będzie konkurencyjna na rynku krajowym; nastąpi wielopłaszczyznowa integracja usług publicznych dostępnych dla mieszkańców aglomeracji oraz wszystkich zainteresowanych usługami świadczonymi w obrębie AKO,
- poprawi się dostępność i jakość infrastruktury drogowej...”.

Zaproponowana forma wizji spełnia warunek zobrazowania stanu docelowego oraz zobrazowania aspiracji osób ją formułujących, w strukturze odpowiadającej wcześniej przyjętemu przez autorów układowi „sfer” działalności społeczno-gospodarczej. Jej szczegółowość i w konsekwencji obszerność uniemożliwia jednak jednoczenie się wokół idei wskazanej w jej sformułowaniu, a w rezultacie utrudnia utożsamianie się z nią wszystkich interesariuszy Strategii ZIT AKO. Może to ograniczać skuteczność interwencji zaprogramowanej i realizowanej poprzez ustalenia Strategii ZIT AKO.

2.3.2. Cele, priorytety i działania

Wyznaczenie celów rozwojowych jest kluczowym etapem formułowania strategii rozwoju. Są one z jednej strony uszczegółowieniem przyjętej wizji rozwoju, a z drugiej strony konkretyzują wybory strategiczne i sposoby ich realizacji, jakie służą osiągnięciu stanu oczekiwanego. Układ celów rozwojowych jest zawsze hierarchiczny. Zgodnie z tą zasadą w Strategii ZIT AKO przyjęto następujący układ: cel główny został podzielony na cele rozwojowe, które uporządkowano w strukturze priorytetów rozwojowych, w ramach których wyznaczono szczegółowe działania operacyjne. Przyjęte rozwiązanie należy ocenić jako poprawne, bez dążenia jednak do dalej idącej syntezy potrzebnej na tym etapie procesu strategicznego.

Cel główny określono w następujący sposób (*Strategia Zintegrowanych...*, 2015, s. 153): „Aglomeracja Kalisko-Ostrowska będzie ważnym biegunem wzrostu i rozwoju województwa wielkopolskiego, która przy współpracy jednostek samorządu terytorialnego oraz dzięki wykorzystaniu posiadanego kapitału społecznego rozwiąże istniejące problemy społeczno-gospodarcze, infrastrukturalno-środowiskowe i stworzy trwałe podstawy zrównoważonego rozwoju”. **Należy ocenić go jako trafny.** Jego sformułowanie opiera się bowiem na ustaleniach diagnozy i nawiązuje bezpośrednio do założeń teorii rozwoju endogenicznego, podkreślając znaczenie kapitału terytorialnego jednostki determinowanego jakością kapitału ludzkiego i kapitału społecznego zamieszkującego dany obszar. Co bardzo istotne, uwzględnia również prawidłowości rozwoju nierównomiernego wynikające z heterogeniczności i nieizotropowości przestrzeni ekonomicznej oraz występujących w niej efektów aglomeracji wykorzystywanych przez mieszkańców i podmioty gospodarcze. Zgodnie z założeniami teoretycznymi, przyjętymi na etapie programowania Strategii ZIT AKO, paradygmatem programowania publicznej interwencji rozwojowej na poziomie krajowym i regionalnym, a także wynikami przeprowadzonej diagnozy, AKO powinna pełnić funkcję subregionalnego ośrodka wzrostu społeczno-gospodarczego, którego konkurencyjność i siła oddziaływania warunkowane są stopniem wewnętrznej spójności całego OF AKO.

Cele rozwojowe określono w układzie ośmiu wyzwań rozwojowych (*Strategia Zintegrowanych...*, 2015, s. 154):

- „...Rozwój zrównoważonego systemu transportu publicznego AKO.
- Rozwój edukacji ponadgimnazjalnej i kształcenia zawodowego/ustawicznego.
- Przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich AKO.
- Poprawa stanu środowiska na obszarze funkcjonalnym AKO.
- Wspieranie efektywności energetycznej oraz promowanie strategii niskoemisyjnych.
- Wzmacnianie rozwoju gospodarczego AKO, przedsiębiorczości, zatrudnienia i aktywności zawodowej.
- Poprawa dostępu i jakości usług publicznych na całym obszarze funkcjonalnym.
- *Rozwój infrastruktury AKO...*”

Przyjęte cele rozwojowe odpowiadają w pełni wynikom diagnozy i nawiązują do celu głównego, co znajduje wyraz w uzasadnieniu ich wyboru zawartym w treści Strategii ZIT AKO. Ich kolejność jest jednak zbyt przypadkowa i w zbyt małym stopniu oddaje logikę przyjętego procesu programowania publicznej interwencji rozwojowej. Tym samym należy uznać za trafne, ale nie w pełni tworzące warunki dla skuteczności działań interwencyjnych przewidzianych w założeniach Strategii ZIT AKO.

Operacjonalizacja celów rozwojowych została skonkretyzowana w formie działań, które uporządkowano w układzie priorytetów rozwojowych. Macierz pokrycia wskazująca na zależności występujące między celami rozwojowymi, priorytetami oraz działaniami przedstawiono w tabeli 5. Stanowi ona bardzo czytelną, zasługującą na wyróżnienie, formę identyfikacji zależności logicznych określanych na etapie ukierunkowania strategicznego działań i ich operacjonalizacji, podnoszącej ich skuteczność i użyteczność oraz trwałość w dłuższej perspektywie czasu.

Ostatnim etapem procesu strategicznego przeprowadzonego w ramach programowania interwencji Strategii ZIT AKO było określenie wskaźników konkretyzujących oczekiwane efekty zaplanowanych do realizacji działań operacyjnych (tab. 6). Dobór wskaźników jest prawidłowy i odpowiada zakresowi zaplanowanej interwencji oraz oczekiwanym w wyniku jej udzielenia rezultatom. Uszczegółowieniem przedmiotowego zestawienia jest wykaz kluczowych wskaźników produktu i rezultatu projektów zgłaszanych w ramach realizacji Strategii ZIT AKO (patrz załącznik 3). Obok zdefiniowanych dodatkowo wskaźników produktu zawiera on również wartości bazowe, pośrednie i docelowe pozwalające na pełny monitoring postępu realizacji Strategii. W ten sposób tworzy się optymalne warunki dla skuteczności, użyteczności i trwałości Strategii ZIT AKO w dłuższym horyzoncie czasu.

Sformułowane w Strategii ZIT AKO cele rozwojowe i działania operacyjne należy uznać za zgodne z zasadą SMART (Walczak, 2014). Są one bowiem:

- precyzyjne (ang. **S**pecific) – cele powinny być na tyle precyzyjne, aby nie mogły być interpretowane w odmienny sposób,
- mierzalne (ang. **M**easurable) – cele powinny być tak sformułowane, żeby można było liczbowo wyrazić stopień ich realizacji, przypisując im konkretne miary,

Tabela 5. Cele rozwojowe, priorytety i działania operacyjne Strategii ZIT AKO

Cele rozwojowe	Priorytet 1 Wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej	Priorytet 2 Promocja strategii niskoemisyjnych	Priorytet 3 Wykształcone społeczeństwo	Priorytet 4 Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi
1. Rozwój zrównoważonego systemu transportu publicznego AKO		Działanie 2.1. Niskoemisyjny system transportu publicznego		
2. Rozwój edukacji ponadgimnazjalnej i kształcenia zawodowego/ustawicznego			Działanie 3.1. Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji. Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	
3. Przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich AKO				Działanie 4.3. Rewitalizacja obszarów miejskich wiejskich
4. Poprawa stanu środowiska na obszarze funkcjonalnym AKO				Działanie 4.4. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
5. Wspieranie efektywności energetycznej oraz promowanie strategii niskoemisyjnych		Działanie 2.1. Niskoemisyjny system transportu publicznego. Działanie 2.2. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej		
6. Wzmacnianie rozwoju gospodarczego AKO, przedsiębiorczości, zatrudnienia i aktywności zawodowej	Działanie 1.1. Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy			
7. Poprawa dostępu i jakości usług publicznych na całym obszarze funkcjonalnym	Działanie 1.2. Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne			Działanie 4.2. Rozwój instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego Działanie 4.4. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Tabela 5. cd.

Cele rozwojowe	Priorytet 1 Wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej	Priorytet 2 Promocja strategii niskoemisyjnych	Priorytet 3 Wykształcone społeczeństwo	Priorytet 4 Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi
8. Rozwój infrastruktury AKO				Działanie 4.1. Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania usług Działanie 4.4. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej Działanie 4.5. Rozbudowa infrastruktury drogowej

Źródło: *Strategia Zintegrowanych...* (2015).

Tabela 6. Cele rozwojowe, priorytety i działania operacyjne Strategii ZIT AKO

Działanie Strategii ZIT AKO	Zakładane efekty
Działanie 1.1. Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy.	<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost liczby utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej. – Wzrost liczby przedsiębiorców pozytywnie oceniających wsparcie rozwojowe otrzymane po utworzeniu działalności gospodarczej w ramach programu.
Działanie 1.2. Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.	<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost liczby osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie. – Wzrost liczby osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne.
Działanie 2.1. Niskoemisyjny system transportu publicznego.	<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost liczby przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej. – Spadek emisji gazów cieplarnianych.
Działanie 2.2. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.	<ul style="list-style-type: none"> – Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych. – Spadek emisji gazów cieplarnianych.
Działanie 3.1. Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji.	<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost liczby osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia. – Wzrost liczby nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu. – Wzrost liczby uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki. – Wzrost liczby szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS.

Tabela 6. cd.

Działanie Strategii ZIT AKO	Zakładane efekty
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	– Wzrost liczby osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego.
Działanie 4.1. Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania usług.	– Wzrost liczby osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną.
Działanie 4.2. Rozwój instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego.	– Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiące atrakcje turystyczne.
Działanie 4.3. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich.	– Wzrost liczby ludności mieszkającej na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich.
Działanie 4.4. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.	– Wzrost liczby dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków.
Działanie 4.5. Rozbudowa infrastruktury drogowej.	– Poprawa nośności dróg.

Źródło: *Strategia Zintegrowanych...* (2015).

- osiągalne (ang. **Achievable**) – cele powinny być realistyczne, a podmioty je realizujące dysponować zasobami niezbędnymi do ich osiągnięcia,
- istotne (ang. **Relevant**) – cele powinny zapewniać oczekiwany postęp dla danego obszaru, ale również powinny stanowić określoną wartość dla tego, kto będzie realizował,
- terminowe (ang. **Time-dependent**) – cele muszą być zdefiniowane precyzyjnie w wymiarze czasowym po to, by móc określać poziom ich realizacji i prowadzić monitoring.

Potwierdza to prawidłowe sformułowanie celów w Strategii ZIT AKO i stworzenie na etapie programowania procesu strategicznego warunków dla pełnego ich osiągnięcia.

2.3.3. Logika i terytorializacja interwencji

Przyjęta w Strategii ZIT AKO logika interwencji ogranicza się do uzasadnienia elementów zdefiniowanej wizji problemami do rozwiązania zidentyfikowanymi na etapie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej AKO, przy jednoczesnym przyporządkowaniu celów rozwojowych służących ich rozwiązaniu. Sposób prezentacji przyjętej logiki interwencji jest daleki od pożądanego i w niewystarczająco czytelny sposób określa zakładane relacje przyczynowo-skutkowe oraz ich uzasadnienie wynikające z przyjętej teorii interwencji. Dodatkowym deficytem jest brak odniesień do podstaw

teoretycznych umożliwiających wyjaśnienie prawidłowości mechanizmu procesu rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej⁴. Ogranicza to trafność i skuteczność zaplanowanej w Strategii ZIT AKO interwencji publicznej.

Terytorializacja interwencji zawarta w Strategii ZIT AKO odpowiada wynikom przeprowadzonej diagnozy i służy właściwemu dostosowaniu interwencji do specyfiki poszczególnych obszarów AKO w celu zwiększenia efektywności zaplanowanych działań interwencyjnych. Jej osadzenie merytoryczne pozbawione jest jednak odniesień do prawidłowości rozwoju endogenicznego i wynikających z nich determinant dla polityki rozwoju zorientowanej terytorialnie (*place-based policy*). Zadeklarowany wymiar terytorialny interwencji w niewystarczającym stopniu wskazuje obszary problemowe poszczególnych priorytetów i działań. Prowadzi to *de facto* do kwalifikowalności dostępu wszystkich jednostek do interwencji udzielanej ze wszystkich priorytetów i działań, co w zdecydowany sposób ogranicza koncentrację działań, a tym samym ich skuteczność oraz efektywność. Przyjęte podejście z jednej strony można uznać za trafne i skuteczne. Wynika ono bowiem ze

⁴ Szczegółowa analiza logiki interwencji wraz z próbą rekonstrukcji konceptualnej została przeprowadzona w ramach trzeciej części niniejszego opracowania odnoszącej się do ewaluacji realizacji działań rozwojowych.

stanu obszaru AKO zidentyfikowanego w diagnozie, który wskazuje na wiele wspólnych deficytów występujących we wszystkich jednostkach aglomeracji. Z drugiej jednak strony można je ocenić jako obniżające trafność i skuteczność zaplanowanej w Strategii ZIT AKO interwencji rozwojowej w związku z jego sprzecznością z zasadą koncentracji merytorycznej i przestrzennej. Należy pamiętać, że zgodnie z zasadą koncentracji przy dysponowaniu ograniczonymi zasobami środków publicznych przeznaczanymi na rozwój powinny one być koncentrowane na najważniejszych potrzebach zgodnie ze strukturą specyfiki terytorialnej, a nie rozpraszane na wszystkie problemy i wszystkie obszary. Każda decyzja o udzieleniu interwencji rozwojowej powinna być bowiem wyborem strategicznym, a nie działaniem podejmującym próbę zaspokojenia wszystkich zgłaszanych potrzeb, z góry skazanym na niepowodzenie.

2.4. Plan finansowy

Plan finansowy Strategii ZIT AKO (patrz załącznik 2) przewiduje nakłady finansowe na realizację zaprogramowanych działań w postępowaniach konkursowych na poziomie 337 582,9 tys. PLN (82 337,4 tys. EUR⁵).

⁵ W całym opracowaniu, zgodnie z zaleceniami IZ WRPO 2014+, przyjęto uśredniony kurs euro do złotówki wynoszący 1 EUR = 4,1 PLN. Należy podkreślić, że rzeczywisty średni kurs PLN do EUR w okresie 2014–2019, zgodnie

Dodatkowo w ramach działań pozakonkursowych przewidziano nakłady o wartości 63 278,8 tys. PLN (15 433,9 tys. EUR). Odpowiednio 84% i 55% tej kwoty stanowi dofinansowanie środkami budżetu Unii Europejskiej. Działania podejmowane w trybie konkursowym dodatkowo wspierają środki budżetu państwa (0,8%). Tym samym udział własny beneficjentów realizujących projekty w trybie postępowań konkursowych w ramach Strategii ZIT AKO nie przekracza 15%, co odpowiada poziomowi wsparcia wspólnotowej polityki spójności oferowanemu w perspektywie 2014–2020 regionom słabiej rozwiniętym w Unii Europejskiej. Zagwarantowany poziom wsparcia maksymalizuje efektywność podejmowanych działań interwencyjnych. W strukturze priorytetów największy udział ma priorytet 4 – Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi (47,3%). W tym jednak przypadku 33,4% budżetu tego priorytetu przeznaczony jest na realizację działań w postępowaniach pozakonkursowych. Nieco mniejszą co do wartości alokację przeznaczoną na realizację działań w ramach priorytetu 2 – Promocja strategii niskoemisyjnych – 36,2% ogólnego budżetu (ryc. 1). Pozostałe dwa priorytety nie mają, jak w przypadku priorytetu 4 i 2, charakteru infrastrukturalnego, a ich udział w ogólnym budżecie jest relatywnie niższy (priorytet 1 – 4,9%, a priorytet 3 – 11,6%), co jest sytuacją typową i wynika ze zróżnicowanej kosztocłonności projektów twardych i miękkich.

81,2% środków tak zaplanowanego budżetu zostało przeznaczony na realizację działań w drodze postępowań konkursowych. Dodatkowo przewidziano wykonanie dwóch projektów w trybie pozakonkursowym. Dotyczą one budowy Regionalnej Zintegrowanej Infrastruktury Informacji Przestrzennej AKO oraz rozbudowy ulic w ciągu drogi wojewódzkiej 450 na odcinku od „Rogatki” do granic miasta Kalisza. Beneficjentem obu projektów pozakonkursowych jest miasto Kalisz. Ich oddziaływanie wykracza jednak poza granice tego miasta i w dużym stopniu dotyczy większości mieszkańców oraz przedsiębiorców z terenu AKO, co świadczy o trafnym doborze ukierunkowania interwencji w postępowaniu pozakonkursowym. Wybór projektów w trybie pozakonkursowym odbył się w pełnej zgodności

z danymi Narodowego Banku Polskiego wynosi 1 EUR = 4,26325 PLN.

Tabela 7. Macierz pokrycia działań Strategii ZIT AKO oraz działań i konkursów Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020

PRIORYTET I DZIAŁANIE STRATEGIA ZIT AKO	WRPO 2014+	
	DZIAŁANIE	Nr konkursu
PRIORYTET 1 – Wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej		
1.1. Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy	6.3. Samozatrudnienie i przedsiębiorczość	RPWP.06.03.02
1.2. Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne	6.6. Wspieranie aktywności zawodowej pracowników poprzez działania prozdrowotne	RPWP.06.06.03
PRIORYTET 2 – Promocja strategii niskoemisyjnych		
2.1. Niskoemisyjny system transportu publicznego	3.3. Wspieranie strategii niskoemisyjnych, w tym mobilność miejska	RPWP.03.03.04
2.2. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	3.2. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	RPWP.03.02.04
PRIORYTET 3 – Wykształcone społeczeństwo		
3.1. Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji	8.3. Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy	RPWP.08.03.05
3.2. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	9.3. Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	RPWP.09.03.05
PRIORYTET 4 – Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi		
4.1. Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania e-usług	2.1. Rozwój elektronicznych usług publicznych	RPWP.02.01.03
4.2. Rozwój instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego	4.4. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	RPWP.04.04.04
4.3. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich	9.2. Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojennych	RPWP.09.02.02
4.4. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	4.3. Gospodarka wodno-ściekowa	RPWP.04.03.02
4.5. Rozbudowa infrastruktury drogowej	5.1. Infrastruktura drogowa regionu	RPWP.05.01.04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BIURO – IP WRPO 2014+.

z obowiązującymi podstawami prawnymi przy szerokiej konsultacji z interesariuszami.

Podstawowe znaczenie dla realizacji działań w ramach Strategii ZIT AKO mają bezzwrotne europejskie środki publiczne zapewnione przez WRPO 2014+ (tab. 7).

2.5. System wdrażania, monitoring i sprawozdawczość

System wdrażania Strategii ZIT AKO oparty jest na działalności BIURA, które jest podmiotem odpowiedzialnym za jej opracowanie i realizację. Podstawą działalności SAKO są regulacje ustawowe określające kompetencje i zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego oraz stowarzyszeń w Polsce, Statut Stowarzyszenia zatwierdzony uchwałą nr 2/2015

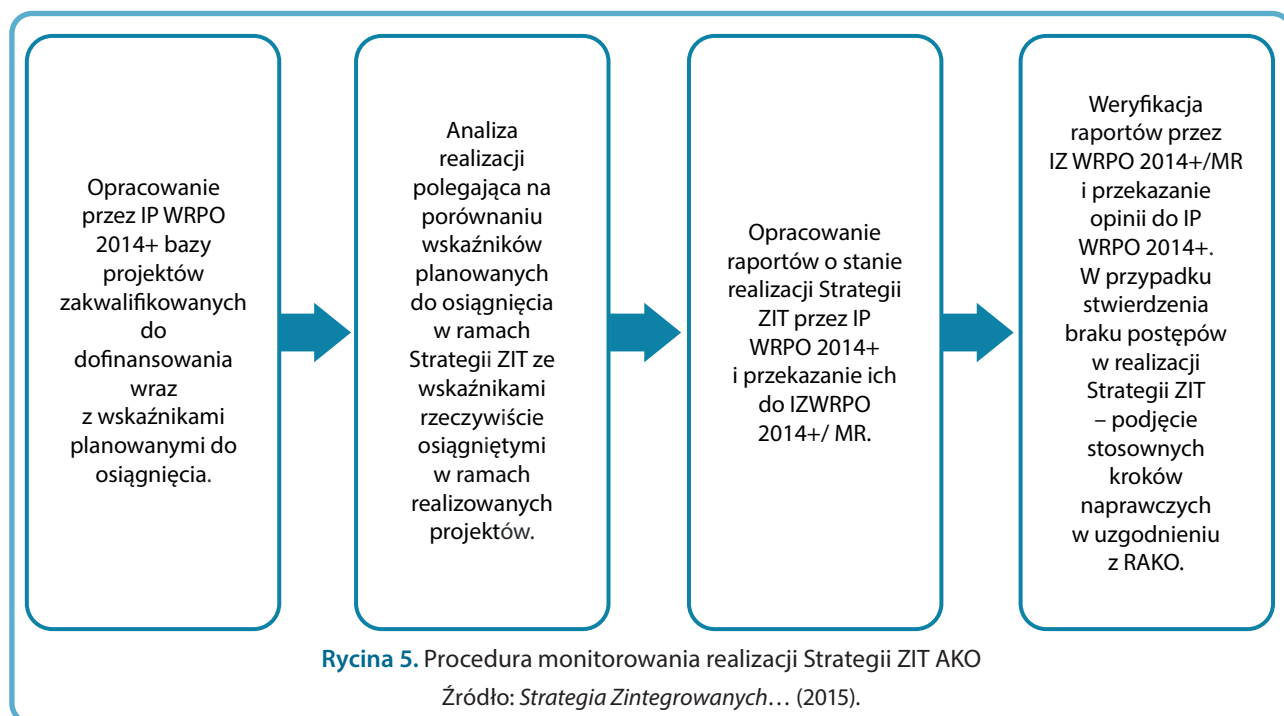
Zebrania Założycielskiego z dnia 17 lutego 2015 r. Organami SAKO powołanymi na potrzeby wdrażania Strategii ZIT AKO są następujące podmioty:

- Walne Zgromadzenie Członków zwane Radą Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (RAKO), które jest organem decyzyjnym.
- Zarząd Stowarzyszenia (ZAKO), który jest organem wykonawczym.
- Komisja Rewizyjna (KRAKO), która jest organem kontrolnym.
- Obsługą SAKO i jego władz zajmuje się BIURO, które realizuje przede wszystkim zadania administracyjne.

Jak już wspomniano, SAKO wobec władz regionalnych i krajowych pełni funkcję Związku ZIT, będącego wspólną reprezentacją jednostek samorządu terytorialnego wdrażających ZIT, pełniącemu funkcję

IP WRPO 2014+. Na podstawie art. 10 ust. 1 UW IZ WRPO 2014+ oddelegowuje część zadań związanych z WRPO 2014+ w ramach realizacji Strategii ZIT AKO do IP WRPO 2014+. Szczegółowy zakres przedmiotowych zadań określa porozumienie pomiędzy Zarządem Województwa Wielkopolskiego (ZWW) a SAKO (*Porozumienie zawarte...*, 2015 ze zmianami). Przyjęte zasady wdrażania Strategii ZIT AKO oraz struktura organizacyjna SAKO są w pełni zgodne z obowiązującymi regulacjami prawnymi i tworzą optymalne warunki dla skuteczności oraz efektywności zaplanowanych działań. Realizacja działań Strategii ZIT AKO odbywa się poprzez projekty oceniane i akceptowane do finansowania w drodze postępowań konkursowych (w wyjątkowych sytuacjach w trybie pozakonkursowym). W procedurze akceptacji projektów stosuje się dwuetapowość. W pierwszym etapie decyzje w sprawie rekomendowania do finansowania projektu podejmuje SAKO jako IP WRPO 2014+. W drugim etapie decyzja IP WRPO 2014+ podlega zatwierdzeniu przez IZ WRPO 2014+. Ich utrzymanie w dużym stopniu warunkowane jest wsparciem Pomocy Technicznej WRPO 2014+ zapewniającej sprawność organizacyjną SAKO w zakresie działań IP WRPO 2014+ oraz budującej potencjał absorpcyjny beneficjentów z obszaru AKO.

Wdrażanie Strategii ZIT AKO odbywa się przy pełnym spełnieniu zasady komplementarności zapewniającej maksymalizację efektywności podejmowanych działań finansowanych ze źródeł publicznych, w tym interwencji Strategii ZIT AKO. Dotyczy to zarówno komplementarności obszarowej (geograficznej), problemowej (merytorycznej), jak i przedmiotowej (sektorowej). Są one w pełni zapewnione na poziomie założeń, jak i działań Strategii ZIT AKO. Szczególnym wymiarem komplementarności Strategii ZIT AKO, warunkującym możliwość jej realizacji, jest komplementarność międzyprogramowa. Tworzy ona w przypadku WRPO 2014+ możliwości finansowania zaplanowanych działań w drodze postępowań konkursowych i pozakonkursowych (tab. 7), a w przypadku Programu Operacyjnego Wiedza–Edukacja–Rozwój (POWER), Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIŚ)(2014), Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC) (2014) oraz Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR) (2015) zwiększa potencjalne możliwości uzyskania środków na realizację zaplanowanych działań. Należy podkreślić, że fakt rekomendowania danego działania/projektu realizującego cele Strategii ZIT AKO nie gwarantuje uzyskania wsparcia z danego programu operacyjnego. Obowiązują standardowe zasady

dotyczące postępowań określających sposób wyboru projektów ustalone przez IZ poszczególnych programów operacyjnych.

System sprawozdawczości związanej z realizacją Strategii ZIT AKO wynika bezpośrednio z regulacji UW i obowiązków SAKO, jakie jest zobowiązane ono wypełniać jako IP WRPO 2014+ w zakresie monitoringu realizacji Strategii ZIT AKO. Monitoring odbywa się zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej oraz Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, obejmując monitoring rzeczowy i finansowy.

Celem monitoringu rzeczowego jest dostarczanie danych na temat postępu we wdrażaniu Strategii ZIT AKO, które umożliwiają ocenę stanu realizacji zaplanowanych celów i działań. Celem monitoringu finansowego jest dostarczanie danych na temat postępu realizacji planu finansowego zarówno poszczególnych projektów, jak i całej Strategii ZIT AKO w okresie sprawozdawczym oraz przedstawienie prognozy w tym zakresie na kolejny okres sprawozdawczy. W proces monitoringu i wynikającej z niego sprawozdawczości zaangażowane są IZ WRPO 2014+, RAKO, ZAKO oraz beneficjenci. Proces monitorowania realizacji Strategii ZIT AKO (ryc. 5) jest oparty przede wszystkim na systemie wskaźników produktu i rezultatu, których

wartości docelowe zostały uzgodnione z IZ WRPO 2014+, m.in. na podstawie planów działań opracowanych przez jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład AKO oraz z uwzględnieniem dostępnej alokacji środków w poszczególnych działaniach WRPO 2014+ dedykowanych realizacji Strategii ZIT AKO (patrz załącznik 3). Sprawozdawczość z realizacji Strategii uwzględnia zakres postępu prac, występowanie ryzyka i nieprawidłowości, osiągnięte wartości wskaźników produktu i rezultatu, poziom wydatkowania środków, osiągnięte oddziaływanie zrealizowanych przedsięwzięć itp.

Podstawowymi narzędziami sprawozdawczości są sprawozdania, karty monitoringu, umowy o dofinansowanie i wnioski projektowe oraz wnioski o płatność. Rozbudowany system monitoringu i sprawozdawczości tworzy warunki dla skutecznej i efektywnej realizacji działań Strategii ZIT AKO. Ze względu na dostarczany dzięki niemu materiał informacyjny w zakresie monitoringu rzeczowego i finansowego ma on kluczowe znaczenie dla budowania użyteczności i trwałości interwencji Strategii ZIT AKO w dłuższej perspektywie czasowej, będąc podstawą dla ukierunkowania jej ewaluacji, a w uzasadnionych przypadkach aktualizacji.

3. Ewaluacja realizacji działań interwencyjnych

Ewaluacja realizacji działań interwencyjnych Strategii ZIT AKO prowadzona jest w strukturze priorytetów i działań tego dokumentu. Tym samym priorytety inwestycyjne i działania WRPO 2014+ traktowane są, zgodnie ze stanem faktycznym, jako narzędzia umożliwiające finansowanie realizacji projektów służących osiągnięciu zaplanowanych celów Strategii ZIT AKO. W ramach każdego priorytetu postępowanie ewaluacyjne obejmuje trzy kroki oparte na przyjętym paradygmacie metodologicznym (patrz rozdział 1). W pierwszym kroku dokonuje się oceny logiki interwencji będącej podstawą programowania i realizacji działań interwencyjnych zmierzających do poprawy stanu w ramach danego priorytetu za pomocą zaplanowanych działań. Jej podstawą jest ewaluacja oparta na teoriach interwencji, w ramach której identyfikuje się teorie bazowe, teorie zmian oraz teorie wdrażania, które powinny być podstawą programowania działań i które powinny wyjaśniać zakładane relacje przyczynowo-skutkowe między działaniami niezbędnymi do podjęcia a stanem oczekiwanym do osiągnięcia. Wyniki oceny mają istotne znaczenie dla określenia trafności Strategii ZIT AKO. W drugim kroku przedmiotem analizy jest stan wdrażania Strategii ZIT AKO kwantyfikowany liczbą i wartością realizowanych projektów z uwzględnieniem ich kluczowych produktów i rezultatów. Wyniki tej analizy pozwalają ocenić skuteczność i efektywność Strategii ZIT AKO. W trzecim kroku przedstawia się wybrane dobre praktyki w postaci najlepszych projektów realizowanych w poszczególnych priorytetach, które pozwalają ocenić użyteczność i trwałość Strategii ZIT AKO w dłuższej perspektywie czasowej.

3.1. PRIORYTET 1 – Wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej

Głównym celem priorytetu 1 jest wzmocnienie rozwoju gospodarczego AKO, przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej. W konsekwencji działań ukierunkowanych na tak sformułowany cel trafnie upatruje się tworzenie fundamentu dla procesu przemian ilościowych i jakościowych determinujących poziom i warunki życia ludności oraz kształtujących możliwości prowadzenia działalności gospodarczej na terenie aglomeracji. Przedsięwzięcia służące osiągnięciu celu priorytetu 1 realizowane są poprzez następujące działania:

- działanie 1.1 – Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy;
- działanie 1.2 – Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.

Programowanie działań w ramach przedmiotowego priorytetu odpowiada celowi tematycznemu 8 – Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, określonego przez Unię Europejską w okresie programowania 2014–2020 oraz osi priorytetowej 6 WRPO 2014+ – Rynek Pracy, przyjętej w interwencji regionalnej przez samorząd województwa. Podejmowane przedsięwzięcia powinny tworzyć warunki dla upowszechnienia pracy na własny rachunek, sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości i powstawaniu nowych przedsiębiorstw, z uwzględnieniem, zgodnie z obecnym etapem rozwoju kapitalizmu kognitywnego,

Tabela 8. Tabela transpozycji priorytetu 1 Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej na cele tematyczne, priorytety inwestycyjne 2014–2020 oraz osie priorytetowe i konkursy Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020

Priorytet Strategii ZIT AKO	Działania Strategii ZIT AKO	Cel tematyczny 2014–2020	Priorytet inwestycyjny 2014–2020	Oś priorytetowa WRPO 2014+	Działanie/ poddziałanie/ konkurs WRPO 2014+
1. Wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej.	Działanie 1.1. Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Działanie 1.2. Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.	08. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników.	8III. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. 8VI. Aktywne i zdrowe starzenie się.	6. Rynek Pracy.	6.3. Samozatrudnienie i przedsiębiorczość/ Poddziałanie 6.3.2. Samozatrudnienie i przedsiębiorczość w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.06.03.02. 6.6. Wspieranie aktywności zawodowej pracowników poprzez działania prozdrowotne/ Poddziałanie 6.6.3. Wspieranie aktywności zawodowej pracowników poprzez działania prozdrowotne w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.06.06.03.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BIURA – IP WRPO 2014+.

upowszechniania działalności innowacyjnych w sektorze mikro-, małych i średnich podmiotów gospodarczych. Powinny one również być ukierunkowane na aktywne i zdrowe starzenie się, wychodząc naprzeciw wyzwaniom zachodzących dynamicznie przemian demograficznych. Źródłem finansowania zaplanowanej interwencji są konkursy ogłaszane dla poddziałań WRPO 2014+: 6.3.2 – Samozatrudnienie i przedsiębiorczość w ramach ZIT dla rozwoju AKO oraz 6.6.3 – Wspieranie aktywności zawodowej pracowników poprzez działania prozdrowotne w ramach ZIT dla rozwoju AKO (tab. 8).

3.1.1. Logika interwencji

Logika interwencji w priorytecie 1 – Wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej opiera się na podstawowej zależności przyczynowo-skutkowej charakteryzującej system

gospodarki rynkowej, zgodnie z którą wzrost liczby miejsc pracy prowadzi do poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców, wzrostu dochodów budżetu środków publicznych pozostających w dyspozycji administracji rządowej i samorządowej oraz świadczy o dobrej kondycji ekonomicznej podmiotów gospodarczych. Jest on zatem podstawą procesu rozwoju społeczno-gospodarczego i powinien być stymulowany poprzez ukierunkowaną interwencję publiczną, co trafnie zostało zauważone w Strategii ZIT AKO. Identyfikację logiki interwencji z uwzględnieniem teorii bazowej, teorii działania oraz teorii wdrażania przedstawiono w tabeli 9.

3.1.2. Stan wdrażania

W ramach wdrażania działań priorytetu 1 Strategii ZIT AKO do dnia 30 listopada 2019 r. ogłoszono trzy nabory wniosków, jeden w działaniu 1.1. oraz dwa

Tabela 9. Logika interwencji w priorytecie 1 Strategii ZIT AKO

Teoria bazowa

Potrzeba podjęcia działań związanych ze wspieraniem przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej (priorytet 1 Strategii ZIT AKO) znajduje swoje potwierdzenie w założeniach teoretycznych koncepcji wyjaśniających współczesne procesy rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym i lokalnym. Zgodnie z założeniami teorii rozwoju endogenicznego należy dążyć do pełnego wykorzystania zasobów wewnętrznych budujących kapitał terytorialny poszczególnych obszarów. Zasadniczym czynnikiem rozwoju tego kapitału jest kapitał ludzki. Jego zaangażowanie w proces rozwoju warunkowane jest z jednej strony jego jakością wynikającą z posiadanej wiedzy, umiejętności i kompetencji mieszkańców, a z drugiej strony stanem ich zdrowia. Pełne wykorzystanie kapitału ludzkiego w procesie rozwoju wymaga tworzenia warunków dla równowagi rynku pracy, które wynikają z działalności formalnych i nieformalnych instytucji. Ich znaczenie dla współczesnych procesów rozwojowych podkreślane jest na gruncie nowej ekonomii instytucjonalnej. To od sprawności administracji publicznej, instytucji otoczenia biznesu oraz zachowań społecznych determinowanych systemem obowiązujących norm, systemem wartości oraz kulturą organizacyjną zależy skuteczność podejmowanych w tym zakresie działań. Wskazane prawidłowości odgrywają szczególną rolę w rozwoju OF, do jakich należy AKO. Obszary te korzystają z efektów aglomeracji oraz są predysponowane do rozwoju efektów dyfuzji, tworząc ich przewagi lokalizacyjne, na co zwraca uwagę nowa geografia ekonomiczna. Interwencja rozwojowa wzmacniająca przedsiębiorczość oraz poprawiająca aktywność zawodową na tych terenach powinna tworzyć możliwości dla rozwoju innowacyjnego środowiska dla działalności gospodarczej, wymagającego sprawnego funkcjonowania IOB. Powinna ona również korzystać z efektów rozlewania się wiedzy, efektów sieciowych, w tym przepływów kooperacyjnych, które łatwiej rozwijać na obszarach aglomeracyjnych. Biorąc pod uwagę aktualne trendy globalne, nie można zapominać o konieczności wzmacniania zakorzenienia już zlokalizowanych w granicach AKO działalności gospodarczych. W podejmowanych przedsięwzięciach powinno się również przeciwdziałać kulturze uzależnienia od pomocy (*dependency culture*) i faworyzowania osób oczekujących na rentę wsparcia (*rent-seekers*) kosztem innowatorów.

Interpretacja i synteza wyników diagnozy stanu zawarta w Strategii ZIT AKO wskazuje na uwzględnienie powyższych prawidłowości, co potwierdza sformułowanie następujących wyzwań rozwojowych uzasadniających trafne podjęcie interwencji w ramach priorytetu 1 – Wspieranie przedsiębiorczości, zatrudnienia i aktywności zawodowej:

- relatywnie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców AKO,
- mały przyrost podmiotów gospodarczych oraz mała aktywność mieszkańców,
- niedostateczna w stosunku do potrzeb podaż uzbrojonych terenów inwestycyjnych,
- niewystarczająca promocja gospodarcza obszarów AKO,
- niedostateczny dostęp do instrumentów finansowych oraz niedostateczna oferta IOB w stosunku do potrzeb wynikających z tworzenia warunków dla rozwoju przedsiębiorczości na terenie AKO,
- niższe niż średnie w kraju wynagrodzenie brutto,
- problem ubóstwa ekonomicznego, przy dużym udziale osób pobierających zasiłki z pomocy społecznej i zasiłki dla bezrobotnych oraz zagrożeniu zjawiskiem „dziedziczenia biedy”,
- brak spójności między strukturą oferty kształcenia a potrzebami rynku pracy, przy jednoczesnym zagrożeniu zjawiskiem „starzenia się kwalifikacji”,
- postępujący trend starzenia się społeczeństwa,
- odpływ wysoko wykwalifikowanych kadr do wiodących ośrodków miejskich poza AKO,
- ograniczony dostęp do dobrej jakości usług z zakresu ochrony zdrowia oraz usług społecznych.

Teoria działania

Celem interwencji podejmowanej w ramach priorytetu 1 jest wzmacnianie rozwoju gospodarczego AKO, przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej, co zamierza się osiągnąć poprzez realizację dwóch działań.

Zaplanowany zakres interwencji jest trafny i w pełni uzasadniony wskazanymi prawidłowościami procesu rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym i lokalnym oraz wynikami diagnozy stanu AKO.

Działanie 1.1 – Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy

W ramach działania zakłada się realizację projektów prowadzących do rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców AKO. Wnioskodawcy w swoich przedsięwzięciach zobowiązani będą uwzględniać przynajmniej:

- w procesie rekrutacji grupy docelowej projektów – diagnozę kompetencji zawodowych w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej,
- cykl szkoleń i/lub doradztwo przygotowujące uczestników projektu do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej,
- udzielanie uczestnikom projektu dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- zaplanowanie wsparcia pomostowego w postaci usług doradczo-szkoleniowych o charakterze specjalistycznym (indywidualnych i grupowych) skierowanego do osób, które w ramach projektu rozpoczęły działalność gospodarczą.

Grupa docelowa działania obejmuje osoby bezrobotne, biernie zawodowo powyżej 29 roku życia z jednej z poniższych grup:

- osoby długotrwale bezrobotne,

- osoby w wieku 50 lat i więcej,
- kobiety,
- osoby z niepełnosprawnościami.

Wnioskodawcami mogą być wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej.

Bezpośrednim efektem realizacji takich projektów ma być zmniejszenie bezrobocia i zwiększenie liczby osób aktywnych zawodowo AKO, a tym samym podniesienie konkurencyjności tego obszaru na tle całego regionu. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (osoby)	64	223	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (szt.)	0	252
Liczba osób objętych wsparciem aktywizacji zawodowej w programie (osoby)	67	223	Odsetek przedsiębiorców pozytywnie oceniających wsparcie rozwojowe otrzymane po utworzeniu działalności gospodarczej w ramach programu (szt.)	92	92
Liczba usług rozwojowych skierowanych do przedsiębiorstw powstałych w ramach programu (szt.)	26	112			

Działanie 1.2 – Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne

W ramach działania zaplanowane zostały do realizacji programy zdrowotne – projekty w zakresie profilaktyki zdrowotnej, służące wspieraniu aktywności zawodowej, podniesieniu poziomu zdrowia i zmniejszeniu nierówności społecznej, obejmujące jak największą liczbę mieszkańców AKO.

Grupy docelowe:

- osoby w wieku aktywności zawodowej, kwalifikujące się do profilaktyki, leczenia lub rehabilitacji zdrowotnej ze względu na wiek lub stan zdrowia,
- przedsiębiorcy, pracodawcy i ich pracownicy z branż, w których występują czynniki negatywnie wpływające na zdrowie.

Wnioskodawcami mogą być: pracodawcy, instytucje rynku pracy, podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe, podmioty utworzone przez JST realizujące zadania publiczne, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz utworzone przez nie podmioty, podmioty lecznicze utworzone przez jednostki samorządu terytorialnego (a także przedsiębiorcy powstałe z ich przekształceń), niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, świadczące usługi medyczne w publicznym systemie ochrony zdrowia.

Programy zdrowotne powinny obejmować podstawowy poziom opieki, tj. lekarzy i pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej.

Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców (szt.)	1	1	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne (%)	50	60
Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS (osoby)	0	14 875			

Teoria wdrażania

Wdrażanie ww. działań zmierzających do osiągnięcia wskazanych celów priorytetu 1 Strategii ZIT AKO zostało powierzone SAKO jako IP WRPO 2014+. Podstawą ich finansowania są konkursy ogłaszane w ramach realizacji WRPO 2014+ do dwóch poddziałań tego programu przewidzianych w 6 osi priorytetowej – Rynek pracy. Są to:

- Poddziałanie 6.3.2. Samozatrudnienie i przedsiębiorczość w ramach ZIT dla rozwoju AKO / RPWP.06.03.02 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 1.1 Strategii ZIT AKO – Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy.
- Poddziałanie 6.6.3. Wspieranie aktywności zawodowej pracowników poprzez działania prozdrowotne w ramach ZIT dla rozwoju AKO / RPWP.06.06.03 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele Działania 1.2 Strategii ZIT AKO – Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.

Łączne nakłady środków na realizację projektów w ramach ww. działań wynoszą 4 806,8 tys. EUR (5,8% ogólnej alokacji Strategii ZIT AKO), przy dofinansowaniu UE wynoszącym 4 085,7 tys. EUR (85%). ¾ tych nakładów przeznacza się na realizację przedsięwzięć związanych z tworzeniem warunków dla samozatrudnienia oraz nowych miejsc pracy, a 25% stanowią środki ukierunkowane na wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.

Wybór projektów odbywa się na zasadach obowiązujących w Polsce w programach współfinansowanych przez europejskie środki publiczne w perspektywie 2014–2020, które uszczegóławiają zapisy WRPO 2014+. W przypadku przedsięwzięć realizowanych do działań priorytetu 1 Strategii ZIT AKO przewiduje się jedynie konkursowy tryb wyboru projektów.

Przyjęty sposób wdrażania tworzy warunki dla interwencji skutecznej i efektywnej oraz użytecznej w dłuższej perspektywie czasu, zgodnej z trafnie rozpoznanymi potrzebami AKO.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BIURA – IP WRPO 2014+.

w Działaniu 1.2, na które łącznie wpłynęły 24 aplikacje (22 w działaniu 1.1 i 2 w działaniu 1.2). W wyniku oceny formalnej i merytorycznej złożonych wniosków oraz ich klasyfikacji rankingowej zaakceptowano do realizacji w sumie 9 projektów, które według stanu z dnia 30 listopada 2019 r. są podstawą 7 zawartych umów⁶.

Postęp rzeczowy realizacji priorytetu 1 mierzony wartościami wskaźników produktu i rezultatu projektów zakontraktowanych zawartymi umowami potwierdza osiągnięcie zakładanych wartości pośrednich i docelowych z wyjątkiem działania 1.2, w przypadku którego wartość wskaźnika liczby osób objętych programem zdrowotnym (dzięki EFS, wg stanu w dniu 30 listopada 2019 r.) osiągnęła poziom 81,0% wartości docelowej (tab. 10, 11). Należy jednak

podkreślić, że osiągnięcie zakładanego wskaźnika nie jest zagrożone. W działaniu 1.2 rozstrzygnięto już drugi nabór projektów i w jego drodze wybrano do realizacji drugi projekt pt. *Program profilaktyki nowotworów skóry w Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej* przygotowany przez miasto i gminę Stawiszyn. Przyjęte w przedmiotowym projekcie wartości docelowe wskaźników produktu gwarantują osiągnięcie planowanych wartości wskaźników kluczowych z dużym przekroczeniem zakładanych wartości. W przypadku pozostałych kluczowych wskaźników produktu i rezultatu w priorytecie 1 osiągnięte wartości wielokrotnie przekraczają poziom pośredni i docelowy. Potwierdza to wysoką skuteczność podjętych działań. Świadczy również o ich wysokiej efektywności wynikającej z osiągania znacznie większych efektów w stosunku do zakładanych, przy niezmiennym poziomie nakładów finansowych. Jest to szczególnie widoczne w przypadku działania 1.1, w ramach którego wykonanie przyjętych do realizacji projektów skutkować będzie wielokrotnie wyższym oddziaływaniem mierzonym zarówno liczbą beneficjentów końcowych objętych działaniami projektowymi, jak i liczbą usług rozwojowych skierowanych do przedsiębiorstw powstałych w ramach podjętej interwencji rozwojowej. W trakcie realizacji projektów służących osiągnięciu celów priorytetu 1 Strategii ZIT AKO napotkano na przeszkody, które doprowadziły do rozwiązania umowy przez IZ WPRO 2014+ ze spółką EUREKA Sp. z o.o. będącej beneficjentem działania

⁶ W przypadku jednego projektu z działania 1.1 doszło do rozwiązania umowy przez IZ WPRO 2014+ ze spółką EUREKA sp. z o.o. będącej beneficjentem tego działania. W konsekwencji zwiększono dofinansowanie w umowach z trzema innymi beneficjentami (EHED Usługi Szkoleniowe Eryk Kowcuń, Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości oraz Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości) celem ochrony interesów grup docelowych objętych wsparciem projektem realizowanym przez spółkę EUREKA sp. z o.o., a liczba umów zmniejszyła się o jeden. W przypadku działania 1.2 zawarto umowę 7 stycznia 2020 r. na finansowanie projektu pt. *Program profilaktyki nowotworów skóry w Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej* przygotowanego przez gminę i miasto Stawiszyn.

Tabela 10. Stan wdrażania priorytetu 1 Strategii ZIT AKO
Wskaźniki produktu

Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości pośredniej	% wartości docelowej
Działanie 1.1.	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (osoby)	64	223	421	658	189
	Liczba osób objętych wsparciem aktywizacji zawodowej w programie (osoby)	67	223	504	752	226
	Liczba usług rozwojowych skierowanych do przedsiębiorstw powstałych w ramach programu (szt.)	26	112	450	1731	402
Działanie 1.2.	Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców (szt.)	1	1	1	100	100
	Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS (osoby)	0	14 875	12 000	0	81

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BIURA – IP WRPO 2014+.

Tabela 11. Stan wdrażania priorytetu 1 Strategii ZIT AKO
Wskaźniki rezultatu

Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości bazowej	% wartości docelowej
Działanie 1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (szt.)	0	252	498	–	198
	Odsetek przedsiębiorców pozytywnie oceniających wsparcie rozwojowe otrzymane po utworzeniu działalności gospodarczej w ramach programu (%)	92	92	nd*	nd*	nd*
Działanie 1.2	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne (%)	50	60	12 000	24 000	20 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BIURA – IP WRPO 2014+.

* Wartość niemożliwa do ustalenia na etapie ewaluacji *mid-term*.

Tabela 12. Stan wdrażania priorytetu 1 Strategii ZIT AKO
Postęp finansowy

Działanie/ Priorytet	Alokacja ogółem tys. PLN	Środki UE ogółem tys. PLN	Liczba i wartość zawartych umów na realizację projektów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
			liczba umów	wartość ogółem tys. PLN	%	wydatki kwalifiko- wane tys. PLN	%	środki UE tys. PLN	%
Działanie 1.1	14 956,4	12 712,9	6	13 980,7	93,5	13 980,7	93,5	11 883,7	93,5
Działanie 1.2	4 751,1	4 038,5	1	3 303,5	69,5	3 303,5	69,5	2 807,9	69,5
Razem: Priorytet 1	19 707,5	16 751,4	7	17 284,2	87,7	17 284,2	87,7	14 691,6	87,7

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 13. Stan wdrażania priorytetu 1 Strategii ZIT AKO
Wnioski o płatność

Działanie/ Priorytet	Liczba umów	Wartość ogółem PLN	Środki UE ogółem PLN	Liczba i wartość wniosków o płatność wynikających z realizacji projektów na podstawie zawartych umów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
				liczba wniosków	wartość ogółem PLN	%	wydatki uznane za kwalifi- kowane PLN	%	środki UE PLN	%
Działanie 1.1	6	14 956,4	12 712,9	56	14 034,5	93,8	13 203,6	88,3	11 263,8	88,6
Działanie 1.2	1	4 751,1	4 038,5	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Razem: Priorytet 1	7	19 707,5	16 751,4	56	14 034,5	71,2	13 203,6	70,0	11 263,8	67,2

Źródło: Opracowanie własne.

1.1. Podjęte działania naprawcze należy uznać za właściwe, a przede wszystkim chroniące interes grup docelowych objętych interwencją. W ich konsekwencji zwiększono dofinansowanie w umowach z trzema innymi Beneficjentami (EHED Usługi Szkoleniowe Eryk Kowcuń, Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości oraz Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości), umożliwiając migracje do tych projektów osób objętych wsparciem projektem realizowanym przez spółkę EUREKA Sp. z o.o.

Postęp finansowy związany z realizacją projektów w ramach priorytetu 1 Strategii ZIT AKO, w aspekcie kontraktacji, należy ocenić jako bezpieczny z punktu widzenia wykorzystania zaplanowanych alokacji oraz prawidłowy w relacji do etapu wykonania harmonogramów projektów. Łącznie zakontraktowane umowami projekty wykorzystują 87,7% dostępnej alokacji, środków kwalifikowanych oraz dotacji europejskich środków publicznych. Wyższy poziom wykorzystania dostępnego budżetu charakteryzuje działanie 1.1, w przypadku którego wskaźnik udziału osiąga poziom 93,5%. Na tym tle niższym poziomem wykorzystania dostępnych środków charakteryzuje się działanie 1.2 (69,5%) (tab. 12). Należy jednak podkreślić, że udział wartości środków UE zagwarantowanych do wykorzystania w ramach zawartych umów w pośredniej (2018) alokacji środków UE ZIT AKO (1 333 500 EUR = 5 467 350,00 PLN) wynosi 268,7%. Bardziej zróżnicowana sytuacja dotyczy rzeczywistego postępu finansowego mierzonego wartością wniosków o płatność będących podstawą do refundacji kosztów ponoszonych przez podmioty realizujące projekty w priorytecie 1 (tab. 13). W zakresie działania 1.1, w ramach którego realizuje się 6 projektów, złożono 56 wniosków o płatność o wartości stanowiącej 93,8% dostępnej alokacji w tym działaniu. 94,1% poniesionych wydatków uznano za kwalifikowane. Stały się one podstawą wydatkowania 88,3% dostępnych w tym działaniu europejskich środków publicznych. Zdecydowanie odmienna sytuacja dotyczy działania 1.2, w przypadku którego w ramach realizowanego jednego projektu nie złożono dotychczas żadnego wniosku o płatność. Jest to zastanawiające ze względu na fakt, że przedmiotowy projekt realizowany przez powiat kaliski otrzymał dofinansowanie decyzją podjętą przez IZ WRPO 2014+ w dniu 7 grudnia 2018 r. W konsekwencji rzeczywisty postęp finansowy w priorytecie 1 wykazuje kwalifikowane wydatkowanie 70,0% środków dostępnych

w alokacji tego priorytetu, co stanowi o 67,2% środków europejskich przeznaczonych na współfinansowanie interwencji publicznej w tym priorytecie. Nie zmienia to jednak faktu, że udział wartości środków UE przekazanych w ramach realizacji wniosków o płatność w pośredniej (2018) alokacji środków UE ZIT AKO (1 333 500 EUR = 5 467 350,00 PLN) osiągnął już poziom 206,0%. Pozwala to ocenić postęp finansowy w analizowanym priorytecie jako niezagrożony i prawidłowy.

3.1.3. Dobre praktyki

W ramach Działania 1.1, zgodnie z przyjętą i zidentyfikowaną logiką interwencji realizuje się projekty zwiększające poziom przedsiębiorczości mieszkańców AKO. Osoby korzystające ze wsparcia poza bezzwrotną dotacją na rozpoczęcie działalności gospodarczej korzystają z pomocy merytorycznej w zakresie diagnozy kompetencji oraz poszerzenia wiedzy i umiejętności w dziedzinie prowadzenia działalności gospodarczej poprzez udział w szkoleniach. Tym samym udzielana interwencja nie ogranicza się jedynie do przekazania dotacji, ale poprzez przygotowanie beneficjentów końcowych zwiększa szanse na trwałość podejmowanych przedsięwzięć gospodarczych.

Minimalizuje to możliwość wystąpienia zjawiska uzależnienia się od pomocy oraz nieefektywnego wykorzystania środków publicznych. Wszystkie projekty realizowane w tym działaniu mają zbliżoną strukturę interwencji. Na tym tle, ze względu na przyjęte w jego założeniach kryteria dotyczące profilu udzielanego wsparcia, na wyróżnienie zasługuje projekt zrealizowany przez Stowarzyszenie CUBE z Ostrowa Wlkp. zatytułowany: *Do IT – dotujemy technologie* (ryc. 6). Przedmiotowy projekt miał na celu wzrost liczby nowo powstałych przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem branży technologicznej oraz informacji i komunikacji, na obszarze powiatu ostrowskiego znajdującego się na terenie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. Ukierunkowanie działań na konkretną branżę innowacyjną, odpowiadającą specyfice lokalnych potrzeb gospodarczych przy zapewnieniu sprofilowanego wsparcia merytorycznego jest ważnym wyróżnikiem analizowanego projektu. Projekt był skierowany do 45 osób w wieku powyżej 29 lat, osób bezrobotnych, biernych zawodowo należących do jednej z grup: niepełnosprawni, długotrwale bezrobotni, kobiety, o niskich kwalifikacjach i po 50

Stowarzyszenie CUBE Centrum Usług Biznesowo – Edukacyjnych w partnerstwie ze Starostwem Powiatowym w Ostrowie Wielkopolskim zapraszają do projektu:

Do IT - dotujemy technologie

BEZZWROTNA DOTACJA NA ZAŁOŻENIE FIRMY

- Bezrobotni lub bierni zawodowo
- Od ukończenia 30 roku życia
- Z powiatu ostrowskiego

SZKOLENIA I DORADZTWO

DOTACJA 23 000 zł

Wsparcie pomostowe szkoleniowo-doradcze do kwoty 1850zł, w tym wybrane szkolenie do kwoty 1050zł

rekrutacja uczestników będzie prowadzona w miesiącach **KWIECIEŃ – połowa CZERWCA 2017 r.**

www.cube22.pl | biuro@cube22.pl
tel: 783 652 882
63-400 Ostrow Wielkopolski
ul. Sowińskiego 69 /1 piętro pok. 22

www.cube22.pl

Fundusze Europejskie Program Regionalny | SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO | Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny

Rycina 6. Infografika promująca projekt „Do IT – Dotujemy technologie”

Źródło: <http://www.ostrow24.tv/>.

roku życia. Projekt zapewniał kompleksowe wsparcie poprzez zastosowanie wszystkich typów przedsięwzięć (z wyłączeniem osób, które skorzystały ze szkoleń przygotowujących do prowadzenia działalności gospodarczej w ramach projektów realizowanych w POKL w perspektywie finansowej 2007–2013, oraz osób, u których potwierdzono, że ich wiedza i kwalifikacje umożliwiają rozpoczęcie działalności bez konieczności szkolenia, które nie muszą uczestniczyć w szkoleniach). Projekt zakładał wsparcie głównie w postaci:

- diagnozy dla wszystkich uczestników poprzez doradztwo zawodowe indywidualne i grupowe oraz doradztwo psychologiczne,
- 64 godz. szkoleń przygotowujących do rozpoczęcia działalności gospodarczej dla każdej grupy,
- 225 godz. doradztwa przygotowującego do rozpoczęcia działalności gospodarczej,

- 36 dotacji (80% osób) na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób, które przygotowują najlepsze wnioski/biznesplany,
- wsparcia pomostowego w postaci 360 godz. usług doradczych i szkoleniowych o charakterze specjalistycznym kierowanych do wszystkich osób, które otrzymały wsparcie finansowe w projekcie.

Do najważniejszych osiągniętych efektów zaliczyć należy utworzenie 36 nowych podmiotów gospodarczych w regionie, z dużym naciskiem na branżę *smart specialization*. Dzięki projektowi 45 osób – mieszkańców gmin uzyskało wiedzę, jak zakładać i prowadzić z sukcesem działalność gospodarczą, a 36 podmiotów gospodarczych skorzystało z dodatkowego wsparcia doradczo-szkoleniowego, które wzmocniło ich pozycję na rynku. Jak wynika z ankiety przygotowanej przez beneficjenta, realizacja projektu doprowadziła do osiągnięcia w pełni wszystkich planowanych produktów, rezultatów i oddziaływań (tab. 14). Ważne, że osoby objęte projektem pracują nadal po zakończeniu bezpośredniej interwencji, co świadczy o użyteczności i trwałości projektu, która powinna być systematycznie ewaluowana.

W ramach działania 1.2 została podpisana przez powiat kaliski umowa o dofinansowanie, projekt znajduje się we wstępnej fazie realizacji, co uniemożliwia ocenę jego trwałości i użyteczności w dłuższej perspektywie czasu.

3.2. PRIORYTET 2 – Promocja strategii niskoemisyjnych

Głównym celem priorytetu 2 jest poprawa stanu środowiska na obszarze AKO, wspieranie efektywności energetycznej i promowanie strategii niskoemisyjnych poprzez wdrażanie proekologicznych przedsięwzięć na terenie aglomeracji oraz rozwój zrównoważonego systemu transportu publicznego AKO. Potrzeba podjęcia tak ukierunkowanych działań wynika z konieczności pilnego zwiększenia wysiłków na rzecz przeciwdziałania i ograniczania zmian klimatu, które skutkować będą poprawą poziomu i warunków życia ludności, jak również ograniczą stopień antropopresji na środowisko przyrodnicze. Przedsięwzięcia służące osiągnięciu przedmiotowego celu realizowane są poprzez następujące działania:

- działanie 2.1 – Niskoemisyjny system transportu publicznego,

Tabela 14. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Do IT – dotujemy technologie*

PRODUKTY
– Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – 36
– Liczba osób objętych wsparciem aktywizacji zawodowej w programie – 45
– Liczba usług rozwojowych skierowanych do przedsiębiorstw powstałych w ramach programu – 72
– Liczba osób w wieku powyżej 50 lat objętych wsparciem w programie – 6
– Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie – 9
– Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie – 17
– Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie – 8
– Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 5
– Liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem w programie – 28
– Liczba godzin szkoleń podstawowych – 256 godz.
– Liczba godzin doradztwa podstawowego – 225 godz.
– Liczba godzin doradztwa specjalistycznego – 360 godz.
– Liczba uczestników szkoleń specjalistycznych – 36
– Liczba stworzonych wniosków o dofinansowanie/biznes planów – 45
– Liczba osób z obszarów gmin wiejskich i/lub wiejsko-miejskich objętych wsparciem w programie – 14
– Liczba utworzenie nowych podmiotów gospodarczych w obszarze inteligentnych specjalizacji (<i>smart specialisation</i>) – 9
REZULTATY
– Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 52
– Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na rachunek, po opuszczeniu programu – 52
– Liczba osób, które podniosły swoje umiejętności w zakresie prowadzenia własnej firmy – 45
– Liczba przedsiębiorców pozytywnie oceniających wsparcie rozwojowe otrzymane po utworzeniu działalności gospodarczej w ramach programu – 34
– Liczba nowo powstałych firm, które zachowują trwałość działalności gospodarczej dłużej niż 12 miesięcy – 36
ODDZIAŁYWANIE
– Wzrost poziomu przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych lub biernych zawodowo na obszarze powiatu ostrowskiego

Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety Stowarzyszenia CUBE.

- działanie 2.2 – Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.

Programowanie działań w ramach tego priorytetu odpowiada celowi tematycznemu 4 – Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, określonymu przez Unię Europejską w okresie programowania 2014–2020 oraz osi priorytetowej 3 WRPO 2014+ – Energia, przyjętej w interwencji regionalnej przez samorząd województwa. Podejmowane przedsięwzięcia powinny tworzyć warunki dla upowszechnienia promowania strategii niskoemisyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów miejskich, poprzez m.in. wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu. Powinny one również być ukierunkowane na wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej,

w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym. Źródłem finansowania zaplanowanej interwencji są konkursy ogłaszane do poddziałań WRPO 2014+: 3.3.4 – Wspieranie strategii niskoemisyjnych, w tym mobilność miejska w ramach ZIT dla rozwoju AKO oraz 3.2.4 – Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym w ramach ZIT dla rozwoju AKO (tab. 15).

3.2.1. Logika interwencji

Logika interwencji w priorytecie 2 – Promocja strategii niskoemisyjnych zwraca uwagę na narastające wyzwania środowiskowe i ich związek z postępującymi konsekwencjami neodeterminizmu geograficznego. Na tej podstawie trafnie zakłada się, że dalsze niekontrolowane i rabunkowe przekształcanie środowiska przyrodniczego prowadzić może do nieodwracalnej degradacji jego komponentów, co będzie skutkowało zmianą części dóbr wolnych w dobra

Tabela 15. Tabela transpozycji priorytetu 2 Strategii ZIT AKO na cele tematyczne, priorytety inwestycyjne 2014–2020 oraz osie priorytetowe i konkursy Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020

Priorytet Strategii ZIT AKO	Działania Strategii ZIT AKO	Cel tematyczny 2014–2020	Priorytet inwestycyjny 2014–2020	Oś priorytetowa WRPO 2014+	Działanie/ poddziałanie/ konkurs WRPO 2014+
2. Promocja strategii niskoemisyjnych.	Działanie 2.1. Niskoemisyjny system transportu publicznego.	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.	4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.	3. Energia.	3.3. Wspieranie strategii niskoemisyjnych, w tym mobilność miejska/ Poddziałanie 3.3.4. Wspieranie strategii niskoemisyjnych, w tym mobilność miejska w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.03.03.04.
	Działanie 2.2. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.		4c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym.		3.2. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym/ Poddziałanie 3.2.4. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.03.02.04.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BIURA – IP WRPO 2014+.

rzadkie. Dzieje się tak m.in. z powietrzem atmosferycznym. Dostęp do czystego powietrza determinuje poziom i warunki życia mieszkańców, a w konsekwencji staje się podstawowym czynnikiem lokalizacji, zwłaszcza w przypadku OF miast, do których zalicza się obszar AKO, charakteryzujących się dużą gęstością zaludnienia, kongestią i innymi konsekwencjami aglomeracyjnej działalności społeczno-gospodarczej w przestrzeni. Tworzenie warunków do poprawy stanu powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji jest zatem jednym z istotnych wyzwań procesu rozwoju społeczno-gospodarczego

i powinno być stymulowane poprzez ukierunkowaną interwencję publiczną, co trafnie zostało zauważone w Strategii ZIT AKO. Identyfikację logiki interwencji z uwzględnieniem teorii bazowej, teorii działania oraz teorii wdrażania przedstawiono w tabeli 16.

3.2.2. Stan wdrażania

W ramach wdrażania działań priorytetu 2 Strategii ZIT AKO do dnia 30 listopada 2019 r. ogłoszono trzy nabory wniosków, jeden w działaniu 2.1 oraz dwa w działaniu 2.2, na które łącznie wpłynęły 22 aplikacje (3 w działaniu 2.1 i 19 w działaniu 2.2). W wyniku

Tabela 16. Logika interwencji w priorytecie 2 Strategii ZIT AKO

Teoria bazowa

Zakres i skala zmian klimatycznych, jakich doświadczamy we współczesnym świecie, uzasadnia w pełni konieczność podjęcia działań ukierunkowanych na poprawę stanu środowiska, wspieranie efektywności energetycznej i promowanie strategii niskoemisyjnych oraz rozwój zrównoważonego systemu transportu publicznego (priorytet 2 Strategii ZIT AKO). Działania te znajdują również potwierdzenie w założeniach teoretycznych koncepcji wyjaśniających współczesne procesy rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym i lokalnym. Zgodnie z założeniem teorii rozwoju endogenicznego pełne wykorzystanie zasobów wewnętrznych budujących kapitał terytorialny poszczególnych obszarów wymaga przyjęcia strategii zrównoważonej eksploatacji pozwalającej składnikom środowiskowym na odbudowywanie ich potencjału. Niekontrolowana eksploatacja zasobów może prowadzić do ich wyczerpania lub trwałego obniżenia ich jakości, co prowadzi do zmiany dóbr wolnych w dobra rzadkie oraz zasadniczego pogorszenia wartości kapitału terytorialnego. Wskazane prawidłowości skutkują zmianami w klasyfikacji czynników rozwoju, w których katalogu kapitał materialny w aspekcie środowiskowym przestaje być postrzegany jedynie poprzez dostęp do bogactw naturalnych, a staje się ważnym czynnikiem lokalizacji determinowanym jakością powietrza atmosferycznego czy np. dostępem do czystej wody. Ma to szczególne znaczenie na obszarach aglomeracji, do których należy AKO, wykorzystujących w swoim rozwoju, jak podkreśla nowa geografia ekonomiczna, szeroko rozumiane efekty aglomeracji. Obok wielu pozytywnych konsekwencji ich negatywnym następstwem jest wielowymiarowa kongestia, która może utrudnić, a nawet uniemożliwić proces rozwoju. Zagrożenia wynikające z pogłębiania skali kongestii dotyczą m.in. dynamicznie zachodzących zmian parametrów powietrza atmosferycznego (wzrost emisji tlenków azotu, tlenków węgla, węglowodorów aromatycznych, metali ciężkich itp.) wywołanych emisją niską (zanieczyszczenia powierzchniowe) oraz zanieczyszczeniami wynikającymi ze wzrastającego natężenia ruchu kołowego (zanieczyszczenia liniowe). Prowadzi to do pogorszenia warunków życia oraz zmniejszenia przewag lokalizacyjnych dla działalności gospodarczych, co w konsekwencji może skutkować nie tylko ograniczeniem liczby mieszkańców i napływu nowych inwestycji, ale również pogorszeniem stopnia zakorzenienia już zlokalizowanych działalności gospodarczych i/lub odpływem mieszkańców. Wskazane trendy wymagają interwencji polityki zorientowanej terytorialnie (*place-based policy*) przeciwdziałającej wskazanym niesprawnościom rynku, której założenia strategiczne powinny być określone w planach gospodarki niskoemisyjnej lub dokumentach równoważnych. Zakres tej interwencji nie może ograniczać się jedynie do realizacji inwestycji infrastrukturalnych. Ich podstawą musi być zmiana świadomości, wzorców zachowań oraz norm społecznych związanych z zachowaniami prośrodowiskowymi. Znaczenie tych zmian dla współczesnych procesów rozwojowych podkreślane jest na gruncie nowej ekonomii instytucjonalnej. To od zmian zachowań instytucji nieformalnych i formalnych zależy skuteczność działań ukierunkowanych na poprawę stanu środowiska przyrodniczego na obszarze AKO, co trafnie zauważono w założeniach podejmowanych przedsięwzięć w Strategii ZIT AKO. Upowszechnianie świadomości ekologicznej powinno wykorzystywać efekty przepływów i rozlewania się wiedzy, które są łatwiejsze do kreowania i wykorzystania na obszarze aglomeracji.

Interpretacja i synteza wyników diagnozy stanu zawarta w Strategii ZIT AKO wskazuje na identyfikację powyższych prawidłowości, co potwierdza sformułowanie następujących wyzwań rozwojowych uzasadniających trafne podjęcie interwencji w ramach priorytetu 2 – Promocja strategii niskoemisyjnych:

- duża emisja gazów cieplarnianych wpływających negatywnie na poziom życia mieszkańców i środowisko,
- zbyt mała świadomość potrzeby dotyczącej rewitalizacji i termomodernizacji,
- niska efektywność energetyczna wielu budynków, w tym mieszkalnych i użyteczności publicznej, wynikająca z ich wysokiego stopnia dekapitalizacji,
- brak publicznego transportu niskoemisyjnego na obszarach rdzenia aglomeracji,
- brak systemu ścieżek rowerowych,
- likwidacja połączeń autobusowych,
- silnie zróżnicowana dostępność komunikacyjna poszczególnych gmin,
- postępująca biodegradacja obszarów cennych przyrodniczo.

Teoria działania

Celem interwencji podejmowanej w ramach priorytetu 2 jest poprawa stanu środowiska na obszarze AKO, wspieranie efektywności energetycznej i promowanie strategii niskoemisyjnych poprzez wdrażanie proekologicznych przedsięwzięć na terenie aglomeracji oraz rozwój zrównoważonego systemu transportu publicznego AKO, co zamierza się osiągnąć poprzez realizację dwóch działań.

Zaplanowany zakres interwencji jest trafny i w pełni uzasadniony wskazanymi prawidłowościami procesu rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym i lokalnym oraz wynikami diagnozy stanu AKO.

Działanie 2.1 – Niskoemisyjny system transportu publicznego

W ramach działania zakłada się realizację projektów przyczyniających się do przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną jako element zrównoważonego rozwoju. Projekty muszą uwzględniać szersze podejście obejmujące wyzwania gospodarki niskoemisyjnej na całym obszarze AKO. Realizowane projekty w zakresie rzeczowym muszą obejmować dwa działania z podanej poniżej listy, z koniecznością uwzględnienia dodatkowo ostatniego związanego z promocją:

- zakup ekologicznych/niskoemisyjnych autobusów dla transportu publicznego wraz z zapleczem infrastrukturalnym niezbędnym dla ich prawidłowego użytkowania,
- tworzenie i modernizacja infrastruktury transportu publicznego, w tym infrastruktury komunikacji miejskiej, zintegrowanych węzłów/centrów przesiadkowych i kształtowania jak najlepszej ich dostępności oraz parkingów Park & Ride, Bike & Ride oraz wydzielonych pasów dla rowerów,
- budowę inteligentnych systemów zarządzania i organizacji ruchu na terenie miast,
- budowę systemu tras/dróg rowerowych oraz ich integrację z punktami przesiadkowymi,
- modernizację oświetlenia ulicznego pod kątem ograniczenia energochłonności i wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- działania promujące transport publiczny oraz upowszechnianie przemieszczania się rowerem i pieszo (obligatoryjnie).

Katalog beneficjentów działania obejmuje:

- jednostki samorządu terytorialnego z terenu AKO, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne JST mające osobowość prawną,
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie gminy/miasta na prawach powiatu/związku międzygminnego – w których większość udziałów lub akcji ma gmina, powiat, związek międzygminny, Skarb Państwa lub spółka kapitałowa, w której wymienione wcześniej podmioty (to jest gmina, powiat, związek międzygminny, Skarb Państwa) dysponują bezpośrednio większością głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu – na podstawie aktualnej umowy dotyczącej świadczenia usług z zakresu transportu publicznego lub oświetlenia ulicznego.

Bezpośrednim efektem realizacji projektów spełniających powyższe założenia ma być rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego na terenie AKO oraz spadek emisji gazów cieplarnianych, redukcja zużycia energii elektrycznej i w efekcie redukcja emisji gazów cieplarnianych, poprawa mobilności na terenie AKO zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i zwiększenie dostępności obszarów miejskich dla mieszkańców i inwestorów. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych (szt.)	11	2	Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej (szt.)	0	2400
Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej (szt.)	82	12	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂ /rok)	0	486
Długość wspartej infrastruktury rowerowej (km)	7	20			

Działanie 2.2 – Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

Warunkiem dostępu do interwencji w ramach przedmiotowego działania jest zgodność projektu z planem gospodarki niskoemisyjnej dla danego obszaru lub innym dokumentem równoważnym oraz posiadanie audytu energetycznego dla sektora publicznego jako elementu przygotowanego projektu. Działanie zakłada realizację projektów polegających na kompleksowej, głębokiej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej z terenu AKO, obejmujących przede wszystkim:

- ocieplenie obiektu,
- wymiana okien, drzwi zewnętrznych,
- przebudowę systemów grzewczych wraz z wymianą podłączenia do źródła ciepła, systemów wentylacji i klimatyzacji,
- instalację OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, w tym z zastosowaniem kogeneracji,

¹ Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie 1 szt. z zastrzeżeniem, że przedmiotowy węzeł przesiadkowy powstanie w ramach niezakończonego i nierozliczonego do końca 2018 r. większego, kompleksowego projektu.

² Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie min. 8 szt. z zastrzeżeniem, że zakup ww. autobusów dokonany zostanie w ramach niezakończonego i nierozliczonego do końca 2018 r. większego, kompleksowego projektu.

- instalację systemów chłodzących (w tym również z OZE),
- wymianę oświetlenia na energooszczędne (finansowanie niezbędnych audytów energetycznych),
- inne, np. systemy monitorowania i zarządzania energią, finansowanie opracowanych audytów energetycznych.

Katalog beneficjentów działania obejmuje:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
- jednostki zależne od jednostek samorządu terytorialnego mające osobowość prawną, w tym spółki komunalne realizujące zadania własne gminy.

Bezpośrednim efektem projektów realizujących cele przedmiotowego działania będzie zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych oraz spadek emisji gazów cieplarnianych na terenie AKO. Zakłada się, że realizacja projektów powinna również prowadzić do optymalizacji systemu wytwarzania i eksploatacji ciepła na terenie AKO, zrównoważenia gospodarki energetyczno-ciepłej, poprawy bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego, zmniejszania kosztów ogrzewania i oświetlenia oraz zwiększania świadomości ekologicznej społeczeństwa AKO. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)	8	34	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok) (tys.)	0	7600
			Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂ /rok)	0	2000

Teoria wdrażania

Wdrażanie ww. działań zmierzających do osiągnięcia wskazanych celów priorytetu 2 Strategii ZIT AKO zostało powierzone SAKO jako IP WRPO 2014+. Podstawą ich finansowania są konkursy ogłaszane w ramach realizacji WRPO 2014+ do dwóch poddziałań tego programu przewidzianych w 3 osi priorytetowej – Energia. Są to:

- Poddziałanie 3.3.4. Wspieranie strategii niskoemisyjnych, w tym mobilność miejska w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.03.03.04 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 2.1 Strategii ZIT AKO – Niskoemisyjny system transportu publicznego.
- Poddziałanie 3.2.4. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.03.02.04 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 2.2 Strategii ZIT AKO – Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.

Łączne nakłady środków na realizację projektów w ramach ww. działań wynoszą 35 409,9 tys. EUR (43,0% ogólnej alokacji Strategii ZIT AKO), przy dofinansowaniu UE wynoszącym 30 098,4 tys. EUR (85%). 57,3% tych nakładów przeznaczają się na realizację przedsięwzięć związanych ze wspieraniem strategii niskoemisyjnych, w tym mobilności miejskiej, a 42,7% stanowią środki ukierunkowane na wspieranie poprawy efektywności energetycznej w sektorze publicznym.

Wybór projektów odbywa się na zasadach obowiązujących w Polsce w programach współfinansowanych przez europejskie środki publiczne w perspektywie 2014–2020, które uszczegóławiają zapisy WRPO 2014+. W przypadku przedsięwzięć realizowanych do działań Priorytetu 2 Strategii ZIT AKO przewiduje się jedynie konkursowy tryb wyboru projektów.

Przyjęty sposób wdrażania tworzy warunki dla interwencji skutecznej i efektywnej oraz użytecznej w dłuższej perspektywie czasu, zgodnej z trafnie rozpoznanymi potrzebami AKO.

Źródło: Opracowanie własne.

oceny formalnej i merytorycznej złożonych wniosków oraz ich klasyfikacji rankingowej zaakceptowano do realizacji w sumie 21 projektów, które według stanu z dnia 30 listopada 2019 r. są podstawą zawartych 21 umów, 3 w działaniu 2.1 oraz 18 w działaniu 2.2.

Postęp rzeczowy realizacji priorytetu 2 mierzony wartościami wskaźników produktu i rezultatu projektów zakontraktowanych zawartymi umowami potwierdza pełne osiągnięcie zakładanych wartości pośrednich i docelowych (tab. 17, 18).

Zwraca uwagę fakt, że zagwarantowane realizacją zakontraktowanych umowami projektów wartości

Tabela 17. Stan wdrażania priorytetu 2 Strategii ZIT AKO
Wskaźniki produktu

Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości pośredniej	% wartości docelowej
Działanie 2.1	Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych (szt.)	1 ¹	2	2	200	100
	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej (szt.)	8 ²	12	20	250	167
Działanie 2.2	Długość wspartej infrastruktury rowerowej (km)	7	20	30,72	439	153
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)	8	34	78	975	229

Źródło: Opracowanie własne.

¹ Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie 1 szt. z zastrzeżeniem, że przedmiotowy węzeł przesiadkowy powstanie w ramach niezakończonego i nierozliczonego do końca 2018 r. większego, kompleksowego projektu.

² Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie min. 8 szt. z zastrzeżeniem, że zakup ww. autobusów dokonany zostanie w ramach niezakończonego i nierozliczonego do końca 2018 r. większego, kompleksowego projektu.

Tabela 18. Stan wdrażania priorytetu 2 Strategii ZIT AKO
Wskaźniki rezultatu

Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości bazowej	% wartości docelowej
Działanie 2.1	Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej (szt.)	0	2400	178 514,00	–	7438
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂ /rok)	0	486	2 714,32	–	559
Działanie 2.2	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok) (tys.)	0	7600	18 457,68	–	243
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂ /rok)	0	2000	5 384,98	–	269

Źródło: Opracowanie własne.

kluczowych wskaźników produktu i rezultatu w analizowanym priorytecie przekraczają znacznie wartości zakładane. Jest to szczególnie widoczne w przypadku wskaźników rezultatu, których wartości zamykają się w przedziale od 243% do 7438% wartości zakładanej. Potwierdza to, podobnie jak w priorytecie 1, dużą skuteczność podjętych działań oraz ich wysoką efektywność wynikającą z osiągnięcia znacznie większych efektów w stosunku do zakładanych, przy niezmiennym poziomie nakładów finansowych. Jest to widoczne w przypadku obu działań priorytetu 2, przy czym w szczególny sposób wyróżnia się w przypadku wskaźnika produktu działania 2.2 – Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.), którego poziom osiąga 229% stanu wartości docelowej oraz wskaźnika rezultatu działania 2.1 – Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej (szt.), którego poziom wynosi 7438% wartości docelowej.

W dotychczasowej realizacji projektów służących osiągnięciu celów priorytetu 2 Strategii ZIT AKO nie napotkano na żadne poważne przeszkody, a realizacja zakontraktowanych projektów przebiega prawidłowo.

Postęp finansowy związany z realizacją projektów w ramach priorytetu 2 Strategii ZIT AKO, w aspekcie kontraktacji należy ocenić za bezpieczny z punktu widzenia wykorzystania zaplanowanych alokacji oraz prawidłowy w relacji do etapu wykonania harmonogramów projektów. Łącznie zakontraktowane umowami projekty wykorzystują 117,2% dostępnej alokacji⁷, przy czym wartość środków kwalifikowanych oraz dotacji europejskich środków publicznych osiąga poziom 96,7% dostępnej alokacji w analizowanym priorytecie. Wyższy poziom wykorzystania dostępnego budżetu w zakresie wydatków kwalifikowanych i środków UE charakteryzuje działanie 2.1, w przypadku którego wskaźnik udziału osiąga poziom 98,5%, a nieznacznie niższy poziom identyfikowany jest w działaniu 2.2 (94,3%) (tab. 19). Należy jednak podkreślić, że udział wartości środków UE zagwarantowanych do wykorzystania w ramach zawartych umów w pośredniej (2018) alokacji

środków UE ZIT AKO (9 295 500 EUR = 38 111 550 PLN) wynosi 313,0%. Rzeczywisty postęp finansowy mierzony wartością wniosków o płatność stanowiących podstawę do refundacji kosztów ponoszonych przez podmioty realizujące projekty w priorytecie 2 jest wyrównany w strukturze działań i odpowiada etapowi zaawansowania realizowanych projektów (tab. 20). W zakresie działania 2.1, w ramach którego realizuje się 3 projekty, złożono 15 wniosków o płatność o wartości 55,5% dostępnej alokacji w tym działaniu. 83,8% poniesionych wydatków uznano za kwalifikowane. Stały się one podstawą wydatkowania 46,5% dostępnych w tym działaniu europejskich środków publicznych. Podobną sytuację identyfikuje się w działaniu 2.2, w przypadku którego realizuje się 18 projektów. W tym wypadku złożono 77 wniosków o płatność, których wartość wynosi 64,3% dostępnej alokacji w tym działaniu.

75% poniesionych wydatków uznano za kwalifikowane. Stały się one podstawą wydatkowania 48,8% dostępnych w tym działaniu europejskich środków publicznych. Sumarycznie rzeczywisty postęp finansowy w priorytecie 2 wykazuje kwalifikowane wydatkowanie 47,5% środków dostępnych w alokacji tego priorytetu, co stanowi 47,5% środków europejskich przeznaczonych na współfinansowanie interwencji publicznej w tym priorytecie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że udział wartości środków UE przekazanych w ramach realizacji wniosków o płatność w pośredniej (2018) alokacji środków UE ZIT AKO (9 295 500 EUR = 38 111 550 PLN) osiągnął już poziom 153,7%. Uzyskane wskaźniki pozwalają ocenić postęp finansowy w analizowanym priorytecie jako niezagrażony i prawidłowy.

3.2.3. Dobre praktyki

Zakres interwencji priorytetu 2 ukierunkowany jest na poprawę stanu środowiska przyrodniczego na terenie AKO poprzez ograniczanie emisji niskiej. Jego realizacja odbywa się w oparciu o trafnie rozpoznane wyzwania oraz przy założeniu bardzo trafnie wybranych efektów synergicznych. Biorąc pod uwagę fakt, że głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego na obszarze AKO jest transport oraz ogrzewanie, podjęte działania ukierunkowano na ograniczenie wielkości tych zanieczyszczeń liniowych i powierzchniowych w zakresie znajdującym się w kompetencjach samorządu lokalnego.

⁷ Zidentyfikowane przekroczenia wartości dostępnej alokacji wynikają z nadkontraktacji związanej z przyznaniem dodatkowych środków budżetu państwa oraz zmian wprowadzonych do Strategii ZIT AKO w czerwcu 2019 r., zatwierdzonych we wrześniu 2019 r.

Tabela 19. Stan wdrażania priorytetu 2 Strategii ZIT AKO
Postęp finansowy

Działanie/ Priorytet	Alokacja ogółem tys. PLN	Środki UE ogółem tys. PLN	Liczba i wartość zawartych umów na realizację projektów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
			liczba umów	wartość ogółem tys. PLN	%	wydatki kwalifiko- wane tys. PLN	%	środki UE tys. PLN	%
Działanie 2.1	83 125,9	70 656,9	3	92 022,6	110,7	81 851,6	98,5	69 573,9	98,5
Działanie 2.2	62 054,7	52 746,5	18	78 103,1	125,9	58 491,5	94,3	49 717,7	94,3
Razem: Priorytet 2	145 180,6	123 403,4	21	170 125,7	117,2	140 343,1	96,7	119 291,6	96,7

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 20. Stan wdrażania priorytetu 2 Strategii ZIT AKO
Wnioski o płatność

Działanie/ Priorytet	Liczba umów	Wartość ogółem PLN	Środki UE ogółem PLN	Liczba i wartość wniosków o płatność wynikających z realizacji projektów na podstawie zawartych umów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
				liczba wniosków	wartość ogółem PLN	%	wydatki uznane za kwalifi- kowane PLN	%	środki UE PLN	%
Działanie 2.1	3	83 125,9	70 656,9	15	46 108,5	55,5	38 625,4	46,5	32 831,6	46,5
Działanie 2.2	18	62 054,7	52 746,5	77	39 882,4	64,3	30 273,1	48,8	25 732,1	48,8
RAZEM: Priorytet 2	21	145 180,6	123 403,4	92	85 990,9	59,2	68 898,5	47,5	58 563,7	47,5

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku transportu działanie 2.1. wspiera projekty rozwijające niskoemisyjny transport publiczny oraz infrastrukturę dla transportu ekologicznego. Tym samym obok obniżenia wielkości zanieczyszczeń dąży się też do usprawnienia transportu publicznego, co ma skutkować upowszechnieniem jego wykorzystania przez mieszkańców nie tylko miast realizujących dany projekt, ale również obszarów otaczających. W rezultacie dążąc do obniżenia emisji zanieczyszczeń, wzmacnia się infrastrukturę sieciową ułatwiającą powstawanie i utrzymywanie się w przestrzeni AKO przepływów opartych na efektach sieci i rozlewania się wiedzy i rozwoju. Mają one kluczowe znaczenie dla zapewnienia wewnętrznej spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej AKO, bez których rozwój zrównoważony tego obszaru będzie niemożliwy.

Ukierunkowane w powyższy sposób przedsięwzięcia realizuje się w ramach dwóch projektów przygotowanych przez główne miasta aglomeracji: Kalisz i Ostrów Wielkopolski (ryc. 7). Ich zakres rzeczowy oraz finansowy są bardzo podobne. Celem projektów jest ograniczanie emisji substancji szkodliwych do atmosfery poprzez upowszechnianie wykorzystania transportu publicznego. Co ważne, obok tak sformułowanego celu głównego, projekty dążą do budowania wśród mieszkańców świadomości, że samochód osobowy nie jest niezbędny, aby komfortowo, bezpiecznie i efektywnie czasowo podróżować po obszarze AKO. W konsekwencji zakres przedmiotowej interwencji ma prowadzić do szerszego niż dotychczas wykorzystania publicznego transportu zbiorowego, wzrostu ruchu rowerowego i pieszego, ograniczenia roli samochodu osobowego w życiu

mieszkańców, ponadto wzrostu poziomu integracji gałęzi transportu oraz poprawy integracji w wymiarze terytorialnym aglomeracji. Konsekwencją tych wszystkich działań będzie zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, redukcja hałasu i obniżenia kongestii transportowej oraz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego. Co bardzo istotne, pomimo lokalizacji projektodawców w Kaliszu i Ostrowie Wielkopolskim, grupami docelowymi korzystającymi z produktów, rezultatów i oddziaływania podejmowanych działań będą wszyscy mieszkańcy AKO. Jest to wzorcowy przykład dążenia do zwiększania zasięgu oddziaływania punktowo udzielanej pomocy publicznej, z której w rezultacie korzystają duże grupy odbiorców. O skuteczności i efektywności podjętych w wyniku omawianych projektów działań świadczą wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania, których osiągnięcie zadeklarowali beneficjenci w odpowiedzi na przeprowadzone badanie ankietowe (tab. 21, 22). Co prawda wartości poszczególnych wskaźników różnią się znacząco. Przykładowo w Kaliszu liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” wynosi 183, a w przypadku projektu przygotowanego przez Ostrów Wielkopolski jedynie 37. Długość wybudowanych dróg rowerowych wynosi odpowiednio 0,607 km i 6,440 km. Wynika to jednak z doboru indywidualnych priorytetów przez wnioskodawców, którzy starali się dostosować zakres, strukturę i skalę interwencji do specyfik lokalnych kapitału terytorialnego. Nie zmienia to faktu, że podjęte w ramach omawianych projektów przedsięwzięcia mają charakter długookresowy, co świadczy o użyteczności i trwałości projektu, która, jak podkreślono, powinna być systematycznie ewaluowana.

Rycina 7. Niskoemisyjne autobusy zakupione w ramach interwencji Startegii ZIT AKO w Kaliszu i Ostrowie Wielkopolskim

Źródło: <http://www.faktykaliskie.pl/> oraz <http://ostrow24.tv/>.

Tabela 21. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Rozwój systemu komunikacji publicznej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej wraz z modernizacją oświetlenia ulicznego – miasto Kalisz*

PRODUKTY
<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych – 1 – Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 11 – Długość wybudowanych dróg dla rowerów – 0,607 km – Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 902 – Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź” – 1 – Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” – 183 – Liczba miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” – 9 – Liczba wybudowanych obiektów „Bike&Ride” – 1 – Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride” – 20 – Liczba akcji i kampanii informacyjno-promocyjnych – 1 – Liczba nowych/zmodernizowanych punktów świetlnych – 847
REZULTATY
<ul style="list-style-type: none"> – Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej – 115 305 szt./rok – Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych – 1 983,40 CO₂/rok – Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” – 30 622 – Liczba osób korzystających z wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych – 297 937 os./rok
ODDZIAŁYWANIE
<ul style="list-style-type: none"> – Ograniczenie poziomu zanieczyszczeń liniowych poprzez modernizację taboru transportu publicznego i upowszechnienie jego wykorzystania w ramach dziennej mobilności przez mieszkańców Kalisza i Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.

Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety miasta Kalisza.

Pewnym deficytem w ocenianych projektach pozostaje brak zadeklarowanych działań zmierzających do integracji produktów i rezultatów będących efektem każdego z projektów. Wydaje się to główną rekomendacją, która powinna być uwzględniona w warunkach programowania kontynuacji interwencji w przedmiotowym zakresie w przyszłych okresach budżetowych. Co ważne, wskazują na nią zgodnie oboje beneficjenci, podkreślając konieczność skoncentrowania uwagi na projektach zintegrowanych, służących wszystkim mieszkańcom AKO i, co bardzo istotne, wzajemnie się uzupełniających, a tym samym wzmacniających zakładane indywidualnie produkty, rezultaty i oddziaływanie.

Ważnym uzupełnieniem omówionych projektów jest trzecie przedsięwzięcie realizowane w ramach działania 2.1 przez powiat kaliski, którego celem jest wsparcie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej w sferze transportu oraz pobudzenie odpowiedzialności społecznej za jakość środowiska poprzez rozbudowę infrastruktury rowerowej na terenie AKO i upowszechnienie jej wykorzystywania w codziennej mobilności

mieszkańców. Projekt pt. *Agglomeracja Kalisko-Ostrowska przyjazna rowerzystom – Budowa ścieżek rowerowych* jest przedsięwzięciem poprawiającym spójność obszarów aglomeracji, zwłaszcza w kontekście produktów i rezultatów dwóch poprzednio omówionych projektów (ryc. 8). O jego komplementarnym charakterze świadczy m.in. zaplanowana realizacja obiektów typu „parkuj i jedź” oraz „Bike&Ride”, a także liczba miejsc postojowych w tego rodzaju obiektach. Uwzględniając fakt realizacji identycznych działań w projektach rozwijających niskoemisyjny transport publiczny, mamy do czynienia z dobrym przykładem komplementarności na etapie programowania i realizacji publicznej interwencji rozwojowej. Wieloaspektowe i ukierunkowane na wzmacnianie synergii zadania przewidziane w harmonogramie realizacji projektu odróżniają go od typowego projektu infrastrukturalnego (tab. 23). Ważnym uzupełnieniem tych zadań jest kampania informacyjno-promocyjna stawiająca sobie za cel upowszechnienie korzystania z infrastruktury rowerowej przez mieszkańców AKO w mobilności codziennej, a tym samym ograniczenie

Tabela 22. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Unowocześnienie transportu miejskiego Ostrowa Wlkp. wraz z innymi działaniami niskoemisyjnymi na terenie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej*

PRODUKTY
– Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych – 1
– Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie komunikacji miejskiej – 9
– Długość wybudowanych dróg dla rowerów – 6,44 km
– Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 675 os.
– Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź” – 1
– Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” – 37
– Liczba miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” – 2
– Liczba wybudowanych obiektów „Bike&Ride” – 1
– Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride” – 15
– Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych – 1
– Długość dróg, na których zainstalowano inteligentne systemy transportowe – 3,3 km
– Liczba akcji i kampanii informacyjno-promocyjnych – 1
– Liczba nowych/zmodernizowanych punktów świetlnych – 1158
REZULTATY
– Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej – 61 459 szt./rok w 2021 r.
– Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych – 617,36 tony ekwiwalentu CO ₂ /rok w 2021 r.
– Liczba osób korzystających z wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych – 351 377 os./rok w 2021 r.
ODDZIAŁYWANIE
– Poprawa dostępności i mobilności mieszkańców AKO do obszarów miejskich będących w zasięgu najistotniejszych generatorów ruchu tj. osiedli mieszkaniowych, zakładów pracy, przedszkoli, szkół oraz uczelni, placówek administracji publicznej, szpitali, cmentarzy i kościołów, ośrodków kultury i obiektów rekreacji w Ostrowie. Zakupiony tabor autobusowy będzie funkcjonował zarówno na terenie Ostrowa, jak i gmin ościennych.

Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety gminy miasto Ostrów Wielkopolski.

wykorzystywania samochodów osobowych, co powinno skutkować wymiernym obniżeniem zanieczyszczeń o charakterze liniowym. Zakres rzeczowy zaplanowanych i realizowanych działań potwierdza użyteczność i trwałość interwencji publicznej udzielanej w ramach projektu w dłuższym horyzoncie czasu.

W przypadku ogrzewania działanie 2.2 ukierunkowane jest na kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej. Ma ona na celu ograniczenie zużycia energii przy jednoczesnej modernizacji lub całkowitej zmianie jej źródła. Co bardzo istotne, zakres przedmiotowej interwencji koncentruje się na budynkach użyteczności publicznej, co w konsekwencji jej zrealizowania obniży nakłady ponoszone na ich utrzymanie z budżetów samorządów lokalnych.

Wśród wielu podjętych w tym działaniu projektów za przykładowe można przyjąć dwa zrealizowane przez miasto Kalisz oraz gminę miasto Ostrów Wielkopolski. W przeciwieństwie do większości pozostałych projektów, które koncentrowały się na

pojedynczych obiektach, ich zakres rzeczowy obejmował kilka budynków znajdujących się w zasobach projektodawców. W przypadku Kalisza projekt został przygotowany z myślą o wykonaniu kompleksowej

Rycina 8. Przykład realizacji projektu *Agglomeracja Kalisko-Ostrowska przyjazna rowerzystom – Budowa ścieżek rowerowych*. Inwestycja Krzywosądów–Kuchary

Źródło: <http://powiatpleszewski.pl/>.

Tabela 23. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu „Aglomeracja Kalisko-Ostrowska przyjazna rowerzystom – Budowa ścieżek rowerowych”

PRODUKTY
<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych – 0 – Długość wybudowanych dróg dla rowerów – 23,684 km – Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii komunikacji miejskiej – 0,04 km – Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź” – 9 – Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” – 81 – Liczba miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” – 9 – Liczba wybudowanych obiektów „Bike&Ride” – 10 – Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride” – 112 – Liczba nowych/zmodernizowanych punktów świetlnych – 1 – Liczba akcji i kampanii informacyjno-promocyjnych – 1
REZULTATY
<ul style="list-style-type: none"> – Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych: tony ekwiwalentu – 113,555 CO₂/rok – Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej – 1750 szt./rok – Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” – 16 200
ODDZIAŁYWANIE
<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój gospodarki niskoemisyjnej w sferze transportu oraz pobudzenie odpowiedzialności społecznej za jakość środowiska poprzez zrównoważony rozwój mobilności miejskiej gmin z terenu Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej oraz podniesie poziomu bezpieczeństwa uczestników ruchu

Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety powiatu kaliskiego.

termomodernizacji budynków żłobków i przedszkoli (ryc. 8). Zakresem prac objęto trzy żłobki i sześć przedszkoli, przewidując w każdym z nich przeprowadzenie modernizacji energetycznej budynku oraz modernizację źródła ciepła i/lub energii elektrycznej z wykorzystaniem OZE. Zakres planowanych działań dobrze ilustrują przyjęte do osiągnięcia wartości wskaźników produktu (tab. 24). Potwierdzają one wieloaspektowość podjętych działań. Zakres prac obejmował modernizację systemu grzewczego, docieplenie stropów, stropodachów, ścian zewnętrznych i fundamentów, zamurowanie i/lub wymianę na energooszczędne stolarki okiennej i drzwiowej oraz usprawnienie systemów wentylacyjnych. Uzupełnieniem tych działań był montaż na wszystkich budynkach paneli fotowoltaicznych, a w czterech przypadkach pomp ciepła oraz modernizacja oświetlenia wewnętrznego. Na podkreślenie i upowszechnienie zasługuje wieloaspektowy zakres zrealizowanych działań i ich rezultat. W wymiarze technicznym dotyczy on przeprowadzonych prac modernizacyjnych. W wymiarze społecznym wiąże się z poprawą komfortu cieplnego użytkowników modernizowanych budynków oraz poprawą estetyki wewnętrznej i zewnętrznej.

W wymiarze ekonomicznym był on związany z obniżeniem kosztów eksploatacji zmodernizowanych budynków, co skutkuje ograniczeniem wydatków budżetów publicznych. W końcu w wymiarze ekologicznym rezultatem podjętych działań jest poprawa

Rycina 9. Przykład realizacji projektu Kompleksowa termomodernizacja budynków żłobków i przedszkoli publicznych miasta Kalisza. Żłobek nr 3 w Kaliszu

Źródło: <http://faktykaliskie.pl/>.

Tabela 24. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Kompleksowa termomodernizacja budynków żłobków i przedszkoli publicznych miasta Kalisza*

PRODUKTY
<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 9 – Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ciepłej ze źródeł odnawialnych – 0,0500 MWt – Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych – 0,0633 MWe – Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła – 9 – Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii ciepłej z OZE – 4 – Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – 9 – Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 7352,51 m².
REZULTATY
<ul style="list-style-type: none"> – Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych – 849,49 tony. ekwiwalentu CO₂/rok – Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 2 275 830,00 kWh/rok – Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej – 203,47 MWh/rok – Ilość zaoszczędzonej energii ciepłej – 7036,29 GJ/rok – Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów – 7768,84 GJ/rok – Produkcja energii ciepłej z nowo wybudowanych instalacji wytwarzających OZE – 0,06 MWht/rok – Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych instalacji wytwarzających OZE – 57,86 MWe/rok
ODDZIAŁYWANIE
<ul style="list-style-type: none"> – Oddziaływanie projektu obejmuje zarówno bezpośrednich użytkowników modernizowanych budynków, jak i wszystkich mieszkańców AKO poprzez uzyskiwanie korzyści z ograniczenia emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery oraz produkcji „zielonej” energii
<p>Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe. Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety miasta Kalisza.</p>

Tabela 25. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Ostrowa Wielkopolskiego*

PRODUKTY
<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 5 – Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – 1 – Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 4407,10 m². – Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 7352,51 m².
REZULTATY
<ul style="list-style-type: none"> – Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych – 216,33 kWh/rok – Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych 582 330,00 kWh/rok – Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej – 19,88 MWh/rok – Ilość zaoszczędzonej energii ciepłej – 2134,15 GJ/rok – Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów 2205,72GJ/rok
ODDZIAŁYWANIE
<ul style="list-style-type: none"> – Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na obszarze AKO poprzez ograniczenie emisji szkodliwych gazów i pyłów trafiających do atmosfery oraz zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
<p>Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety gminy miasto Ostrow Wielkopolski.</p>

jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji powierzchniowej generowanej przez tradycyjne źródła ciepła.

Podobny projekt realizowany jest również przez gminę miasto Ostrow Wielkopolski pt. *Poprawa*

efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Ostrowa Wlkp. W tym przypadku zakres działań jest relatywnie mniejszy i obejmuje pięć obiektów użyteczności publicznej. Są to cztery przedszkola i jeden żłobek, przy czym termomodernizacja

Rycina 10. Przykład realizacji projektu *Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Ostrowa Wielkopolskiego*. Żłobek miejski przy ul. Jankowskiego przed modernizacją i po

Źródło: <http://www.umostrow.pl/>.

dotyczy wszystkich tych obiektów, a tylko w przypadku jednego dodatkowo planuje się montaż instalacji fotowoltaicznej (tab. 25).

Nie zmienia to jednak faktu, że podjęta interwencja zakłada osiągnięcie rezultatów w każdym z wymiarów: technicznym, społecznym, ekonomicznym oraz środowiskowym, a jej efekty są bardzo widoczne i w pełni zasługują na upowszechnianie (ryc. 9). W tym miejscu warto dodatkowo podkreślić, że w działaniu 2.2, zarówno miasto Kalisz, jak i gmina Miasto Ostrow Wielkopolski obok omówionych projektów o charakterze kompleksowym i odnoszącym się do wielu obiektów przygotowały i realizują projekty indywidualnie dedykowane konkretnym obiektom. Zwiększa to synergię podejmowanych działań i czyni interwencję trwalszą i bardziej użyteczną w dłuższym okresie.

3.3. PRIORYTET 3 – Wykształcone społeczeństwo

Głównym celem priorytetu 3 jest rozwój edukacji ponadgimnazjalnej i kształcenia zawodowego/ustawicznego, służący wzmocnieniu kapitału ludzkiego i kapitału społecznego, które trafnie uważa się za podstawowe czynniki współczesnych procesów rozwojowych. Inwestowanie we wzmocnienie tych czynników musi przybierać formę długookresowych, konsekwentnych i systemowo realizowanych działań, które zwiększają prawdopodobieństwo uzyskania efektów użytecznych i trwałych w dłuższej perspektywie. Przedsięwzięcia służące osiągnięciu tak

sformułowanego celu realizowane są poprzez następujące działania:

- działanie 3.1 – Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji,
- działanie 3.2 – Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Programowanie działań w ramach przedmiotowego priorytetu odpowiada celowi tematycznemu 10 – Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie określone przez Unię Europejską w okresie programowania 2014–2020 oraz osi priorytetowej 9 WRPO 2014+ – Infrastruktura dla kapitału ludzkiego, ustanowionej w interwencji regionalnej przez samorząd województwa. Ukierunkowanie interwencji w ramach priorytetu 2 powinno sprzyjać poprawie dostosowania struktury oferty edukacyjnej do struktury potrzeb rynku pracy, z uwzględnieniem aktywizacji zawodowej uczniów, rozwoju kształcenia dualnego oraz ścisłej współpracy sektora edukacyjnego z pracodawcami, zarówno na etapie przygotowywania, jak i realizowania procesu kształcenia. Powinno ono również uwzględniać inwestycje rozwijające infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową, tworzącą warunki dla poszerzania kształcenia, szkoleń, w tym szkoleń zawodowych, a także rozwijania umiejętności i uczenia się przez całe życie. Źródłem finansowania zaplanowanej interwencji są konkursy ogłaszane do poddziałań WRPO 2014+: 8.3.5 – Kształcenie zawodowe młodzieży i dorosłych w ramach ZIT dla rozwoju AKO w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata

Tabela 26. Tabela transpozycji priorytetu 3 Strategii ZIT AKO na cele tematyczne, priorytety inwestycyjne 2014–2020 oraz osie priorytetowe i konkursy Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020

Priorytet Strategii ZIT AKO	Działania Strategii ZIT AKO	Cel tematyczny 2014–2020	Priorytet inwestycyjny 2014–2020	Oś priorytetowa WRPO 2014+	Działanie/ poddziałanie/ konkurs WRPO 2014+
3. Wyształcone społeczeństwo.	Działanie 3.1. Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji.	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.	10iv. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.	8. Edukacja.	8.3. Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy/Poddziałanie 8.3.5. Kształcenie zawodowe młodzieży i dorosłych w ramach ZIT dla rozwoju AKO w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020/ RPWP.08.03.05.
	Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.		10a. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego.	9.3. Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej/ Poddziałanie 9.3.5. Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.09.03.05.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BIURO – IP WRPO 2014+.

2014–2020 oraz 9.3.5 – Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej w ramach ZIT dla rozwoju AKO (tab. 26).

3.3.1. Logika interwencji

Logika interwencji w priorytecie 3 – Wykształcone społeczeństwo trafnie bazuje na podstawowej relacji przyczynowo-skutkowej, wskazywanej w literaturze przedmiotu, zgodnie z którą wzmacnianie kapitału ludzkiego i kapitału społecznego tworzy fundament dla współczesnych procesów rozwoju społeczno-gospodarczego. Kapitał ludzki i społeczny są najważniejszymi czynnikami dla współczesnych procesów rozwojowych. Tworzą je osoby (mieszkańcy) aktywnie lub potencjalnie uczestniczące w działalności społeczno-gospodarczej ze względu na posiadaną wiedzę, kwalifikacje i umiejętności. Kapitał ludzki jest kapitałem osobowym wynikającym z wiedzy, umiejętności i kompetencji każdego mieszkańca. Kapitał społeczny jest kapitałem relacyjnym stworzonym poprzez współpracę mieszkańców i łączenie oraz wykorzystanie w ramach tej współpracy indywidualnych kapitałów ludzkich. Jest on determinowany cechami osobowymi, takimi jak pracowitość, zaangażowanie, sumienność, otwartość, zaufanie,

oraz predyspozycjami instytucji nieformalnych do podejmowania wspólnych przedsięwzięć, co zależy zarówno od uwarunkowań prawnych, jak i systemów wartości oraz norm obowiązujących w danym społeczeństwie. Kształtowanie i budowanie jakości tych kapitałów musi być przedmiotem długookresowego oddziaływania w ramach funkcjonowania merytorycznie dobrze przygotowanego i stabilnie realizowanego systemu edukacji przez całe życie. Wzmacnianie tego procesu powinno być celem interwencji publicznej, co ma miejsce w przypadku AKO i znajduje potwierdzenie w założeniach i logice działań Strategii ZIT AKO. Identyfikację logiki interwencji z uwzględnieniem teorii bazowej, teorii działania oraz teorii wdrażania przedstawiono w tabeli 27.

3.3.2. Stan wdrażania

W ramach wdrażania działań priorytetu 3 Strategii ZIT AKO do dnia 30 listopada 2019 r. ogłoszono sześć naborów wniosków, cztery w działaniu 3.1 oraz dwa w działaniu 3.2, na które łącznie wpłynęło 21 aplikacji (16 w działaniu 3.1 i 5 w działaniu 3.2). W wyniku oceny formalnej i merytorycznej złożonych wniosków oraz ich klasyfikacji rankingowej zaakceptowano do realizacji w sumie 18 projektów, które według stanu

Tabela 27. Logika interwencji w priorytecie 3 Strategii ZIT AKO

Teoria bazowa

Rozwój społeczno-gospodarczy w obecnym etapie funkcjonowania gospodarki wolnorynkowej, charakterystycznym dla warunków tworzonych przez kapitalizm kognitywny, bazuje na wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach człowieka. Ich kształtowanie i rozwój stają się zatem podstawowym celem działań władz publicznych, który trafnie zostało sformułowany w Strategii ZIT AKO jako rozwój edukacji ponadgimnazjalnej i kształcenia zawodowego/ustawicznego (priorytet 3 Strategii ZIT AKO). Uzasadnienie tych działań znajduje potwierdzenie w założeniach teoretycznych koncepcji wyjaśniających współczesne procesy rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym i lokalnym. Teoria rozwoju endogenicznego wskazuje, że najważniejszym zasobem tworzącym fundament kapitału terytorialnego danego obszaru są wiedza, umiejętności oraz kompetencje mieszkańców. Ich jakość przejawia się zakresem posiadanych informacji oraz umiejętności, a także kompetencji w ich stosowaniu w praktyce życia społeczno-gospodarczego i skalą dostosowania do dynamicznie zmieniających się potrzeb rynku pracy. Budują one jakość kapitału ludzkiego (osobowego) oraz kapitału ludzkiego (relacyjnego), która determinuje stan innych czynników rozwoju, a zwłaszcza poziom innowacji (środowisko innowacyjne o charakterze endogenicznym typowym dla współczesnych modeli wzrostu i rozwoju) i możliwość wykorzystania ich w procesie rozwoju. Ma to szczególne znaczenie na OF miast korzystających z efektów i prawidłowości aglomeracji określonych w koncepcji nowej geografii ekonomicznej. Dostosowywanie kompetencji kapitału ludzkiego do potrzeb rynku pracy oraz wysoka jakość kapitału społecznego wzmacniają przewagi konkurencyjne wynikające z atrakcyjności lokalizacyjnej danego obszaru. Co bardzo istotne współcześnie przy dynamicznie zmieniających się uwarunkowaniach globalnych mają one również zasadniczy wpływ na poprawę zakorzenienia inwestycji. Tworzą także warunki do rozlewania się wiedzy i kształtowania się efektów sieciowych, które bez kompetencji wysokiej jakości kapitału społecznego oraz dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy wiedzy i umiejętności kapitału ludzkiego są bardzo trudne do inkubacji i wykorzystania w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego. Szczególne znaczenie ma potrzeba stałego monitoringu struktury podaży kwalifikacji oraz struktury popytu miejsc pracy, którego wyniki powinny być podstawą do przygotowywania i realizacji oferty kształcenia dla różnych grup wiekowych, zgodnie z zasadą kształcenia przez całe życie (LLL = *live long learning*). Działania ukierunkowane na poprawę poziomu wykształcenia społeczeństwa, trafnie konkretyzowane w Strategii ZIT AKO poprzez planowanie przedsięwzięć realizujących cel priorytetu 2, w zasadniczy

sposób wpływają na jakość funkcjonowania formalnych i nieformalnych instytucji, których znaczenie w procesach rozwoju podkreślone jest w teorii ekonomii instytucjonalnej. Jakość kapitału społecznego i wynikające z tego kompetencje do budowania relacji społecznych są fundamentem tworzenia środowiska współpracy opierającego się na sprawności instytucji nieformalnych oraz wspieranego pomocną i efektywną administracją publiczną. Podejmowana interwencja publiczna, trafnie określona w Strategii ZIT AKO, powinna obejmować zarówno kształtowanie oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniających się wymogów rynku pracy, w tym z uwzględnieniem zawodowych kompetencji kluczowych w gospodarce 4.0, jak i tworzenie warunków infrastrukturalnych dla świadczenia usług edukacyjnych.

Interpretacja i synteza wyników diagnozy stanu zawarta w Strategii ZIT AKO wskazuje na uwzględnienie powyższych prawidłowości, co potwierdza sformułowanie następujących wyzwań rozwojowych uzasadniających trafnie ukierunkowanie interwencji w ramach priorytetu 3 – Wykształcone społeczeństwo:

- negatywne przemiany demograficzne, wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w relacji do osób w wieku przedprodukcyjnym mogące skutkować zakłóceniem rynku pracy,
- „starzenie się kwalifikacji” – w rezultacie osoby długotrwale bezrobotne mogą ostatecznie opuścić rynek pracy i korzystać wyłącznie z pomocy społecznej,
- odpływ wysoko wykwalifikowanych kadr do wiodących ośrodków miejskich poza aglomeracją,
- nieadekwatny do potrzeb rynku profil kształcenia w szkołach zawodowych zlokalizowanych poza Kaliszem i Ostrowem Wielkopolskim,
- niewystarczająca oferta kształcenia adresowana dla dorosłych (zwłaszcza w przypadku wzrostu zainteresowania szkolnictwem zawodowym),
- likwidacja Uczelni z uwagi na odpływ studentów do większych miast, tj. Poznania, Wrocławia, Łodzi, Warszawy,
- brak dobrze rozpoznawalnego produktu kultury integrującego wszystkie gminy aglomeracji,
- ograniczona współpraca przedsiębiorstw zlokalizowanych na obszarze aglomeracji, zwłaszcza w sferze B + R.

Teoria działania

Celem interwencji podejmowanej w ramach priorytetu 3 jest rozwój edukacji ponadgimnazjalnej i kształcenia zawodowego/ustawicznego poprzez rozwój zarówno oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniających się potrzeb rynku pracy, jak i modernizację oraz rozbudowę infrastruktury służącej świadczeniu usług edukacyjnych o najwyższej jakości.

Zaplanowany zakres interwencji jest trafny i w pełni uzasadniony wskazanymi prawidłowościami procesu rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym i lokalnym oraz wynikami diagnozy stanu AKO.

Działanie 3.1 – Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji

W ramach działania zaplanowano realizację projektów obejmujących swoim zakresem edukację na poziomie zawodowym młodzieży oraz kształcenie zawodowe dorosłych na terenie aglomeracji. Realizowane projekty muszą być w pełni zgodne z wytycznymi w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014–2020 w obszarze edukacji. Przewiduje się realizację następującego katalogu przedsięwzięć:

- podnoszenia kwalifikacji zawodowych młodzieży poprzez staże zawodowe i praktyki u pracodawców/przedsiębiorców (w tym pracodawców rzemieślników),
- kształcenia zawodowego oraz dostosowania zakresu nauczania do potrzeb rynku pracy, w tym m.in. współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe,
- wspierania indywidualnych potrzeb młodzieży poprzez organizowanie procesu uczenia się w formie organizacji działań służących podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów (m.in. dodatkowych zajęć realizowanych we współpracy z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego, kursów przygotowawczych na studia, wsparcia uczniów w zdobywaniu dodatkowych uprawnień zwiększających ich szanse na rynku pracy), doradztwa edukacyjno-zawodowego itp.,
- wspierania indywidualnych potrzeb dorosłych poprzez organizowanie procesu uczenia się w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych, kursów umiejętności zawodowych, wsparcia osób zgłaszających potrzebę formalnego potwierdzenia posiadanych kwalifikacji zawodowych, zdobytych w sposób pozaformalny i nieformalny, doradztwa edukacyjno-zawodowego itp.,
- doskonalenia kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu,
- wspierania szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego w zakresie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia tej edukacji, tj. wyposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne umożliwiające kształcenie w zawodach wynikających z lokalnych potrzeb rynku pracy.

Katalog grup docelowych działania obejmuje:

- uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe,
- nauczycieli kształcenia zawodowego, instruktorów praktycznej nauki zawodu szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe,
- nauczycieli i specjalistów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe i ustawiczne lub ich organy prowadzące,
- osoby dorosłe w wieku aktywności zawodowej, w szczególności w wieku 25–64 lat (głównie o niskich kompetencjach i kwalifikacjach i/lub 50+) zgłaszające z własnej inicjatywy potrzebę podniesienia kwalifikacji,

– centra kształcenia zawodowego i ustawicznego i inne zespoły realizujące zadania zbieżne z zadaniami centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Wnioskodawcami mogą być wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej.

Bezpośrednim efektem realizacji projektów spełniających powyższe założenia ma być poprawa jakości kształcenia na obszarze AKO, uwzględniająca zmiany na rynku pracy wynikające zarówno z prawidłowości uwarunkowań demograficznych podaży pracy, jak i ewolucji struktury popytu na pracę we współczesnych uwarunkowaniach globalnych gospodarki rynkowej. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie (osoby)	170	563	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia (%)	90	90
Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie (osoby)	6	39	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (%)	70,10	70,10
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy (osoby)	320	1120	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki (%)	80	80
Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego (szt.)	3	14	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS (%)	100	100
Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie (szt.)	1	2			

Działanie 3.2 – Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

Przedmiotowe działanie przewiduje interwencję ukierunkowaną na rozwój inwestycji w infrastrukturę szkół i placówek oświatowych, które prowadzą kształcenie zawodowe młodzieży i dorosłych, przede wszystkim poprzez inwestycje w obiekty (przebudowę, rozbudowę, adaptację, modernizację budynków), wyposażenie/doposażenie obiektu w wysokospecjalistyczny, nowoczesny sprzęt i materiały/ pomoce dydaktyczne.

Katalog beneficjentów działania obejmuje:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego mające osobowość prawną.

Efektom realizowanych projektów ma być podniesienie jakości i warunków kształcenia młodzieży i dorosłych, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, a tym samym kompetencji zawodowych mieszkańców, w konsekwencji zaś wzrost konkurencyjności aglomeracji na tle regionu. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego (szt.)	4	4	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego (osoby)	0	142

Teoria wdrażania

Wdrażanie ww. działań zmierzających do osiągnięcia wskazanych celów priorytetu 3 Strategii ZIT AKO zostało powierzone SAKO jako IP WRPO 2014+. Podstawą ich finansowania są konkursy ogłaszane w ramach realizacji WRPO 2014+ do dwóch poddziałań tego programu przewidzianych w dwóch osiach priorytetowych: 8 – Edukacja i 9 – Infrastruktura dla kapitału ludzkiego. Są to:

- Oś priorytetowa 8 – Edukacja:
 - Poddziałanie 8.3.5. Kształcenie zawodowe młodzieży i dorosłych w ramach ZIT dla rozwoju AKO w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020/RPWP.08.03.05 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 3.1 Strategii ZIT AKO – Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji.
- Oś priorytetowa 9 – Infrastruktura dla kapitału ludzkiego:
 - Poddziałanie 9.3.5. Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej w ramach ZIT dla rozwoju AKO/RPWP.09.03.05. – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 3.2 Strategii ZIT AKO – Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Łączne nakłady środków na realizację projektów w ramach ww. działań wynoszą 11 295,1 tys. EUR (13,7% ogólnej alokacji Strategii ZIT AKO), przy dofinansowaniu UE wynoszącym 9600,9 tys. EUR (85%). 38,7% tych nakładów przeznaczają się na realizację przedsięwzięć związanych z rozwojem oferty kształcenia i poprawą dostępu do niej, a 61,3% stanowią środki ukierunkowane na modernizację i rozbudowę infrastruktury służącej realizacji usług edukacyjnych najwyższej jakości. Wybór projektów odbywa się na zasadach obowiązujących w Polsce w programach współfinansowanych przez europejskie środki publiczne w perspektywie 2014–2020, które uszczegóławiają zapisy WRPO 2014+. W przypadku przedsięwzięć realizowanych do działań priorytetu 3 Strategii ZIT AKO przewiduje się jedynie konkursowy tryb wyboru projektów. Przyjęty sposób wdrażania tworzy warunki dla interwencji skutecznej i efektywnej oraz użytecznej w dłuższej perspektywie czasu, zgodnej z trafnie rozpoznanymi potrzebami AKO.

Źródło: Opracowanie własne.

z dnia 30 listopada 2019 r. są podstawą zawartych 18 umów, 14 w działaniu 3.1 oraz 4 w działaniu 3.2.

Postęp rzeczowy realizacji priorytetu 3 mierzony wartościami wskaźników produktu i rezultatu projektów zakontraktowanych zawartymi umowami potwierdza pełne osiągnięcie zakładanych wartości pośrednich i docelowych (tab. 28, 29).

Zagwarantowane realizacją zakontraktowanych umowami projektów wartości kluczowych wskaźników produktu wahają się od 106% wartości docelowej w przypadku wskaźnika liczby uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy do 631% wartości docelowej w przypadku wskaźnika liczby nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie. W obu przypadkach dotyczy to działania 3.1 ukierunkowanego na tworzenie warunków dla równego dostępu do usług edukacyjnych dobrej jakości. W działaniu 3.2 dotyczącym rozwoju

infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej wartość kluczowego wskaźnika produktu potwierzonego zawartymi umowami osiąga poziom 225% wartości docelowej. Zidentyfikowane wartości potwierdzają wysoką skuteczność podjętych działań oraz świadczą o ich wyróżniającej się efektywności związanej z osiągnięciem zakładanych efektów rzeczowych na dużo wyższym od przewidywanego poziomie, przy pierwotnie przyjętym poziomie nakładów finansowych. Kluczowe wskaźniki rezultatu w działaniu 3.1 nie są możliwe do weryfikacji na etapie ewaluacji *mid-term*. Wymagają one bowiem ustalenia udziałów procentowych osiągniętych w wyniku interwencji wartości w populacji ogółem. Wartość wskaźnika rezultatu dla działania 3.2 osiąga natomiast poziom 2777%, co w pełni potwierdza wcześniej wyrażoną pozytywną opinię na temat skuteczności i efektywności zakontraktowanych przedsięwzięć. W dotychczasowej realizacji projektów służących osiągnięciu celów priorytetu 3 Strategii ZIT AKO nie napotkano

Tabela 28. Stan wdrażania priorytetu 3 Strategii ZIT AKO
Wskaźniki produktu

Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości pośredniej	% wartości docelowej
Działanie 3.1	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie (osoby)	170	563	737	434	131
	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie (osoby)	6	39	246	4100	631
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy (osoby)	320	1120	1 187	371	106
	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego (szt.)	3	14	25	833	179
	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie (szt.)	1	2	5	500	250
Działanie 3.2	Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego (szt.)	4	4	9	225	225

Źródło: Opracowanie własne.

na żadne poważne przeszkody, a realizacja przyjętych do finansowania projektów przebiega prawidłowo.

Postęp finansowy związany z realizacją projektów w ramach priorytetu 3 Strategii ZIT AKO, w aspekcie kontraktacji, należy ocenić jako bezpieczny z punktu widzenia wykorzystania zaplanowanych alokacji oraz prawidłowy w relacji do etapu wykonania harmonogramów projektów. Łącznie zakontraktowane umowami projekty wykorzystują 105,9% dostępnej alokacji⁸, przy czym wartość środków kwalifikowanych oraz dotacji europejskich środków publicznych osiąga poziom 96,2% dostępnej alokacji

⁸ Zidentyfikowane przekroczenia wartości dostępnej alokacji wynikają z nadkontraktacji związanej z przyznaniem dodatkowych środków budżetu państwa oraz zmian wprowadzonych do Strategii ZIT AKO w czerwcu 2019 r.

w analizowanym Priorytecie. Wyższy poziom wykorzystania dostępnego budżetu w zakresie wydatków kwalifikowanych i środków UE charakteryzuje działanie 3.2, w przypadku którego wskaźnik udziału osiąga poziom 98,4%, a nieznacznie niższy poziom identyfikowany jest w działaniu 3.1 (94,0%) (tab. 30). Przy czym wartość środków UE do wykorzystania w ramach zawartych umów w pośredniej (2018) alokacji środków UE ZIT AKO (5 506 500 EUR = 22 576 650 PLN) wynosi 168,6%. Rzeczywisty postęp finansowy mierzony wartością wniosków o płatność stanowiących podstawę refundacji kosztów ponoszonych przez podmioty realizujące projekty w priorytecie 3 wykazuje wyraźną przewagę na korzyść działania 3.2 (tab. 31).

W zakresie działania 3.2, w ramach którego realizuje się 4 projekty, złożono 10 wniosków

Tabela 29. Stan wdrażania Priorytetu 3 Strategii ZIT AKO
Wskaźniki rezultatu

Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości bazowej	% wartości docelowej
Działanie 3.1.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia (%)	90	90	669 osoby	nd*	nd*
	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (%)	70,1	70,1	245 osoby	nd*	nd*
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki (%)	80	80	230 osoby	nd*	nd*
Działanie 3.2.	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS (%)	100	100	25 placówki	nd*	nd*
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego (osoby)	0	142	3944	–	2777

Źródło: Opracowanie własne.

¹ Wartość niemożliwa do ustalenia na etapie ewaluacji mid-term.

o płatność, o wartości stanowiącej 53,8% dostępnej alokacji w tym działaniu. 100,0% poniesionych wydatków uznano za kwalifikowane. Stały się one podstawą wydatkowania 53,8% dostępnych w tym działaniu europejskich środków publicznych. Rzeczywisty postęp finansowy dotyczący działania 3.1, w przypadku którego realizuje się 14 projektów, jest niższy. Co prawda w tym wypadku złożono 53 wnioski o płatność, ale ich wartość obejmuje jedynie 22,6% dostępnej alokacji w tym działaniu. Niemniej jednak 100,0% poniesionych wydatków uznano za kwalifikowane. Stały się one podstawą wydatkowania 22,6% dostępnych w tym działaniu europejskich środków publicznych. Sumarycznie rzeczywisty postęp finansowy w priorytecie 3 wykazuje kwalifikowane wydatkowanie 41,8% środków dostępnych w alokacji tego priorytetu, co stanowi 41,8% środków europejskich przeznaczonych na współfinansowanie interwencji publicznej w tym priorytecie. Udział wartości

środków UE przekazanych w ramach realizacji wniosków o płatność w pośredniej (2018) alokacji środków UE ZIT AKO (5 506 500 EUR = 22 576 650 PLN) osiągnął poziom 73,0%. Wartość uzyskanych wskaźników uzasadnia konieczność intensyfikacji wysiłków w celu zwiększenia rzeczywistego postępu finansowego w analizowanym priorytecie, zwłaszcza w przypadku przedsięwzięć związanych z dążeniem do poprawy dostępu do oferty edukacyjnej dobrej jakości, zgodnej ze zmieniającymi się potrzebami lokalnego rynku pracy.

3.3.3. Dobre praktyki

Interwencja priorytetu 3 zmierzająca do tworzenia warunków dla wzrostu wykształcenia społeczeństwa AKO została ukierunkowana na działania o charakterze programowo-szkoleniowym i infrastrukturalnym. W ramach działania 3.1, zgodnie z przyjętą i zidentyfikowaną logiką interwencji, realizuje się projekty

Tabela 30. Stan wdrażania priorytetu 3 Strategii ZIT AKO
Postęp finansowy

Działanie/ priorytet	Alokacja ogółem tys. PLN	Środki UE ogółem tys. PLN	Liczba i wartość zawartych umów na realizację projektów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
			liczba umów	wartość ogółem tys. PLN	%	wydatki kwalifiko- wane tys. PLN	%	środki UE tys. PLN	%
Działanie 3.1	17 915,7	15 228,6	14	16 842,5	94,0	16 842,5	94,0	14 316,1	94,0
Działanie 3.2	28 394,1	24 135,1	4	32 207,4	113,4	27 942,7	98,4	23 751,4	98,4
Razem: Priorytet 3	46 309,8	39 363,7	18	49 049,9	105,9	44 785,2	96,7	38 067,5	96,7

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 31. Stan wdrażania priorytetu 3 Strategii ZIT AKO
Wnioski o płatność

Działanie/ priorytet	Liczba umów	Wartość ogółem PLN	Środki UE ogółem PLN	Liczba i wartość wniosków o płatność wynikających z realizacji projektów na podstawie zawartych umów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
				liczba wniosków	wartość ogółem PLN	%	wydatki uznane za kwali- fikowane PLN	%	środki UE PLN	%
Działanie 3.1	14	17 915,7	15 228,6	53	4 057,1	22,6	4 057,1	22,6	3 484,7	22,6
Działanie 3.2	4	28 394,1	24 135,1	10	16 651,7	58,7	15 276,8	53,8	12 985,2	53,8
Razem: Priorytet 3	18	46 309,8	39 363,7	63	20 708,8	44,7	19 333,9	41,8	16 469,9	41,8

Źródło: Opracowanie własne.

poprawiające dostęp do oferty edukacyjnej najwyższej jakości. Natomiast działanie 3.2 ma na celu modernizację i rozbudowę infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej tworzącej warunki dla rozwoju takiej oferty. Co ważne, realizowane projekty trafnie ukierunkowane są na kształcenie zawodowe o profilu zgodnym z potrzebami lokalnego rynku pracy. Wszystkie te projekty są zgodne ze wskazaną strukturą logiki interwencji. Warto zwrócić uwagę na dwa projekty realizowane w ramach działania 3.2 przez miasto Kalisz oraz powiat ostrowski. Ich specyfika polega na podjęciu działań infrastrukturalnych w placówkach, w których ci sami beneficjenci realizują projekty w ramach działania 3.1 zmierzając do zmiany oferty edukacyjnej zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami lokalnego rynku pracy. W ten sposób uzyskuje się dodatkowy efekt synergii działań miękkich i twardych skutecznie zwiększający uzyskiwany rezultat oraz zwiększający jego użyteczność i trwałość w dłuższej perspektywie czasu.

Miasto Kalisz, w ramach konkursu do działania 3.2, przygotowało i zrealizowało projekt pt. *Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów. Nowoczesne pracownie kluczem do sukcesu Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej*. Jest to jeden z kilku projektów przygotowanych w pakiecie *Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów*, co podkreśla systemowe podejście beneficjenta do bardzo trudnego obszaru działań interwencyjnych dotyczących sektora edukacyjnego i co zasługuje na szczególne wyróżnienie. Celem głównym projektu jest poprawa jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego i ustawicznego w AKO, a także jego dostosowanie do potrzeb rynku pracy poprzez doposażenie istniejących oraz utworzenie nowych wysokospecjalistycznych pracowni w szkołach i placówkach w Kaliszu. Projektem objęto pięć szkół, co ważne, o różnicowanym profilu kształcenia. Są to: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2, Zespół Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich, Zespół Szkół Techniczno-Elektronicznych, Zespół Szkół Ekonomicznych oraz Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego

Rycina 11. Przykład realizacji projektu *Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów. Nowoczesne pracownie kluczem do sukcesu Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej*. Zespół Szkół Gastronomicznych i Zespół Szkół Ekonomicznych w Kaliszu

Źródło: <http://zse.kalisz.pl> i <http://www.kalisz.pl>.

w Kaliszu (ryc. 10). W katalogu celów szczegółowych uwzględniono konieczność zmierzenia się z następującym zakresem wyzwań:

- poprawa standardów bazy edukacyjnej i jej dostosowanie do potrzeb nowoczesnej gospodarki,
- poprawa dostępu do obiektów infrastruktury edukacyjnej i poszczególnych kierunków kształcenia,
- rozszerzenie oferty edukacyjnej kształcenia zawodowego i ustawicznego,
- stworzenie warunków do pogłębiania wiedzy kadr kształcenia ustawicznego i zawodowego,
- rozpoczęcie zintensyfikowanej współpracy z regionalnymi pracodawcami,
- promocja kształcenia zawodowego.

W wyniku realizowanej interwencji osiągnięto wszystkie zakładane wartości wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania (tab. 32). Projekt, ze względu na charakter placówek edukacyjnych, objętych wsparciem, wyróżniał się swoim ponadlokalnym oddziaływaniem i był skierowany do wszystkich mieszkańców AKO. Co bardzo ważne, przedsięwzięcia projektu nie ograniczyły się jedynie do interwencji infrastrukturalnej. Ich zakres i struktura są bowiem dostosowane do zmieniających się programów kształcenia i, co zasługuje na szczególne wyróżnienie, były konsultowane z regionalnymi i lokalnymi pracodawcami. W ten sposób działania zmierzające do uzupełnienia wyposażenia infrastrukturalnego szkół pozwoliły na zintensyfikowanie współpracy z pracodawcami, tworząc warunki do realizacji: zajęć dodatkowych dla uczniów, zajęć specjalistycznych we współpracy z podmiotami z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół, staży zawodowych, praktyk

zawodowych, szkoleń doskonalących dla nauczycieli oraz wizyt studyjnych. Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz nawiązanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkół tworzy również lepsze warunki dla przejmowania dobrych praktyk z kraju i integracji szkół zawodowych. Co bardzo istotne, jego ukierunkowanie odpowiada na tworzenie warunków dla nabywania kwalifikacji, które jako najbardziej pożądane na rynku pracy zostały wskazane przez lokalnych przedsiębiorców i odpowiadają także branżom o największym potencjale rozwojowym (strategicznym) dla lokalnego rynku pracy.

Powiat ostrowski, w ramach konkursu do działania 3.2 przygotował i zrealizował projekt pn. *Przebudowa istniejących budynków i rozbudowa budynków Zespołu Szkół Transportowo-Elektrycznych CKU celem utworzenia Centrum Kształcenia Praktycznego wraz z wyposażeniem*. Podobnie jak w przypadku miasta Kalisza przedmiotowemu projektowi towarzyszyły inne przedsięwzięcia realizowane w ramach działania 3.1, tworząc warunki do synergii i wzmacniania skuteczności i trwałości interwencji poprawiającej poziom wykształcenia mieszkańców AKO. Celem głównym projektu był rozwój edukacji ponadgimnazjalnej i kształcenia zawodowego w powiecie ostrowskim poprzez inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej. Rozwój przedmiotowej infrastruktury był niezbędny do zwiększenia liczby godzin dodatkowych zajęć zawodowych praktycznych w specjalistycznych pracowniach zawodowych szkół, które zostały przygotowane w ramach równoległe realizowanego projektu w działaniu 3.1.

Tabela 32. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów. Nowoczesne pracownie kluczem do sukcesu Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej*

PRODUKTY
– Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego – 6
– Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej – 360,00 os.
REZULTATY
– Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego – 1908,00 osoby/rok
ODDZIAŁYWANIE
– Promocja i wzmacnianie kształcenia zawodowego budujące warunki do współpracy sektora społecznego/publicznego z gospodarczym w zakresie dostosowywania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy

Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety gminy miasto Ostrów Wielkopolski.

Rycina 12. Przykład realizacji projektu *Przebudowa istniejących budynków i rozbudowa budynków Zespołu Szkół Transportowo-Elektrycznych CKU celem utworzenia Centrum Kształcenia Praktycznego wraz z wyposażeniem*

Źródło: [http:// powiat-ostrowski.pl/](http://powiat-ostrowski.pl/).

Tabela 33. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Przebudowa istniejących budynków i rozbudowa budynków Zespołu Szkół Transportowo-Elektrycznych CKU celem utworzenia Centrum Kształcenia Praktycznego wraz z wyposażeniem*

PRODUKTY
<ul style="list-style-type: none"> - Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego – 1 - Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej – 224 os.
REZULTATY
<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego – 1286 os. - Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach (innych niż przedsiębiorstwa) – 5 EPC
ODDZIAŁYWANIE
<ul style="list-style-type: none"> - Stworzenie warunków do rozwoju edukacji ponadgimnazjalnej i kształcenia zawodowego w powiecie ostrowskim poprzez inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej zgodnej z potrzebami lokalnego rynku pracy.

Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety gminy miasto Ostrow Wielkopolski

Działania projektu były ukierunkowane na zwiększenie potencjału infrastruktury edukacyjnej, tj. liczby potencjalnych użytkowników, poprzez rozbudowę i przebudowę istniejącej bazy edukacyjnej służącej do realizacji kształcenia zawodowego, uzupełnianie braków w wyposażeniu infrastruktury służącej edukacji zawodowej, zwłaszcza w specjalistyczny, nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne, oraz tworzenie specjalistycznych pracowni zawodowych niezbędnych do nauki tzw. zawodów deficytowych.

W rezultacie realizacji projektu rozbudowano w Ostrowie Wielkopolskim Centrum Kształcenia Praktycznego oferujące możliwość zdobywania wiedzy, umiejętności i kompetencji w zawodach poszukiwanych na lokalnym rynku pracy (ryc. 12). Zgodnie z informacją beneficjenta w trakcie realizacji projektu osiągnięto wszystkie zakładane wskaźniki, a oddziaływanie udzielonej interwencji jest zgodne z przyjętymi założeniami (tab. 33). W rozbudowywanym Centrum Kształcenia Praktycznego odbywają

się zajęcia dydaktyczne, praktyczne, zawodowe dla uczniów trzech ostrowskich zespołów szkół zawodowych prowadzonych przez powiat ostrowski: Zespołu Szkół Transportowo-Elektrycznych CKU, Zespołu Szkół Technicznych, Zespołu Szkół Budowlano-Energetycznych, co tworzy warunki do szerokiego oddziaływania zrealizowanej interwencji publicznej i objęcia jej efektami szerokiej grupy mieszkańców AKO.

W wyniku zrealizowanego projektu obejmującego budowę nowego budynku i przebudowę już istniejących obiektów powstało 10 nowych pracowni do kształcenia zawodowego w specjalnościach: obróbki skrawaniem, budowlano-instalacyjnej, projektowania i programowania komputerowego, energetyki odnawialnej i mechatroniki, obróbki ręcznej, szkoleń BHP, chłodnictwa i mechatroniki, elektrotechniki, elektroniki i elektroenergetyki, pojazdów motocyklowych oraz spawalniczej.

3.4. PRIORYTET 4 – Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi

Głównym celem priorytetu 4 jest przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanym obszarom miejskim i wiejskim AKO oraz stworzenie na terenie aglomeracji nowoczesnej infrastruktury, w tym komunikacyjno-informacyjnej, poprzez poprawę dostępu i jakości usług publicznych na całym obszarze funkcjonalnym, rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, infrastruktury drogowej oraz instytucji kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Konieczność uzupełniania deficytów infrastrukturalnych wynika z determinant historycznych związanych ze ścieżką rozwoju Polski po 1945 r. Pozostawanie przez ponad cztery dekady w warunkach radzieckiego modelu rozwoju doprowadziło do bardzo trudnych do przełamania różnicowań w zakresie wyposażenia infrastrukturalnego między Europą Zachodnią a Środkowo-Wschodnią. Uzasadnia to stałą potrzebę inwestowania w rozwój infrastruktury w Polsce nawet na OF aglomeracji, z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z niedostosowania jej rozwoju do przyszłego popytu i związanych z tym kosztów użytkowania. Przedsięwzięcia służące osiągnięciu tak sformułowanego i uzasadnionego celu realizowane są poprzez następujące działania:

- działanie 4.1 – Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania e-usług,
- działanie 4.2 – Rozwój instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego,
- działanie 4.3 – Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich,
- działanie 4.4 – Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- działanie 4.5 – Rozbudowa infrastruktury drogowej.

Programowanie działań w ramach przedmiotowego priorytetu odpowiada aż czterem celom tematycznym: 2 – Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych (TiK), 6 – Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, 7 – Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych obiektów infrastruktury sieciowej oraz 9 – Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją, określonym przez Unię Europejską w okresie programowania na lata 2014–2020. W konsekwencji wpisują się one w cztery osie priorytetowe WRPO 2014+: 2 – Społeczeństwo informacyjne, 4 – Środowisko, 5 – Transport oraz 9 – Infrastruktura dla kapitału ludzkiego, przyjęte w interwencji regionalnej przez samorząd województwa. W konsekwencji ukierunkowanie interwencji w ramach priorytetu 4 ma szerokie spektrum. Dotyczy ono upowszechniania TiK w zakresie wykorzystania w różnych sferach życia społeczno-gospodarczego przy jednoczesnym ograniczaniu skali wykluczenia cyfrowego. Zakres przedsięwzięć powinien również obejmować zachowanie, ochronę, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego oraz kulturowego. Bardzo ważnym polem działań jest rewitalizacja rozumiana jako wsparcie fizyczne, gospodarcze i społeczne ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich. Biorąc pod uwagę wskazane wcześniej uwarunkowania historyczne, nie bez znaczenia pozostaje wsparcie w zakresie rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodnej, celem wypełniania zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii Europejskiej dotyczących środowiska oraz tworzenia warunków dla mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym

Tabela 34. Tabela transpozycji priorytetu 4 Strategii ZIT AKO na cele tematyczne, priorytety inwestycyjne 2014–2020 oraz osie priorytetowe i konkursy Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020

Priorytet Strategii ZIT AKO	Działania Strategii ZIT AKO	Cel tematyczny 2014–2020	Priorytet inwestycyjny 2014–2020	Oś priorytetowa WRPO 2014+	Działanie/poddziałanie/konkurs WRPO 2014+
4. Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi.	Działanie 4.1. Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania e-usług.	2. Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TiK.	2c. Wzmacnianie zastosowań TiK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.	2. Społeczeństwo informacyjne.	2.1. Rozwój elektronicznych usług publicznych/ Poddziałanie 2.1.3. Rozwój elektronicznych usług publicznych w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.02.01.03.
	Działanie 4.2. Rozwój instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego.	6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.	6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.	4. Środowisko.	4.4. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego/ Poddziałanie 4.4.4. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.04.04.04.
	Działanie 4.3. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich.	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.	9b. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego.	9.2. Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojсковych/ Poddziałanie 9.2.2. Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojсковych w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.09.02.02.
	Działanie 4.4. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.	6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.	6b. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełniania zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii Europejskiej w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie.	4. Środowisko.	4.3. Gospodarka wodno-ściekowa/ Poddziałanie 4.3.2. Gospodarka wodno-ściekowa w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.04.03.02.

Tabela 34. cd.

Priorytet Strategii ZIT AKO	Działania Strategii ZIT AKO	Cel tematyczny 2014–2020	Priorytet inwestycyjny 2014–2020	Oś priorytetowa WRPO 2014+	Działanie/poddziałanie/konkurs WRPO 2014+
4. Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi.	Działanie 4.5. Rozbudowa infrastruktury drogowej.	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych obiektów infrastruktury sieciowej.	7b. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.	5. Transport.	5.1. Infrastruktura drogowa regionu/ Poddziałanie 5.1.4. Infrastruktura drogowa regionu w ramach ZIT dla rozwoju AKO/ RPWP.05.01.04.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BIURA – IP WRPO 2014+.

z węzłami multimodalnymi. Źródłem finansowania zaplanowanej interwencji są konkursy ogłaszane do poddziałań WRPO 2014+: 2.1.3 – Rozwój elektronicznych usług publicznych w ramach ZIT dla rozwoju AKO, 4.4.4 – Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego w ramach ZIT dla rozwoju AKO, 4.3.2 – Gospodarka wodno-ściekowa w ramach ZIT dla rozwoju AKO, 9.2.2 – Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojennych w ramach ZIT dla rozwoju AKO, 5.1.4 – Infrastruktura drogowa regionu w ramach ZIT dla rozwoju AKO (tab. 34).

3.4.1. Logika interwencji

Interwencja priorytetu 4 – Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi oparta jest na tradycyjnej relacji przyczynowo-skutkowej, wskazywanej w teorii i praktyce polityki rozwoju, zgodnie z którą wzmacnianie kapitału materialnego w zakresie zabezpieczenia niezbędnych warunków technicznych dla życia i prowadzenia działalności gospodarczej jest elementarną potrzebą każdego obszaru. Biorąc pod uwagę fakt nasycenia infrastrukturalnego obszarów dobrze i przeciętnie rozwiniętych, kapitał materialny jako czynnik rozwoju traktowany jest jako tradycyjny i podstawowy składnik kapitału terytorialnego każdego obszaru. Inwestowanie w jego poszerzenie i modernizowanie nie jest zatem postrzegane jako najważniejszy element interwencji publicznej, a przeciwnie – często określane jest jako działanie niosące duże ryzyko wynikające z potencjalnego przeinwestowania. Prawidłowości te nie dotyczą jednak obszarów słabiej rozwiniętych, w tym regionów nowych państw członkowskich Europy Środkowo-Wschodniej,

które ze względów historycznych cały czas wykazują istotne deficyty infrastrukturalne, nawet na relatywnie najlepiej rozwiniętych obszarach aglomeracyjnych miast średnich i dużych. Diagnoza stanu rozwoju społeczno-gospodarczego potwierdza występowanie takich deficytów również na obszarze AKO. Ukierunkowanie działań w ocenianym priorytecie przede wszystkim na rozbudowę i modernizację infrastruktury nowoczesnej tworzącej nowe możliwości dla rozwoju, a nie jedynie podstawowej, świadczy o właściwej interpretacji zidentyfikowanego stanu oraz właściwym doborze i ukierunkowaniu przedsięwzięć. Tym samym przedmiotowy priorytet oraz działania służące realizacji jego celów należy uznać za trafne, zarówno z punktu widzenia podstaw teoretycznych rozwoju, jak i przesłanek wynikających z diagnozy stanu AKO. Uzupełnianie braków w zakresie infrastruktury ukierunkowane na tworzenie warunków dla rozwoju nowoczesnych działalności gospodarczych i poprawę poziomu oraz warunków życia jest w tym wypadku w pełni uzasadnionym celem interwencji publicznej, co znajduje potwierdzenie w założeniach i logice działań Strategii ZIT AKO. Identyfikację logiki interwencji z uwzględnieniem teorii bazowej, teorii działania oraz teorii wdrażania przedstawiono w tabeli 35.

3.4.2. Stan wdrażania

W ramach wdrażania działań priorytetu 4 Strategii ZIT AKO do dnia 30 listopada 2019 r. ogłoszono pięć naborów wniosków, po dwa w działaniu 4.2 i działaniu 4.4 oraz jeden w działaniu 4.3, na które łącznie wpłynęły 24 aplikacje (12 w działaniu 4.3 i po 6 w działaniu 4.2 i 4.4). W wyniku oceny formalnej i merytorycznej

Tabela 35. Logika interwencji w priorytecie 4 Strategii ZIT AKO

Teoria bazowa

Dostęp do infrastruktury technicznej i społecznej stanowi podstawowe uwarunkowanie dla współczesnego procesu rozwoju społeczno-gospodarczego. Infrastruktura jest podstawą dla tworzenia i wykorzystywania czynników rozwoju budujących relacyjne środowisko kapitału terytorialnego każdego obszaru. Jej poszerzenie i modernizacja powinny być ukierunkowane na uzupełnianie deficytów oraz unowocześnianie instalacji w zakresie infrastruktury podstawowej oraz rozwój obiektów, urządzeń i sieci tworzących infrastrukturę nowoczesną. Ukierunkowanie interwencji w priorytecie 4 – Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi trafnie i w pełni odpowiada wskazanym prawidłowościom. Uzasadnienie tych działań znajduje potwierdzenie w założeniach teoretycznych koncepcji wyjaśniających współczesne procesy rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym i lokalnym. Teoria rozwoju endogenicznego wskazuje na potrzebę racjonalnego wykorzystywania zasobów lokalnych. Wymaga to z jednej strony stworzenia sprawnie funkcjonującego systemu infrastruktury podstawowej dotyczącej zarówno jej wymiaru technicznego, jak i społecznego, a z drugiej strony skoncentrowania działań na rozwoju infrastruktury nowoczesnej służącej wzrostowi efektywności wykorzystywania lokalnych zasobów oraz ich stanu determinującego poziom i warunki życia. Przedmiotowe wyzwanie nabiera szczególnego znaczenia dla OF miast, do których należy AKO, które korzystając z efektów aglomeracji, muszą sprostać potrzebom wynikającym z wysokiego poziomu koncentracji ludności oraz działalności gospodarczych. Sprawnie funkcjonujący system infrastruktury technicznej tworzy warunki dla oczekiwanej przez mieszkańców i pracodawców dostępności do zróżnicowanych funkcji zlokalizowanych w granicach obszarów aglomeracyjnych. Poziom tej dostępności determinowany jest przede wszystkim stanem i sposobem wykorzystania infrastruktury transportowej, która gwarantuje przepływy wewnątrz OF oraz między jego obszarem a otoczeniem. Tworzy ona podstawę dyfuzji rozwoju opartej na przepływach zwiększających stopień wykorzystywania efektów aglomeracji podkreślanych w koncepcji nowej geografii ekonomicznej. Umożliwia to m.in. pełne wykorzystanie zasobów pracy, dostęp do usług edukacyjnych odpowiadających indywidualnym potrzebom, a także upowszechnienie szerokiego wachlarza usług społecznych, które powinny być oferowane na obszarze aglomeracji w obiektach infrastruktury społecznej o jak najwyższej jakości i maksymalnej dostępności. Tak funkcjonujący system nowoczesnej infrastruktury jest podstawą kształtowania się efektów sieci, rozlewania się wiedzy i wpływa na atrakcyjność lokalizacyjną danego terytorium. Rozwój infrastruktury musi uwzględniać zagrożenia wynikające z jej dużej kosztocłonności i bardzo ograniczonej elastyczności. Powinien on być również ukierunkowany na rozwój infrastruktury nowoczesnej, w tym uwzględniającej obniżanie stopnia antropopresji środowiskowej. Wymaga to planowania jej rozwoju w oparciu o obiektywne informacje (*evidence-based policy*) z realnie określoną skalą zagrożeń i przyszłego popytu, co wymaga dużej sprawności instytucjonalnej zarówno w jej wymiarze formalnym, jak i nieformalnym, podkreślonym w koncepcji ekonomii instytucjonalnej.

Interpretacja i synteza wyników diagnozy stanu zawarta w Strategii ZIT AKO wskazuje na uwzględnienie powyższych prawidłowości, co potwierdza sformułowanie następujących wyzwań rozwojowych uzasadniających trafne ukierunkowanie interwencji w ramach priorytetu 4 – Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi:

- niska dostępność gospodarstw domowych do infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej,
- zły stan techniczny sieci wodociągowej (np. wykorzystanie azbestocementu),
- brak instalacji do utylizacji i biodegradacji odpadów popłytacyjnych będących efektem ubocznym procesu oczyszczania w oczyszczalniach ścieków,
- nieszczelność zbiorników bezodpływowych i szamb przydomowych,
- dekapitalizacja budynków, w tym mieszkalnych oraz usług kultury i dziedzictwa kulturowego,
- zbyt mała świadomość potrzeby dotyczącej rewitalizacji oraz występowanie terenów zdegradowanych wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych,
- brak obwodnicy drogowej na DK 12 oraz w DK 25 dla miasta Kalisza oraz drogi o parametrach drogi klasy GP w kierunkach: Ostrowa Wielkopolskiego, Poznania i Łodzi,
- brak systemu ścieżek rowerowych,
- silnie zróżnicowana dostępność komunikacyjna poszczególnych gmin,
- brak publicznego transportu niskoemisyjnego na obszarach rdzenia aglomeracji,
- rosnące koszty utrzymywania infrastruktury niewykorzystywanej z uwagi na negatywne tendencje demograficzne.

Teoria działania

Celem interwencji podejmowanej w ramach priorytetu 4 jest przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich AKO oraz stworzenie na terenie aglomeracji nowoczesnej infrastruktury, w tym komunikacyjno-informacyjnej poprzez poprawę dostępu i jakości usług publicznych na całym obszarze funkcjonalnym, rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, infrastruktury drogowej oraz instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego.

Zaplanowany zakres interwencji jest trafny i w pełni uzasadniony wskazanymi prawidłowościami procesu rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym i lokalnym oraz wynikami diagnozy stanu AKO.

Działanie 4.1 – Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania e-usług

W ramach działania zaplanowano realizację projektu pozakonkursowego pn. *Regionalna zintegrowana infrastruktura informacji przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej*, którego beneficjentem jest miasto Kalisz. Celem projektu jest uruchomienie Geoportalu RZiIP-AKO będącego narzędziem dystrybucji zintegrowanych danych i usług świadczonych dla ludności, administracji i przedsiębiorców za pośrednictwem dedykowanych portali dotyczących: środowiska, infrastruktury przestrzennej, mobilności i transportu, zdrowia, przedsiębiorczości, sportu i turystyki, edukacji, kultury i sztuki, szkoleń zawodowych, bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego oraz obsługi klienta. Podjęte działanie pozwoli na rozwój infrastruktury informacyjnej, funkcjonalnej i technicznej AKO, co umożliwi odbiorcom stały dostęp nie tylko do własnych danych, ale również do danych innych dysponentów, tj. m.in. poszczególnych urzędów AKO, jednostek AKO, służb publicznych. Poza projektem realizowanym w trybie pozakonkursowym przewiduje się możliwość dodatkowych przedsięwzięć w zakresie:

- tworzenia, rozwijania oraz udostępniania baz danych obejmujących zbiory danych przestrzennych, rozwiązań technicznych i aplikacyjnych zapewniających interoperacyjność zbiorów i usług danych przestrzennych, geograficznych systemów informacji przestrzennej GIS oraz pozyskiwania i przetwarzania danych celem zapewnienia wymagań systemowych, a także udostępniania nowych usług oraz dostosowania i poprawy funkcjonalności oraz poziomu dojrzałości usług już dostępnych,
- rozwoju elektronicznych systemów obsługi obywateli oraz systemów wspomagających funkcjonowanie administracji publicznej poprzez m.in. zapewnienie interoperacyjności rejestrów publicznych oraz systemów teleinformatycznych i ich integrację, a także poprawę efektywności zarządzania i upowszechnienie komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych,
- zapewnienia powszechnego, otwartego dostępu do cyfrowej postaci posiadanych zasobów.

Działanie dedykowane jest jednostkom samorządu terytorialnego, ich związkom i stowarzyszeniom oraz jednostkom im podległym.

Bezpośrednim efektem realizacji projektu będzie zwiększenie liczby osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną, przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu społeczeństwa AKO, przyspieszenie rozwoju e-usług na terenie AKO oraz poprawa dostępu do elektronicznych usług publicznych. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego (szt.)	2	2	Liczba osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną (osoby)	0	48 864
Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja (szt.)	2	2			

Działanie 4.2 – Rozwój instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego

Przedmiotowe działanie przewiduje interwencję ukierunkowaną na rozwój instytucji kultury i dziedzictwa narodowego, w tym inwestowanie w instytucje kultury (wraz z wyposażeniem) i obiekty oraz obszary zabytkowe (w pełnym zakresie działań służących utrzymaniu i przywracaniu ich wartości kulturowej). Przewiduje się realizację następującego katalogu przedsięwzięć:

- zakup trwałego wyposażenia oraz zabezpieczenie, konserwacja muzealiów, archiwaliów, starodruków,
- zabezpieczenie zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego przed degradacją, kradzieżą i zniszczeniem,
- wykorzystanie i rozwój aplikacji oraz usług teleinformatycznych, jak również rozwój kultury i turystyki związanej z treściami cyfrowymi,
- zagospodarowanie otoczenia obiektów o charakterze kulturalnym,
- tworzenie i rozwój systemów oznakowania obszarów i obiektów atrakcyjnych kulturowo,
- adaptacja na cele kulturalne obiektów przemysłowych i powojkowych o wartościach historycznych.

Katalog beneficjentów działania obejmuje:

- instytucje kultury (samorządowe, państwowe oraz współprowadzone z ministrem właściwym ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego),
- jednostki samorządu terytorialnego,
- związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, mające osobowość prawną.

Bezpośrednim efektem realizacji projektów będzie rozwój instytucji kultury i dziedzictwa narodowego stanowiących atrakcje turystyczne aglomeracji, poprawa atrakcyjności obiektów historycznych znajdujących się na obszarze AKO, zwiększenie atrakcyjności turystycznej AKO oraz upowszechnienie wiedzy o dziedzictwie historycznym i kulturowym. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Liczba zabytków objętych wsparciem (szt.)	2	3	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (odwiedziny/rok)	0	9293
Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (szt.)	1	2			

Działanie 4.3 – Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich

Interwencja w przedmiotowym działaniu ukierunkowana jest na realizację wieloaspektowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych podnoszących poziom i warunki życia mieszkańców obszarów zdegradowanych. Podjęte inwestycje przyczynią się do przeciwdziałania marginalizacji wybranych obszarów, ograniczenia ubóstwa, aktywizacji społeczności lokalnej AKO, integracji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, poprawy jakości życia, zwiększenia więzi mieszkańców AKO z otoczeniem, wyrównania poziomu rozwoju w regionie, wygenerowania impulsów rozwojowych, poprawy atrakcyjności i konkurencyjności AKO. W ramach działania przewiduje się realizację projektów dotyczących:

- rewitalizacji miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojennych poprzez przebudowę/adaptację/remont budynków/obiektów zdegradowanych, przestrzeni użyteczności publicznej wraz z całym otoczeniem,
- renowację wspólnych części wielorodzinnych budynków,
- poprawę funkcjonalności ruchu pieszego, kołowego, estetyki przestrzeni publicznej rewitalizowanego obszaru.

Projekty zgłaszane w konkursach do przedmiotowego działania muszą być zgodne z zakresem przedsięwzięć wynikających z programów rewitalizacji zdegradowanych fizycznie, społecznie i gospodarczo obszarów miast, dzielnic miast oraz terenów wiejskich, terenów powojennych i przemysłowych wymagających odnowy czy restrukturyzacji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązywania problemów społecznych (działania rewitalizacyjne dotyczyć będą m.in. adaptacji, przebudowy, remontów budynków, dróg, chodników, poprawy funkcjonowania ruchu kołowego i pieszego, miejsc postojowych, terenów/miejsc zielonych, małej architektury, tworzenia warunków dla działalności podmiotów realizujących zadania społeczne, edukacyjne, zapobiegających wzrostowi przestępczości i patologiom społecznym, zapobiegania lub łagodzenia zjawisk wykluczenia społecznego, tworzenie miejsc odpoczynku, zabaw, spotkań).

Katalog beneficjentów działania obejmuje:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne JST mające osobowość prawną,
- podmioty działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego wybrane zgodnie z prawem zamówień publicznych,
- jednostki sektora finansów publicznych mające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe,
- przedsiębiorcy,
- porozumienia ww. podmiotów,
- podmioty ekonomii społecznej.

Bezpośrednim efektem realizacji projektów będzie poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznej rewitalizowanego terenu AKO.

Uzupełnieniem działań rewitalizacyjnych, zgodnie z zapisami UP oraz wytycznych MliR w zakresie rewitalizacji, będą działania/projekty zintegrowane, wynikające z programów rewitalizacji, finansowane w ramach innych priorytetów inwestycyjnych. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	1	8	Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (osoby)	0	22 641
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich (m ²)	664	3906			

Działanie 4.4 – Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Celem działania jest wsparcie procesu modernizacji i rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na obszarze AKO. W ramach działania dopuszcza się realizację projektów, których zakres rzeczowy dotyczy:

- budowy/rozbudowy/remontu sieci kanalizacji sanitarnej,
- wsparcia budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych.

Warunkiem dostępu do interwencji w przedmiotowym działaniu jest spełnienie w założeniach projektu wymagań dyrektywy ściekowej ograniczającej możliwość udzielenia wsparcia do aglomeracji o wielkości od 2000 do 10 000 RLM ujętych we właściwych dokumentach* oraz wynikających z masterplanu dla dyrektywy ściekowej.

Działanie dedykowane jest jednostkom samorządu terytorialnego i ich związkom oraz podmiotom świadczącym usługi wodno-ściekowe w ramach obowiązków własnych gmin.

Bezpośrednim efektem działań będzie zwiększenie liczby mieszkańców AKO korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków oraz poprawa stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej (km)	4	15	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (RLM)	0	2839
Długość wyremontowanej kanalizacji sanitarnej (km)	1	1			
Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych (szt.)	0	1			

Działanie 4.5 – Rozbudowa infrastruktury drogowej

W ramach działania przewiduje się realizację projektu pozakonkursowego pn. *Rozbudowa ulic w ciągu drogi wojewódzkiej nr 450 na odcinku od Rogatki do granicy miasta Kalisza – etap I (od Rogatki do ul. Budowlanych)*, którego beneficjentem będzie miasto Kalisz. Projekt powinien zakładać przebudowę ulic o długości około 2,5 km zlokalizowanych w ciągu drogi wojewódzkiej nr 450 (tj. ulic: Nowy Świat, Częstochowska) wraz ze wzmocnieniem i dostosowaniem nawierzchni jezdni do wymogów nośności dla dróg krajowych (115kN/oś), przebudową i budową chodników, ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych, zatok autobusowych, budową rond na skrzyżowaniu ulic: Legionów–Nowy Świat oraz skrzyżowaniu ulic: Częstochowska–Budowlanych, przebudową istniejących skrzyżowań, przebudową oświetlenia ulicznego, odwodnieniem, usunięciem kolizji z istniejącą infrastrukturą techniczną. Projekt będzie również uwzględniał zastosowanie elementów poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego. W ramach działania nie będą realizowane przedsięwzięcia/inwestycje dotyczące dróg lokalnych. Projekt musi być zgodny z *Planem Transportowym dla Województwa Wielkopolskiego w perspektywie do 2020 r.* (2018) lub jego aktualizacją.

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się przede wszystkim do poprawy dostępności ponadregionalnego (krajowego i europejskiego) systemu transportowego dla całej aglomeracji, poprawy jakości obsługi komunikacyjnej ościennych gmin, zwiększenia atrakcyjności miasta Kalisza jako subregionalnego ośrodka miejskiego, zwiększenia możliwości rozwoju

* Do czasu przyjęcia IV aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych dokumentem właściwym dla uruchomienia konkursów będzie Master plan dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG.

gospodarczego obszaru AKO, poprawy obsługi komunikacyjnej terenów inwestycyjnych oraz poprawy jakości życia mieszkańców. W wyniku realizacji przedmiotowego zadania poprawi się układ drogowy w ramach obszaru aglomeracji. Zakładane wskaźniki produktu i rezultatu wraz z wartościami bazowymi, pośrednimi i docelowymi przedstawiają się następująco:

Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	Wartość docelowa 2023	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023
Długość przebudowanych dróg wojewódzkich (km)	2**	2,5	Nośność drogi (kN/oś)	80 (2015)	115

Teoria wdrażania

Wdrażanie ww. działań zmierzających do osiągnięcia wskazanych celów priorytetu 4 Strategii ZIT AKO zostało powierzone SAKO jako IP WRPO 2014+. Podstawą ich finansowania są dwa projekty pozakonkursowe oraz konkursy ogłaszane w ramach realizacji WRPO 2014+ do czterech poddziałań tego programu przewidzianych w ramach jego czterech osi priorytetowych: 2 – Społeczeństwo informacyjne, 4 – Środowisko, 5 – Transport oraz 9 – Infrastruktura dla kapitału ludzkiego. Są to:

- Oś priorytetowa 2 – Społeczeństwo informacyjne:
 - Poddziałanie 2.1.3. Rozwój elektronicznych usług publicznych w ramach ZIT dla rozwoju AKO/RPWP.02.01.03 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 4.1 Strategii ZIT AKO – Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania e-usług.
- Oś priorytetowa 4 – Środowisko:
 - Poddziałanie 4.4.4. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego w ramach ZIT dla rozwoju AKO / RPWP.04.04.04 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 4.2 Strategii ZIT AKO – Rozwój instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego.
 - Poddziałanie 4.3.2. Gospodarka wodno-ściekowa w ramach ZIT dla rozwoju AKO/RPWP.04.03.02 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 4.4 Strategii ZIT AKO – Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.
- Oś priorytetowa 5 – Transport:
 - Poddziałanie 5.1.4. Infrastruktura drogowa regionu w ramach ZIT dla rozwoju AKO/RPWP.05.01.04 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 4.5 Strategii ZIT AKO – Rozbudowa infrastruktury drogowej.
- Oś priorytetowa 9 – Infrastruktura dla kapitału ludzkiego:
 - Poddziałanie 9.2.2. Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojkowych w ramach ZIT dla rozwoju AKO/RPWP.09.02.02 – umożliwiające finansowanie projektów realizujących cele działania 4.3 Strategii ZIT AKO – Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich.

Łączne nakłady środków na realizację projektów w ramach ww. działań wynoszą 30 825,6 tys. EUR (37,4% ogólnej alokacji Strategii ZIT AKO), przy dofinansowaniu UE wynoszącym 25 315,0 tys. EUR (82,1%). 6,1% tych nakładów przeznaczają się na realizację przedsięwzięć związanych z wdrażaniem na terenie AKO TiK, 11,2% środków przeznaczają się na rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, a 11,7% stanowią środki ukierunkowane na rozwój instytucji kultury i ochronę dziedzictwa narodowego. Największe alokacje omawianego priorytetu dotyczą działań związanych z rozbudową infrastruktury drogowej (37,7%) oraz rewitalizacją obszarów miejskich i wiejskich (33,4%).

Wybór projektów odbywa się na zasadach obowiązujących w Polsce w programach współfinansowanych przez europejskie środki publiczne w perspektywie 2014–2020, które uszczegóławiają zapisy WRPO 2014+. W przypadku przedsięwzięć realizowanych do działań priorytetu 4 Strategii ZIT AKO przewiduje się zarówno postępowania pozakonkursowe (działania 4.1 i 4.5), jak i konkursowy tryb wyboru projektów.

Przyjęty sposób wdrażania tworzy warunki dla interwencji skutecznej i efektywnej oraz użytecznej w dłuższej perspektywie czasu, zgodnej z trafnie rozpoznanymi potrzebami AKO.

Źródło: Opracowanie własne.

** Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie 2 km, z zastrzeżeniem, że zadeklarowana długość przebudowanej drogi będzie realizowana w ramach jednego, kompleksowego, niezakończzonego i nierozliczonego do końca 2018 r. projektu.

złożonych wniosków oraz ich klasyfikacji rankingowej zaakceptowano do realizacji w sumie 20 projektów, które według stanu z dnia 30 listopada 2019 r. są

podstawą 20 zawartych umów, 4 w działaniu 4.4, 6 w działaniu 4.2 oraz 10 w działaniu 4.3.

Postęp rzeczowy realizacji priorytetu 4 mierzony wartościami wskaźników produktu i rezultatu

Tabela 36. Stan wdrażania priorytetu 4 Strategii ZIT AKO
Wskaźniki produktu

Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość pośrednia 2018	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości pośredniej	% wartości docelowej
Działanie 4.1	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego (szt.)	2	2	23	1150	1150
	Liczba usług publicznych udostępniionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja (szt.)	2	2	12	600	600
Działanie 4.2	Liczba zabytków objętych wsparciem (szt.)	2	3	4	200	133
	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (szt.)	1	2	5	500	250
Działanie 4.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	1	8	19,72	1972	247
Działanie 4.4	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich (m ²)	664	3906	94 261,18	14 196,0	2413
Działanie 4.4	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej (km)	4	15	18,38	460	123
	Długość wyremontowanej kanalizacji sanitarnej (km)	1	1	bd	bd	bd
Działanie 4.5*	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych (szt.)	0	1	2	–	200
Działanie 4.5*	Długość przebudowanych dróg wojewódzkich (km)	2**	2,5	nd	nd	nd

Źródło: Opracowanie własne.

* Ze względu na brak zawartej umowy w okresie podlegającym ewaluacji działanie 4.5 zostało wyłączone z oceny.

** Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie 2 km, z zastrzeżeniem, że zadeklarowana długość przebudowanej drogi będzie realizowana w ramach jednego, kompleksowego, niezakończonego i nierozliczonego do końca 2018 r. projektu.

projektów zakontraktowanych zawartymi umowami potwierdza prawie pełne osiągnięcie zakładanych wartości pośrednich i docelowych (tab. 36, 37). Jedy- nym wyjątkiem jest wskaźnik rezultatu działania 4.3, który na obecnym etapie realizacji interwencji podjętej w ramach priorytetu 4 osiągnął poziom 31% wartości docelowej (liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków – RLM). Zagwarantowane realizacją zakontraktowanych umowami projektów wartości kluczowych

wskaźników produktu wahają się od 123% wartości docelowej w przypadku wskaźnika długości wybu- dowanej kanalizacji sanitarnej do 2431% wartości docelowej w przypadku wskaźnika otwartej prze- strzeni utworzonej lub rekultywowanej na obszarach miejskich.

Pierwszy ze wskazanych wskaźników odnosi się do działania 4.4 ukierunkowanego na rozwój infra- struktury wodno-kanalizacyjnej, a drugi opisuje pro- dukty działania 4.3 koncentrującego interwencję na

Tabela 37. Stan wdrażania priorytetu 4 Strategii ZIT AKO
Wskaźniki rezultatu

Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości bazowej	% wartości docelowej
Działanie 4.1	Liczba osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną (osoby)	0	48 864	48 864	–	100
Działanie 4.2	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (odwiedziny/rok)	0	9 293	353 022	–	3 799
Działanie 4.3	Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (osoby)	0	22 641	50 465	–	223
Działanie 4.4	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków (RLM)	0	2 839	877	–	31
Działanie 4.5*	Nośność drogi (kN/oś)	80 (2015)	115	nd	nd	nd

Źródło: Opracowanie własne.

* Ze względu na brak zawartej umowy w okresie podlegającym ewaluacji Działanie 4.5 zostało wyłączone z oceny.

przedsięwzięciach związanych z restrukturyzacją obszarów miejskich i wiejskich. Równie wysokie wartości notuje się w przypadku kluczowych wskaźników rezultatu priorytetu 4. Wahają się one w przedziale od 100% wartości docelowej w odniesieniu do działania 4.1 (liczba osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną – %) do 3799% w przypadku działania 4.1 (wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne – odwiedziny/rok)⁹. Zidentyfikowane wartości potwierdzają wysoką skuteczność podjętych działań oraz świadczą o ich

wyróżniającej się efektywności związanej z osiągnięciem zakładanych efektów rzeczowych na dużo wyższym od zakładanego poziomie, przy pierwotnie przyjętym poziomie nakładów finansowych. Intensyfikacja działań IP powinna dotyczyć ogłoszenia kolejnego konkursu w działaniu 4.4, który umożliwiłby osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika rezultatu w przedsięwzięciach związanych z rozbudową i modernizacją systemu wodno-kanalizacyjnego i oczyszczania ścieków oraz doprowadzenie do podpisania umowy w działaniu 4.5 w trybie pozakonkursowym, którego interwencja będzie związana z rozbudową infrastruktury drogowej. W dotychczasowej realizacji projektów służących osiągnięciu celów priorytetu 4 Strategii ZIT AKO miała miejsce

⁹ Nie licząc wskazanego wcześniej działania 4.4.

Tabela 38. Stan wdrażania priorytetu 4 Strategii ZIT AKO
Postęp finansowy

Działanie/ Priorytet	Alokacja ogółem tys. PLN	Środki UE ogółem tys. PLN	Liczba i wartość zawartych umów na realizację projektów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
			liczba umów	wartość ogółem tys. PLN	%	wydatki kwalifiko- wane tys. PLN	%	środki UE tys. PLN	%
Działanie 4.1	17 557,7	14 924,0	1	9046,5	51,5	8932,5	50,9	7459,6	50,0
Działanie 4.2	16 882,2	14 350,0	6	23 494,8	139,2	19 356,7	114,7	14 349,4	99,9
Działanie 4.3	48 235,3	41 000,0	10	58 796,7	121,9	48 068,0	99,7	34 834,5	85,0
Działanie 4.4	16 134,7	13 714,5	4	20 787,1	128,8	15 731,1	97,5	11 610,9	84,7
Działanie 4.5*	90 853,5	54 530,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Razem: Priorytet 4	189 663,3	138 518,5	21	112 125,1	59,1	92 088,3	48,6	68 254,4	49,3

Źródło: Opracowanie własne.

* Ze względu na brak zawartej umowy w okresie podlegającym ewaluacji Działanie 4.5 zostało wyłączone z oceny.

jedna rezygnacja beneficjenta z kontynuacji realizacji zakontraktowanego umową projektu. Dotyczyło to gminy Gołuchów i projektu pt. *Przebudowa z rozbudową budynku OSP w Gołuchowie oraz adaptacja sali na cele społeczno-kulturalne i edukacyjne*. W wyniku rezygnacji doszło do rozwiązania umowy i zwrotu środków. Poza wskazanym przypadkiem nie napotkano na żadne inne poważne przeszkody, a realizacja przyjętych do finansowania projektów przebiega prawidłowo.

Postęp finansowy związany z realizacją projektów w ramach priorytetu 4 Strategii ZIT AKO, w aspekcie kontraktacji, należy ocenić jako adekwatny do etapu realizacji Strategii ZIT AKO i zakontraktowanych umowami w tym celu projektów.

Łącznie zakontraktowane umowami projekty wykorzystują 59,1% dostępnej alokacji, przy czym wartość środków kwalifikowanych oraz dotacji europejskich środków publicznych osiąga odpowiednio poziom 48,6% i 49,3% dostępnej alokacji

Tabela 39. Stan wdrażania priorytetu 4 Strategii ZIT AKO
Wnioski o płatność

Działanie/ Priorytet	Liczba umów	Wartość ogółem PLN	Środki UE ogółem PLN	Liczba i wartość wniosków o płatność wynikających z realizacji projektów na podstawie zawartych umów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
				liczba wniosków	wartość ogółem PLN	%	wydatki uznane za kwalifikowane PLN	%	środki UE PLN	%
Działanie 4.1	1	17 557,7	14 924,0	8	198,8	1,1	150,8	0,9	126,0	0,8
Działanie 4.2	6	16 882,2	14 350,0	21	10 590,4	62,7	8 879,6	52,6	7 443,1	51,9
Działanie 4.3	10	48 235,3	41 000,0	22	1 639,0	3,4	1 602,3	3,3	1 034,1	2,5
Działanie 4.4	4	16 134,7	13 714,5	23	10 849,2	67,3	7 708,2	47,8	6 454,3	47,1
Działanie 4.5*	0	90 853,5	54 530,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Razem: Priorytet 4	21	189 663,3	138 518,5	74	23 277,4	12,3	18 340,9	9,7	15 057,5	10,9

Źródło: Opracowanie własne.

* Ze względu na brak zawartej umowy w okresie podlegającym ewaluacji działanie 4.5 zostało wyłączone z oceny.

w analizowanym priorytecie (tab. 38). Należy podkreślić, że zidentyfikowane wartości dotyczą stanu w dniu 30 listopada 2019 r., który nie uwzględnia konsekwencji finansowych zawarcia umowy na projekt pozakonkursowy w działaniu 4.5 (w trakcie procedowania), którego indykatywna wartość budżetu stanowi blisko 40,0% całej alokacji zaplanowanej w priorytecie 4. Najwyższy poziom wykorzystania dostępnego budżetu w zakresie wydatków

kwalifikowanych i środków UE charakteryzuje działanie 4.2, w przypadku którego wskaźnik udziału osiąga poziom 139,2%¹⁰, a relatywnie najniższa wartość tego wskaźnika występuje w działaniu 4.1 (51,5%).

¹⁰ Zidentyfikowane przekroczenia wartości dostępnej alokacji wynikają z nadkontraktacji związanej z przyznaniem dodatkowych środków budżetu państwa oraz zmian wprowadzonych do Strategii ZIT AKO w czerwcu 2019 r.

Przy czym wartość środków UE do wykorzystania w ramach zawartych umów w pośredniej (2018) alokacji środków UE ZIT AKO (9 044 500 EUR = 37 082 450 PLN) wynosi 184,1%. Rzeczywisty postęp finansowy mierzony wartością wniosków o płatność będących rezultatem refundacji kosztów ponoszonych przez podmioty realizujące projekty w priorytecie 4 jest relatywnie bardzo niski i osiąga poziom jedynie 12,3% dostępnej w tym priorytecie alokacji (tab. 39). Udział wydatkowanych środków uznanych za kwalifikowane jest jeszcze niższy i wynosi 9,7% dostępnego budżetu oraz 10,9% wartości udostępnionych środków europejskich. Szczególnie niekorzystna sytuacja występuje w działaniach 4.1 i 4.3, w przypadku których poziom wykorzystania budżetu potwierdzony wnioskami o płatność, pomimo złożenia wielu wniosków o płatność (8 w działaniu 4.1 oraz 22 w działaniu 4.3) wynosi odpowiednio 1,1% i 3,4%. Dodatkowo sytuację pogarsza fakt, że nie wszystkie koszty wykazane wnioskami o płatność zostały uznane za kwalifikowane. W działaniu 4.1 przy wskazanym bardzo niskim wykorzystaniu dostępnej alokacji ¼ kosztów została uznana za niekwalifikowane wydatki projektowe. Obniżyło to dodatkowo poziom wykorzystania dostępnych w tym działaniu środków europejskich, który wynosi zaledwie 0,9%. Zaistniała sytuacja z pewnością wynika ze specyfiki omawianego priorytetu, który ma charakter *stricte* infrastrukturalny, co skutkuje etapowaniem kosztów adekwatnym do cyklu inwestycyjnego. Dodatkowo jest to konsekwencja wczesnego etapu realizowanych projektów oraz braku podpisania umowy w działaniu 4.5 (sprawa jest procedowana). W efekcie udział wartości środków UE przekazanych w ramach realizacji wniosków o płatność w pośredniej (2018) alokacji środków UE ZIT AKO (9 044 500 EUR = 37 082 450 PLN) osiągnął jedynie poziom 40,6%. Wartość uzyskanych wskaźników uzasadnia konieczność intensyfikacji wysiłków w celu zwiększenia rzeczywistego postępu finansowego w analizowanym priorytecie, zwłaszcza w przypadku przedsięwzięć związanych z realizacją projektu pozakonkursowego dotyczącego rozwoju infrastruktury TiK na terenie AKO oraz projektów konkursowych ukierunkowanych na rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich. Należy również dążyć do szybkiej finalizacji zawierania umowy na projekt pozakonkursowy w działaniu 4.5 służący rozwojowi infrastruktury drogowej.

3.4.3. Dobre praktyki

Bardzo szeroki zakres interwencji w priorytecie 4 został ukierunkowany na pięć obszarów odpowiadających największym potrzebom infrastrukturalnym AKO. Dywersyfikacja działań przy jednoczesnym zróżnicowaniu nakładów proporcjonalnie do skali występujących potrzeb świadczy o trafnym podejściu do programowania interwencji infrastrukturalnej. Należy pamiętać, że inwestycje infrastrukturalne cechują się wysokimi nakładami oraz długookresowością rezultatów, skutkując kosztami użytkowania wymagającymi przeprowadzenia na etapie planowania przedsięwzięć rzetelnych kosztorysów nie tylko inwestycji, ale również ich użytkowania przez przyszłych beneficjentów. Determinuje to użyteczność realizowanych inwestycji przy charakterystycznej dla nich trwałości w długim okresie. Podjęte i zrealizowane działania w priorytecie 4 przez beneficjentów z obszaru AKO świadczą o trafnym uwzględnianiu tych zasad w procesie inwestycyjnym, co pozwala skutecznie i efektywnie osiągać zaplanowane rezultaty oraz oddziaływanie.

Wśród realizowanych i ukończonych projektów zakwalifikowanych do finansowania w ramach interwencji priorytetu 5 jako przykładowe wybrano projekt realizowany w trybie pozakonkursowym w działaniu 4.1 dotyczącym wdrażania TiK dla rozszerzenia stosowania e-usług oraz dwa projekty zakwalifikowane do realizacji w konkursach do działania 4.2 koncentrującego interwencję publiczną na realizacji potrzeb związanych z rozwojem instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego.

Projekt pn. *Regionalna Zintegrowana Infrastruktura Informacji Przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej* przygotowany i realizowany przez miasto Kalisz wyróżnia się zakresem przestrzennym swojego oddziaływania obejmującym cały obszar AKO. Jego celem jest wzrost poziomu wykorzystania TiK w funkcjonowaniu JST AKO – głównie w obszarze danych przestrzennych, w tym przede wszystkim w codziennych kontaktach urzędów z odbiorcami usług publicznych, tj. mieszkańcami, partnerami społeczno-gospodarczymi, instytucjami zewnętrznymi czy wreszcie pomiędzy samymi JST tworzącymi AKO (ryc. 12). Realizacja projektu przyczyni się do usystematyzowania i zapewnienia szerokiego dostępu do danych i informacji wykorzystywanych i będących w posiadaniu i zarządzaniu przez urzędy AKO.

Produkty i rezultaty projektu stworzą warunki do rozwoju obszaru komunikacji z innymi jednostkami i służbami. Umożliwi to skrócenie czasu dostępu do informacji, przeprowadzanie analiz służących do ustalania trendów zmian społeczno-gospodarczych oraz stworzenie bazy dla wiarygodnych prognoz i planowania rozwoju regionu, a także promowania regionu poprzez rzetelną informację dostępną z dowolnego miejsca. Zakres oddziaływania projektu obejmuje wszystkich mieszkańców, podmioty gospodarcze i instytucje z terenu AKO. Każdy podmiot indywidualny i instytucjonalny zainteresowany wykorzystaniem danych zgromadzonych w systemie informacji przestrzennej uzyska możliwość dostępu do nich poprzez Internet. Przewiduje się, że zasób danych budowanego systemu obejmować będzie docelowo następujące grupy tematyczne:

- zagospodarowanie przestrzenne,
- gospodarka mieniem komunalnym,
- komunikacja i drogi,
- sprawy społeczne, mieszkaniowe i obywatelskie,
- zarządzanie kryzysowe/bezpieczeństwo,
- środowisko, rolnictwo, gospodarka komunalna,
- wybory/budżet obywatelski,
- finanse/podatki,
- kultura/sztuka/sport/turystyka,
- edukacja,
- urząd,
- ortofotomapa dla terenu AKO,
- zdjęcia ukośne dla miasta Kalisza i miasta Ostrowa Wielkopolskiego,
- ewidencja dróg i obiektów mostowych dla JST uczestników projektu (z wyłączeniem miasta Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego),
- mapy akustyczne dla miasta Kalisza i miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

Zbieranie danych w formie cyfrowej oraz digitalizacja archiwalnych zbiorów analogowych usprawni dostęp do informacji zarówno w zakresie nakładów czasu, jak i nakładów kosztów związanych z tym procesem. Uruchomienie systemu i osiągnięcie jego pełnej funkcjonalności skutkować będzie ograniczeniem tradycyjnych zapytań o dostęp do informacji publicznej, co umożliwi optymalizację funkcjonowania administracji. Projekt jest w trakcie realizacji, a uzyskany postęp rzeczowy i finansowy świadczy o jego skuteczności i efektywności gwarantującej osiągnięcie zakładanych wskaźników (tab. 40). Tworzony system jest unikatowy w skali województwa

Gmina Ostrow Wielkopolski w partnerstwie z Miastem Kalisz i 21 jednostkami samorządu terytorialnego (JST) z obszaru Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej realizuje projekt dofinansowany z Funduszy Europejskich pn. „Regionalna Zintegrowana Infrastruktura Informacji Przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej” (RZIIP AKO).

Źródło dofinansowania:
WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020, Działanie 2.1. Rozwój elektronicznych usług publicznych, Poddziałanie 2.1.3. Rozwój elektronicznych usług publicznych w ramach ZIT dla rozwoju AKO.

Koszty projektu:
Całkowita wartość projektu: 9.046.502,68 zł, w tym koszt kwalifikowalny: 8.932.547,32 zł.

Dotacja bezwarunkowa:
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: 7.459.570,25 zł (83,51 % kosztów kwalifikowalnych).

Planowane zakończenie projektu: sierpień 2020 r.

Celem projektu jest wzrost poziomu wykorzystania technologii informatyczno-komunikacyjnych w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego (JST) Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (AKO) - głównie w obszarze danych przestrzennych - w tym przede wszystkim w codziennych kontaktach urzędów z odbiorcami usług publicznych, tj. mieszkańcami, partnerami społeczno-gospodarczymi, instytucjami zewnętrznymi, czy wreszcie pomiędzy samymi JST tworzącymi AKO.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje realizację następujących głównych grup zadań:

1. **Utworzenie serwerowni RZIIP AKO** - adaptacja wybranych pomieszczeń budynku Villa Callisia w Kaliszu na potrzeby utworzenia i funkcjonowania serwerowni RZIIP AKO.
2. **Zaprojektowanie, dostawa i wdrożenie technologii GIS dla RZIIP AKO.** Zgodnie z założeniami projekt realizowany jest według ogólnej koncepcji, którą można charakteryzować jako „zaprojektuj i wykonaj”. Wyłoniony w procedurze przetargowej wykonawca zadania zobowiązany jest do zaprojektowania, dostawy i wdrożenia technologii GIS dla RZIIP AKO. Zakres rzeczowy zadania obejmuje przede wszystkim:
 - 1) Zakup i montaż serwera centralnego wraz z niezbędnym wyposażeniem.
 - 2) Zakup i montaż serwerów wraz z zasilaczami awaryjnymi UPS dla wszystkich JST biorących udział w realizacji projektu.
 - 3) Zaprojektowanie, wykonanie i wdrożenie serwera danych przestrzennych GIS.
 - 4) Zaprojektowanie, wykonanie i wdrożenie bazy danych GIS.
 - 5) Zaprojektowanie, wykonanie i wdrożenie systemu zasilającego RZIIP AKO.
 - 6) Zaprojektowanie, wykonanie i wdrożenie warstw GIS - 12 grup tematycznych (portali) - w tym ortofotomapa terenu AKO, zdjęcia ukośne i mapy akustyczne dla Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego, ewidencja dróg i obiektów mostowych.
 - 7) Zakupy sprzętowe: stacje robocze komputerowe wraz z drukarkami - sprzęt przeznaczony do obsługi systemu - 23 zestawy (po jednym zestawie dla każdej JST uczestniczącej w projekcie).
 - 8) Zakup sprzętu informatycznego oraz geoinformacyjnego do aktualizacji i sprawdzania poprawności działania systemu.
 Uzupełnieniem powyższego będzie cykl szkoleń z obsługi RZIIP AKO (kierowanych w zależności od zakresu: do administratorów systemu, koordynatorów gminnych/powiatowych systemu, użytkowników systemu - pracowników urzędów uczestniczących w projekcie JST AKO).
3. **Nadzory techniczne** - nadzory nad prawidłowym wykonaniem map akustycznych i ewidencji dróg gminnych i powiatowych oraz drogowych obiektów inżynierskich.
4. **Działania informacyjno-promocyjne.**

Liderem projektu RZIIP AKO jest Miasto Kalisz, a realizowany jest on na zasadzie partnerskiej współpracy 23 Jednostek Samorządu Terytorialnego z obszaru Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.

Fundusze Europejskie Program Regionalny

Samorząd Województwa Wielkopolskiego

Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

www.mapadotacji.gov.pl

Rycina 13. Przykładowa tablica informacyjna dotycząca realizacji projektu *Regionalna Zintegrowana Infrastruktura Informacji Przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej*

Źródło: <http://ostrowwielkopolski.pl/>.

wielkopolskiego. Świadczy o tym partnerska współpraca jednostek samorządu terytorialnego z obszaru AKO przy jego tworzeniu oraz zakres docelowej funkcjonalności, która pozwoli połączyć jak najwięcej danych ze wszystkich urzędów i umieścić je na odpowiednio przygotowanych wieloaspektowych geoportalach. W konsekwencji uzyskane w wyniku realizacji przedmiotowego projektu produkty i rezultaty, przy jednoczesnych możliwościach elastycznego ich poszerzania, charakteryzują się szczególną trwałością i użytecznością w długiej perspektywie czasu.

Gmina miasto Ostrow Wielkopolski w ramach działania 4.2 ukierunkowanego na rozwój instytucji kultury i dziedzictwa narodowego zrealizowała projekt pn. *Multimedia – rozszerzenie oferty biblioteki publicznej oraz adaptacja pomieszczeń ratusza na cele kulturalne w Ostrowie Wielkopolskim*. Głównym celem projektu było zachowanie, ochrona, promowanie oraz rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego aglomeracji poprzez adaptację nieużytkowanych pomieszczeń części kamienicy oraz parteru ratusza na cele kulturalne. Zakres rzeczowy interwencji

Tabela 40. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Regionalna Zintegrowana Infrastruktura Informacji Przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej*

PRODUKTY
<ul style="list-style-type: none"> - Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego – 23 - Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna Interakcja – 12 - Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadania publiczne – 1 - Liczba podmiotów udostępniających usługi wewnątrzadministracyjne (A2A) – 23 - Liczba nabytych wartości niematerialnych i prawnych – 3 - Liczba zakupionych środków trwałych – 54
REZULTATY
<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną – 48 864
ODDZIAŁYWANIE
<ul style="list-style-type: none"> - Umożliwienie wszystkim użytkownikom z obszaru AKO (mieszkańcy aglomeracji, urzędnicy, inwestorzy, osoby zainteresowane obszarem aglomeracji) korzystania z pełnej funkcjonalności systemu informacji przestrzennej gwarantującego dostęp do powiązanych danych z różnych systemów informatycznych z całej AKO oraz użytkowania co najmniej 12 kategorii e-usług

Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety gminy miasto Ostrow Wielkopolski

udzielonej w ramach przedmiotowego projektu wyróżnia się ważnym wymiarem przywracania obiektów zdegradowanych do pełnienia nowych funkcji, co w przypadku narastającego kryzysu przestrzeni miast, zwłaszcza na obszarach śródmiejskich, ma szczególne znaczenie dla budowania trwałości procesu rozwoju społeczno-gospodarczego. Założeniem projektu była adaptacja nieużytkowanych pomieszczeń części kamienicy zlokalizowanej przy ul. Kolejowej 24b i parteru ratusza przy ul. Rynek 1 w Ostrowie Wielkopolskim na cele kulturalne. Efektem realizacji podjętych działań jest powstanie w śródmieściu multibiblioteki, połączonej z miejscem spotkań kulturalnych, oraz przestrzeni wystawienniczej pozwalającej na organizację stałej ekspozycji imitującej fragment ulicy miejskiej z początku XX w. i wystawy urządzonej w stylu dawnej kawiarni (Café Muzeum) (ryc. 13). W ramach zrealizowanych prac przebudowano część pomieszczeń na I i II kondygnacji budynku pełniącego przed laty funkcję handlowo-usługową, przystosowując je do działalności biblioteki multimedialnej. Co ważne, zakres interwencji nie ograniczył się jedynie do prac infrastrukturalnych związanych z adaptacją pomieszczeń, wymianą instalacji oraz zagospodarowaniem terenu. Zadania merytoryczne projektu pozwoliły na interesującą organizację działalności nowej placówki. W bibliotece multimedialnej zostały przewidziane przystanki kultury z poszczególnych jej dziedzin: Muzyka, Literatura, Kultura techniczna, Kino, Sztuka,

Filmoteka, Fonoteka, Czytelnia regionalna, Spotkania z kulturą, Wypożyczalnia. Aby upowszechnić dostęp do nowej oferty kulturalnej miasta, obiekt został zaprojektowany „bez barier”, a wszystkie jego pomieszczenia przystosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych, poruszających się na wózkach inwalidzkich oraz dla osób niewidomych. W obiekcie uruchomiono m.in. windę oraz przygotowano specjalne stanowiska wyposażone w system komunikacji Braille’a. Działania projektu pozwoliły również na adaptację części parteru zabytkowego ostrowskiego ratusza po restauracji „Ratuszowa” na cele kulturalne, poprzez stworzenie przestrzeni dla potrzeb Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego. W wyremontowanych salach uruchomiono wystawę multimedialną o nazwie *Ulica Dawnego Miasta* i *Cafe Muzeum*. Głównym celem stałej wystawy jest rekonstrukcja dawnej ulicy miejskiej, z uwzględnieniem takich elementów, jak: zakład fryzjerski, ulica miejska, sala kinowa, kawiarnia literacka. W zakres zrealizowanych prac wchodziły m.in.: instalacja urządzeń multimedialnych, wykonanie nagłośnienia kierunkowego, nagłośnienia tła dźwiękowego oraz wykonanie monitoringu wewnętrznego z systemem antynapadowym i antywłamaniowym. Do zapewnienia odpowiednich wrażeń wizualnych przygotowano specjalne prezentacje, których ekspozycja odbywa się przy wykorzystaniu profesjonalnych urządzeń, dedykowanych do zastosowań muzealnych. Produkty,

Rycina 14. Przykładowe efekty realizacji projektu *Multimedia – rozszerzenie oferty biblioteki publicznej oraz adaptacja pomieszczeń ratusza na cele kulturalne w Ostrowie Wielkopolskim*

Źródło: <http://umostrow.pl/>.

Tabela 41. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Multimedia – rozszerzenie oferty biblioteki publicznej oraz adaptacja pomieszczeń ratusza na cele kulturalne w Ostrowie Wielkopolskim*

PRODUKTY
– Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 2
– Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem – 2
– Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 2
REZULTATY
– Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne – 47 tys. osób.
– Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – 47 tys.
ODDZIAŁYWANIE
– Poszerzenie bazy i oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców AKO przy jednoczesnej zmianie funkcji obiektów i pomieszczeń zdegradowanych i nieużytkowanych w przestrzeni śródmieścia miasta

Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety gminy miasto Ostrów Wielkopolski

rezultaty i oddziaływanie przedmiotowego projektu w pełni zrealizowały przyjęte w tym zakresie założenia (tab. 41). Projekt jest dobrym przykładem trafnie

ukierunkowanej, skutecznie i efektywnie zrealizowanej oraz użytecznej i trwałej w dłuższej perspektywie czasu interwencji publicznej.

Gmina Opatówek, w tym samym działaniu 4.2, realizuje projekt pn. *Rozwój instytucji kultury na terenie gminy Opatówek*, którego głównym celem jest poprawa dostępności dóbr i usług kultury dla mieszkańców gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę i poprawę warunków funkcjonowania instytucji kultury, a także ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Podobnie jak w przypadku poprzednio przedstawionego projektu gminy miasto Ostrow Wielkopolski wyróżniający się zakres rzeczowy przewidzianych działań obejmuje nadanie nowych funkcji obiektom zdegradowanym i aktualnie nieużytkowanym, zlokalizowanym na terenie gminy i pozostającym w zarządzie samorządu lokalnego. Projekt przewiduje realizację trzech zasadniczych zadań. Pierwsze zadanie dotyczy przebudowy, rozbudowy (w miejscu istniejących budynków gospodarczych) oraz zmiany sposobu użytkowania domu gotyckiego, tzw. Cukierni, z przeznaczeniem na siedzibę biblioteki publicznej. Drugie zadanie polega na termomodernizacji wraz z przebudową oraz zmianą sposobu użytkowania budynku byłego

dworca PKP na cele kulturalne, oświatowe i rekreacyjne, umożliwiające rozwój działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Opatówku. Trzecie zadanie wiąże się z przebudową nawierzchni placu manewrowego przy ul. Poniatowskiego zlokalizowanego w pobliżu siedziby Muzeum Historii Przemysłu (ryc. 14). Zakres zaplanowanych działań pozwoli na jakościową poprawę infrastruktury kulturalnej w gminie w stopniu ponadprzeciętnym. Szkoda, że przewidziane do realizacji działania nie objęły również przedsięwzięć o charakterze miękkim, które powinny kompleksowo uzupełniać tego rodzaju przedsięwzięcia, tak jak w poprzednio przedstawionym projekcie. Przyjęte przez projektodawcę założenia znajdują potwierdzenie w zakresie i harmonogramie realizowanych działań i nie wydają się zagrożone co do stopnia ich osiągnięcia (tab. 42). Projekt należy ocenić jako trafnie ukierunkowany i skutecznie realizowany. Efektywność podjętych działań oraz trwałość i użyteczność w dłuższej perspektywie czasu będzie można ocenić po zakończeniu projektu oraz rozpoczęciu działalności w obiektach objętych jego interwencją.

Rycina 15. Stan obecny i wizualizacja zakładanych efektów realizacji projektu *Rozwój instytucji kultury na terenie gminy Opatówek*

Źródło: <http://www.opatowek.pl/>.

Tabela 42. Produkty, rezultaty i oddziaływanie projektu *Rozwój instytucji kultury na terenie gminy Opatówek*

PRODUKTY
<ul style="list-style-type: none"> – Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 2 – Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem – 2 – Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnych – 2 – Liczba zakupionych środków trwałych – 166
REZULTATY
<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne – 13 029 odwiedzin/rok – Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – 40 000 na rok – Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach – 0 EPC
ODDZIAŁYWANIE
<ul style="list-style-type: none"> – Poszerzenie bazy obiektów infrastruktury kultury umożliwiających kształtowanie pożądanych zjawisk społecznych, tj. aktywizacji społecznej i kulturalnej społeczeństwa, integracji mieszkańców oraz rozwoju funkcji edukacyjnej obiektów objętych zakresem rzeczowym projektu

Pogrubieniem wyróżniono wskaźniki kluczowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety gminy Opatówek.

3.5. Ocena stanu i struktury wdrażania oraz funkcjonowania systemu zarządzania

Ocena stanu i struktury wdrażania i funkcjonowania systemu zarządzania Strategii ZIT AKO obejmuje dwa kroki. W pierwszym kroku dokonano podsumowania zidentyfikowanych i przedstawionych wcześniej wartości wskaźników określających postęp rzeczowy i postęp finansowy występujący w poszczególnych priorytetach i działaniach Strategii ZIT AKO według stanu na dzień 30 listopada 2019 r. W drugim kroku usystematyzowano zebrane w trakcie badania ankietowego (patrz załącznik 1) subiektywne opinie wykonawców projektów realizowanych w ramach Strategii ZIT AKO, formułując na ich podstawie wnioski i rekomendacje.

3.5.1. Sumaryczny stan i struktura wdrażania

Sumaryczny postęp rzeczowy realizacji działań służących osiągnięciu celów Strategii ZIT AKO **nie budzi zastrzeżeń i potwierdza trafność, skuteczność i efektywność podejmowanych przedsięwzięć**. Wielkość postępu rzeczowego mierzona wskaźnikami produktu, których osiągnięcie potwierdzone zostało umowami zawartymi na realizację projektów, już według stanu na 30 listopada 2019 r., w pełni

potwierdza osiągnięcie wartości docelowych (tylko jeden wskaźnik na poziomie 81% wartości docelowej, którego osiągnięcie jest zabezpieczone dokonaniem już rozstrzygnięciem drugiego naboru w przedmiotowym konkursie). Poziom zanotowanych przekroczeń w tym zakresie, świadczący o wysokiej efektywności zaplanowanej interwencji, jest zróżnicowany w układzie priorytetów i działań. Relatywnie najwyższy w priorytecie 4 – Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi, w przypadku którego w listopadzie 2019 r. stanowi już ponad dwunastokrotność zakładanych wartości docelowych, a relatywnie najniższy w priorytecie 2 – Promocja strategii niskoemisyjnych, w przypadku którego osiąga średni poziom 114% wartości docelowej (tab. 43). W układzie działań rozpiętość wartości analizowanych wskaźników udziału zamyka się w przedziale od 81% do 2413%. Relatywnie najniższy poziom notuje się w działaniu 1.2 w zakresie wartości wskaźnika liczby osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS, którego osiągnięcie nie jest zagrożone ze względu na ogłoszony już i rozstrzygnięty kolejny konkurs w przedmiotowym działaniu wspierającym aktywność zawodową poprzez przedsięwzięcia prozdrowotne. Najwyższy poziom występuje natomiast w działaniu 4.3 w odniesieniu do wskaźnika powierzchni otwartej przestrzeni utworzonej lub rekultywowanej na obszarach miejskich, którego wartość stanowi już dwudziestoczekrotność zakładanej wartości docelowej. Podobnie do wartości wskaźników produktu wartość wskaźników rezultatu

Tabela 43. Stan wdrażania Strategii ZIT AKO
Wskaźniki produktu o najniższym oraz najwyższym wykonaniu

Priorytet	Nazwa wskaźnika (działanie)	Wartość pośrednia 2018	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości pośredniej	% wartości docelowej
Priorytet 1	Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS (osoby) (działanie 1.2)	0	14 875	12 000	–	81
Priorytet 1	Liczba usług rozwojowych skierowanych do przedsiębiorstw powstałych w ramach programu (szt.) (działanie 1.1)	26	112	450	1731	402
Priorytet 2	Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych (szt.) (działanie 2.1)	1*	2	2	200	100
Priorytet 2	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.) (działanie 2.2)	8	34	78	975	229
Priorytet 3	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy (osoby) (działanie 3.1)	320	1120	1187	371	106
Priorytet 3	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie (osoby) (działanie 3.1)	6	39	246	4100	631
Priorytet 4	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej (km) (działanie 4.4)	4	15	18,38	460	123
Priorytet 4	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich (m ²) (działanie 4.3)	664	3906	94 261,18	14 196,0	2413

Źródło: Opracowanie własne.

* Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie 1 szt. z zastrzeżeniem, że przedmiotowy węzeł przesiadkowy powstanie w ramach niezakończonych i nierozliczonych do końca 2018 r. większego, kompleksowego projektu.

(tab. 44) według stanu na dzień 30 listopada 2019 r. (zakontraktowana zawartymi umowami) została w pełni osiągnięta. Przeciętne rozpiętości wartości minimalnych i maksymalnych stopnia osiągnięcia wartości docelowej są w tym przypadku wyższe niż zidentyfikowane dla wskaźników produktu, co jest kolejnym dowodem na wysoką efektywność działań służących realizacji celów Strategii ZIT AKO. Jedy- nym wyjątkiem jest wskaźnik liczby dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania

ścieków (RLM) kwantyfikujący rezultat działania 4.4, które ukierunkowane jest na rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. W tym przypadku celowe jest przyjęcie planu działań zmierzającego do uzyskania zaplanowanych wartości.

Postęp finansowy realizacji Strategii ZIT AKO nie jest zagrożony (tab. 45). Stopień wykorzystania zaplanowanej alokacji zakontraktowanymi umowami, według stanu na 30 listopada 2019 r., przekracza w trzech pierwszych priorytetach 80%. W przypadku

Tabela 44. Stan wdrażania Strategii ZIT AKO
Wskaźniki rezultatu o najniższym oraz najwyższym wykonaniu

Priorytet	Nazwa wskaźnika (działanie)	Wartość pośrednia 2018	Wartość docelowa 2023	Wartość zakontraktowana umowami na realizowane projekty (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)		
				wartość	% wartości pośredniej	% wartości docelowej
Priorytet 1	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (szt.) (działanie 1.1)	0	252	498	–	198
	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne (%) (działanie 1.2)	50	60	12 000	24 000	20 000
Priorytet 2	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok) (działanie 2.2)	0	7 600 tys.	18 457,7	–	243
	Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej (szt.) (działanie 2.1)	0	2 400	178 514	–	7438
Priorytet 3	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego (osoby) (działanie 3.2)	0	142	3944	–	2777
Priorytet 4	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (RLM) (działanie 4.4)	0	2839	877	–	31
	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (odwiedziny/rok) (działanie 4.2)	0	9293	353 022	–	3799

Źródło: Opracowanie własne.

priorytetu 4 osiąga poziom 59,1%. Należy jednak pamiętać, że procedowana umowa pozakonkursowa dotycząca działania 4.5 ma wartość blisko 40% ogólnej alokacji w przedmiotowym priorytecie. Na podobnym, bardzo wysokim poziomie kształtuje się wykorzystanie środków europejskich. Wyjątkiem w tym zakresie jest priorytet 4, w ramach którego poziom wykorzystania środków europejskich jest niższy i osiąga poziom 49,3%. Jest to ponownie determinowane faktem, że w ramach tego priorytetu nie

doszło jeszcze do kontraktacji projektu pozakonkursowego w działaniu 4.5 ukierunkowanym na rozwój infrastruktury drogowej. Mając na uwadze trwające procedury oraz wysoką wartość tego projektu, należy przyjąć, że również wykorzystanie środków europejskich w ramach realizacji Strategii ZIT AKO nie jest zagrożone. Wydatkowanie alokacji oraz dostępnych środków europejskich w układzie priorytetów Strategii ZIT AKO jest zrównoważone i nie rodzi niebezpieczeństw. Jedyne wyraźne odstępstwo dotyczy

Tabela 45. Stan wdrażania Strategii ZIT AKO
Postęp finansowy

Priorytet	Alokacja ogółem tys. PLN	Środki UE ogółem tys. PLN	Liczba i wartość zawartych umów na realizację projektów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
			liczba umów	wartość ogółem tys. PLN	%	wydatki kwalifikowane tys. PLN	%	środki UE tys. PLN	%
Priorytet 1	19 707,5	16 751,4	7	17 284,2	87,7	17 284,2	87,7	14 691,6	87,7
Priorytet 2	145 180,6	123 403,4	21	170 125,7	117,2	140 343,1	96,7	119 291,6	96,7
Priorytet 3	46 309,8	39 363,7	18	49 049,9	105,9	44 785,2	96,7	38 067,5	96,7
Priorytet 4	189 663,3	138 518,5	21	112 125,1	59,1	92 088,3	48,6	68 254,4	49,3
Razem: Strategia ZIT AKO	400 861,2	318 037,0	67	348 584,9	87,0	294 500,8	73,5	240 305,1	75,6

Źródło: Opracowanie własne.

relatywnie niskiego wydatkowania środków europejskich w priorytecie 4, co zostało już wcześniej wyjaśnione (ryc. 15).

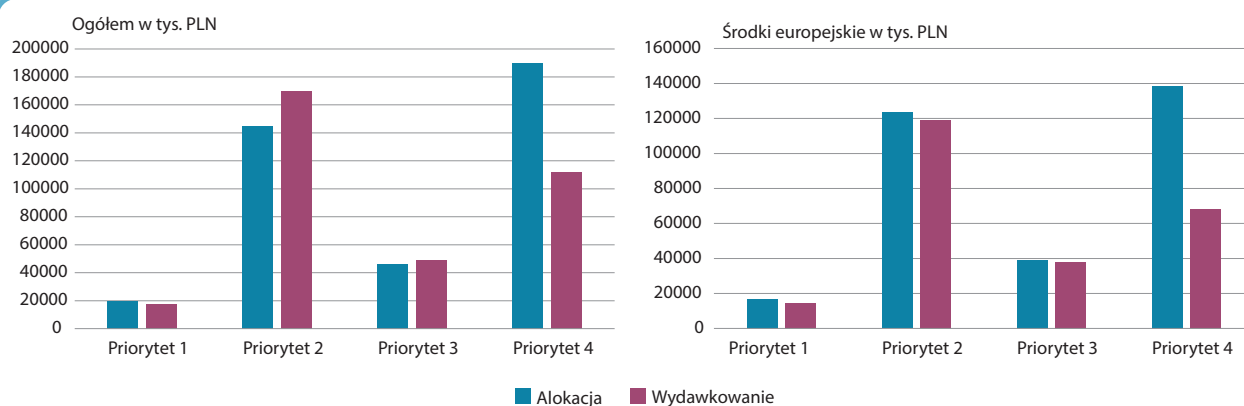
Rzeczywisty postęp finansowy mierzony środkami wydatkowanymi na realizację wniosków o płatność z projektów zakontraktowanych umowami w Strategii ZIT AKO stanowi większe wyzwanie (tab. 46). W układzie priorytetów udział poniesionych wydatków waha się w przedziale od 12,3% w priorytecie 4 – Nowoczesna infrastruktura dla rozwoju do 71,2% w priorytecie 1 – Wykształcone społeczeństwo. W przypadku wydatkowania środków europejskich udziały i priorytety są podobne, odpowiednio 10,9% dla priorytetu 4 oraz 67,2% dla priorytetu 1. Udział wydatkowanych

kwot jest proporcjonalny do zaplanowanych alokacji, terminów zawarcia umów oraz stopnia realizacji zakontraktowanych umowami projektów. Biorąc pod uwagę fakt, że do terminu ograniczającego kwalifikowalność wydatków w perspektywie 2014–2020 pozostały jeszcze co najmniej trzy lata, trudno ocenić przedmiotowy stan jako zagrażający pełnemu wykorzystaniu dostępnych środków. Co prawda proporcje występujące w priorytecie 4 wyglądają na zasadniczo zaburzone, ale zidentyfikowana sytuacja wynika z wcześniej przedstawionych uwarunkowań, co powoduje, że nie powinna być postrzegana jako zagrożenie (ryc. 16).

Tabela 46. Stan wdrażania Strategii ZIT AKO w układzie priorytetów
Wnioski o płatność

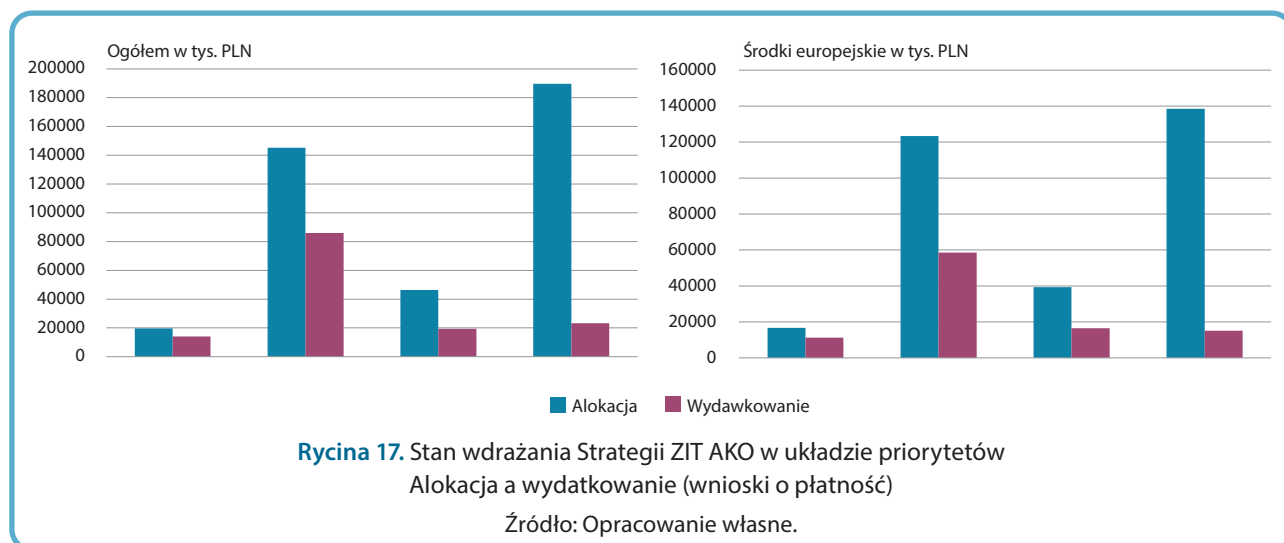
Działanie/ priorytet	Liczba umów	Wartość ogółem PLN	Środki UE ogółem PLN	Liczba i wartość wniosków o płatność wynikających z realizacji projektów na podstawie zawartych umów (stan na dzień 30 listopada 2019 r.)						
				liczba wniosków	wartość ogółem PLN	%	wydatki uznane za kwalifi- kowane PLN	%	środki UE PLN	%
Priorytet 1	7	19 707,5	16 751,4	56	14 034,5	71,2	13 203,6	70,0	11 263,8	67,2
Priorytet 2	21	145 180,6	123 403,4	92	85 990,9	59,2	68 898,5	47,5	58 563,7	47,5
Priorytet 3	18	46 309,8	39 363,7	63	20 708,8	44,7	19 333,9	41,8	16 469,9	41,8
Priorytet 4	21	189 663,3	138 518,5	74	23 277,4	12,3	18 340,9	9,7	15 057,5	10,9
Razem	67	400 861,2	318 037,0	285	144 011,6	35,9	119 776,9	29,9	101 354,9	31,9

Źródło: Opracowanie własne.

Rycina 16. Stan wdrażania Strategii ZIT AKO w układzie priorytetów
Alokacja a wydatkowanie (kontraktacja)

Źródło: Opracowanie własne.

3.5.2. Funkcjonowanie systemu zarządzania

Podstawą oceny systemu zarządzania jest z jednej strony identyfikacja problemów w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, a z drugiej strony opinia podmiotów realizujących projekty służące do osiągnięcia celów Strategii ZIT AKO.

W dotychczasowej realizacji Strategii ZIT AKO doszło do dwóch zaburzeń w wykonaniu zaplanowanych działań. W przypadku jednego projektu z działania 1.1 doszło do rozwiązania umowy przez IZ WPRO 2014+ ze spółką EUREKA sp. z o.o. będącą beneficjentem tego działania. W konsekwencji zwiększono dofinansowanie w umowach z trzema innymi beneficjentami (EHED Usługi Szkoleniowe Eryk Kowcuń, Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości oraz Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości) celem ochrony interesów grup docelowych objętych wsparciem projektem realizowanym przez spółkę EUREKA sp. z o.o., a liczba umów zmniejszyła się o jeden. W przypadku działania 1.2 zawarto umowę 7 stycznia 2020 r. na finansowanie projektu pn. *Program profilaktyki nowotworów skóry w Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej* przygotowanego przez miasto i gminę Stawiszyn. Druga sytuacja problemowa dotyczyła priorytetu 4 Strategii ZIT AKO. W tym przypadku miała miejsce jedna rezygnacja beneficjenta z kontynuacji zakontraktowanego umową projektu. Dotyczyło to Gminy Gołuchów i projektu pn. *Przebudowa z rozbudową budynku OSP w Gołuchowie oraz adaptacja sali na cele społeczno-kulturalne i edukacyjne*. W wyniku rezygnacji doszło do

rozwiązania umowy i zwrotu środków. Poza dwoma wskazanym przypadkami nie napotkano na żadne inne poważne przeszkody, a realizacja przyjętych do finansowania projektów w ramach Strategii ZIT AKO przebiega prawidłowo, co świadczy o dużej sprawności organizacyjnej BIURA i wywiązywaniu się w pełni przez ten podmiot z obowiązków IP WRPO 2014+.

Przeprowadzona wśród podmiotów realizujących projekty służące osiągnięciu celów ZIT AKO ankieta pozwoliła uzyskać subiektywne oceny beneficjentów na temat procesu aplikowania, realizowania oraz rozliczania uzyskanego wsparcia ze środków publicznych na przedsięwzięcia rozwojowe (tab. 47). W zakresie oceny procesu aplikowania w ramach silnych stron podkreśla się bardzo dobry kontakt z IZ WRPO 2014+ i IP WRPO 2014+. Beneficjenci projektów podkreślają dodatkowe wsparcie merytoryczne BIURA jako instytucji reprezentującej IP WRPO 2014+. Chwalą też czytelność dokumentacji oraz zasad i procedur obowiązujących w postępowaniach konkursowych. Pojedyncze wskazania dotyczyły korzyści wynikających z dniem oceniającego z zamkniętego charakteru konkursu, oferowanego w ramach interwencji Strategii ZIT AKO wysokiego poziomu współfinansowania czy mobilizacji wynikającej z warunkowości *ex-ante* i związanej z nią konieczności opracowania lokalnych dokumentów strategicznych – np. lokalnego planu rewitalizacji. Wśród słabych stron procesu aplikowania wskazuje się na złożoność dokumentacji projektowej, która zdaniem beneficjentów nie zawsze jest uzasadniona merytorycznie, zwłaszcza w zakresie wymaganych

Tabela 47. Opinie na temat funkcjonowania systemu realizacji interwencji publicznej w ramach Strategii ZIT AKO

Opinia na temat procesu aplikowania

Silne strony:

- porozumienie samorządów w sprawie wspólnego działania na obszarze AKO,
- bardzo dobry kontakt z IP WRPO 2014+i IZ WRPO 2014+,
- wsparcie BIURA w zakresie dodatkowej weryfikacji wniosków,
- łatwy dostęp do informacji poprzez stronę WWW oraz dodatkowe spotkania informacyjne,
- bardzo czytelne dokumenty aplikacyjne, zasady i regulaminy oraz wykorzystanie TiK w zakresie aplikowania przez system LSI 2014+,
- szybka ocena strategiczna wniosków dokonywana na poziomie BIURA,
- wsparcie procesu aplikowania przez firmy zewnętrzne,
- zamknięty charakter konkursu,
- wysoki wskaźnik współfinansowania,
- opracowanie lokalnego programu rewitalizacji.

Słabe strony:

- zbyt duża ilość dokumentów i procedur, długie okresy oczekiwania na rozstrzygnięcie poszczególnych etapów, zmiany wytycznych w trakcie realizacji,
- rozbudowana struktura wniosku oraz duża ilość wymaganych dokumentów stanowiących załączniki do wniosku o dofinansowanie, które zdaniem wnioskodawców nie wnosiły żadnej wartości dodanej czy nie determinowały zgodnej z prawem realizacji inwestycji (dla konkretnego projektu były to np. zaświadczenie Natura 2000 czy deklaracja wodna),
- niejednoznaczne definicje wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego projektu wymagały doprecyzowania poprzez skierowanie zapytania do SAKO oraz IZ WRPO 2014+,
- konieczność określenia dla tak specyficznego projektu precyzyjnej wartości wskaźników projektu w zakresie np. liczby środków trwałych/wartości niematerialnych i prawnych planowanych do zakupu w ramach projektu – w momencie aplikowania o wsparcie nieznana była technologia, jakiej do wykonania przedmiotu projektu użyje jego wykonawca wyłoniony w procedurze przetargowej, co było istotnym problemem dla szacowania ww. wielkości,
- nie zawsze korzystny termin naboru wniosku przypadający przykładowo na okres wakacyjny, w którym większość pracowników przebywa na urloпах,
- długi całkowity czas weryfikacji złożonego wniosku,
- niewystarczająca alokacja środków w ramach danego działania,
- skomplikowana procedura wnioskowania z wykorzystaniem programu SL2014.

Opinia na temat procesu realizacji

Silne strony:

- współpraca i wymiana posiadanego doświadczenia przez podmioty należące do AKO,
- możliwość bieżących oraz doraźnych konsultacji, a także opieka merytoryczna ze strony IP WRPO 2014+ i IZ WRPO 2014+ przy dużym wsparciu tych instytucji,
- bardzo dobrze przygotowana dokumentacja, w tym m.in. podręcznik w zakresie kwalifikowalności oraz zasad finansowania wydatków z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 oraz inne opracowania, wzory ułatwiające realizację projektu (m.in. przy tworzeniu dokumentacji),
- terminowe płatności,
- doświadczenie lidera projektu,
- duża liczba beneficjentów końcowych chętnych do wzięcia udziału w projekcie.

Słabe strony:

- zbyt częste składanie wniosków o płatność oraz przedłużający się okres ich rozpatrywania,
- zbyt częste sprawozdania składane do UMWW (co dwa tygodnie wypełnianie karty projektu), co zdaniem realizujących projekty nie ma uzasadnienia merytorycznego,
- długi czas opiniowania przez IZ WRPO 2014+ wnioskowanych zmian planowanych do wprowadzenia w projekcie,
- brak spójności systemów LSI 2014+ i SL2014, np. w zakresie rozbieżności w kwotach dofinansowania („w groszach”) dla poszczególnych zadań oraz kategorii wydatków, powstających na etapie wprowadzania zmian do projektu oraz zawierania aneksów do umowy o dofinansowanie, wymagających od beneficjenta przeksięgowania już opłaconych faktur i/ lub korekt wartości w systemie SL2014 możliwych do wprowadzenia wyłącznie przez pracowników IZ WRPO 2014+,
- przeprowadzanie kontroli zamówień publicznych przez IZ WRPO 2014+ na wszystkich postępowaniach przetargowych przed wypłatą zaliczki/dokonaniem refundacji wydatków – wypłata na wniosek beneficjenta 75% dofinansowania wskazanego we wnioskach o płatność refundacyjnych przed przeprowadzeniem ww. kontroli wymusza natomiast na beneficjencie konieczność wprowadzania we wniosku o płatność zwrotów/korekt w odniesieniu do wydatków

- projektowych, z których IZ WRPO 2014+ zatrzymała pierwotnie 25% dotacji, co jest kłopotliwe i czasochłonne w przypadku „większych” wniosków o płatność (obejmujących np. kilkanaście faktur),
- weryfikacja rynkowa kosztów zaplanowanych we wniosku o dofinansowanie, skutkująca koniecznością zwiększania wkładu własnego,
 - brak szkoleń dla kadry projektu, długie terminy odpowiedzi przez IZ WRPO 2014+ na pytania,
 - brak zainteresowania ze strony wykonawców realizacją zamówienia publicznego, utrudniający realizację projektu,
 - niedotrzymanie zobowiązań i terminów przez wykonawców, utrudniające realizację projektu,
 - warunki atmosferyczne utrudniające realizację projektu.

Opinia na temat procesu rozliczania

Silne strony:

- bardzo dobra merytoryczna współpraca z IP WRPO 2014+ i IZ WRPO 2014+,
- duże możliwości wykorzystania systemu SL 2014, zarówno do składania raportów, jak i obsługi bieżącej korespondencji,
- wsparcie opiekuna projektu,
- doświadczenie lidera projektu w przygotowaniu dokumentacji do projektu.

Słabe strony:

- długotrwały proces weryfikowania dokumentacji, rozliczania i oczekiwania na zwrot zaangażowanych środków,
- przedłużające się bardzo procedury w IZ WRPO 2014+ (np. dotyczące sprawdzania zamówień publicznych), bardzo czasochłonny i pracochłonny proces aneksowania umowy,
- bardzo długi okres oczekiwania na rozliczenie końcowe i refundację, zbyt duża ilość dokumentów i procedur, okres trwałości projektu liczony od wypłaty końcowej (a inwestycja zakończona rok temu, co „fizycznie” wydłuża okres trwałości o rok),
- bardzo długi proces rozliczania, od złożenia wniosku o płatność końcową do pierwszych uwag do próby minęły 4 miesiące, sprawdzanie wniosku przez jedną osobę i „doprowadzanie do końca”, a później weryfikacja „drugiej pary oczu” i nowe uwagi, które znowu są kilkakrotnie uzupełniane,
- brak realnej możliwości odwołania się od kosztów, zgłaszane uwagi kwitowane są stwierdzeniami „nie zgłaszali Państwo wcześniej problemów”, „zaakceptowano na etapie negocjacji” itp., a przecież w ciągu roku czy półtora naprawdę dużo może się zmienić.

Źródło: Opracowanie własne.

załączników. Wymienia się także trudności w określaniu wartości wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, które zdaniem beneficjentów nie zawsze są czytelnie sformułowane, a często bardzo trudne do oszacowania w zakresie oczekiwanych, w wyniku udzielonej interwencji, wartości. Realizujący projekty podkreślali również nie zawsze właściwy termin ogłaszania konkursów. Dotyczyło to przede wszystkim terminów letnich pokrywających się z urlopami większości pracowników. Pojedynczy respondenci zwracali uwagę na długi okres całkowitej weryfikacji wniosku, niewystarczającą alokację środków czy trudności w obsłudze systemu SL2014. Ocena procesu realizacji projektu wypada bardzo dobrze pod względem współpracy z IZ WRPO 2014+ i IP WRPO 2014 oraz przygotowania kompletnej i przejrzystej dokumentacji wspierającej podmioty realizujące projekty. Pojedyncze opinie dodatkowo akcentowały terminowość płatności, możliwość korzystania z doświadczeń lidera projektu oraz duże zainteresowanie beneficjentów końcowych udziałem w projekcie. Wśród słabych stron procesu realizacji interwencji Strategii ZIT AKO projektodawcy

wymieniają zbyt częste i skomplikowane procedury monitorujące, brak spójności systemów LSI2014+ i SL2014 i wynikające z tego wyzwania dla beneficjentów oraz duże uciążliwości będące skutkiem działań kontrolnych wdrażanych przez IZ WRPO 2014. Niektórzy projektodawcy dodatkowo wskazują na wyzwania wynikające z rynkowej weryfikacji pierwotnie określonych kosztów, brak wystarczających szkoleń dla osób obsługujących dokumentację projektową przy jednocześnie zbyt długim okresie oczekiwania na odpowiedź na pytania kierowane do IZ WRPO 2014+ czy też problemy wynikające ze współpracy z wykonawcami lub beneficjentami końcowymi. W ocenach odnoszących się do procesu rozliczania projektów beneficjenci po raz kolejny bardzo dobrze ocenili funkcjonowanie IZ WRPO 2014+ i IP WRPO 2014+, a także wysoką, ich zdaniem, użyteczność programu SL2014. W słabych stronach tego procesu zwrócili natomiast uwagę na przedłużające się procedury (IZ WRPO 2014+) i towarzyszące im dodatkowe, liczne dokumenty. W uwagach krytycznych podkreślono również negatywne konsekwencje zmian osób przeprowadzających weryfikację,

które skutkują dodatkowymi uwagami dotyczącymi zakresu spraw wcześniej ocenionego jako prawidłowy. Pojedyncze głosy zwracały też uwagę na brak możliwości skutecznego odwołania się od niekorzystnych dla beneficjenta rozstrzygnięć. Uzyskane opinie potwierdzają wcześniej wyrażone generalnie pozytywne oceny funkcjonowania systemu realizacji interwencji publicznej w ramach Strategii ZIT AKO.

Opinie wskazujące na słabe strony funkcjonowania tego systemu winny stać się podstawą działań korekcyjnych podejmowanych, gdzie to możliwe, *on-going* czy jeszcze w trakcie realizacji bieżących i kolejnych projektów ukierunkowanych na osiągnięcie celów Strategii ZIT AKO. Powinny one również zostać wykorzystane w programowaniu interwencji w perspektywie 2020+.

4. Wnioski i rekomendacje

Utworzony decyzją Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 7 listopada 2013 r. ZIT dla obszaru funkcjonalnego ośrodka regionalnego Kalisza z Ostrowem Wielkopolskim w ramach WRPO 2014 stał się podstawą opracowania ocenianej w niniejszym raporcie Strategii ZIT AKO. Należy pamiętać, że ZIT są narzędziem rozwoju terytorialnego wdrażanym w krajach Unii Europejskiej w perspektywie budżetowej 2014–2020, które zostało ustanowione w Pakiecie Legislacyjnym Unii Europejskiej na lata 2014–2020 oraz potwierdzone przez Polskę w Umowie Partnerstwa. Stanowią one *novum* w bieżącej perspektywie programowania i realizacji polityki spójności Unii Europejskiej, za pomocą którego realizowane są strategie terytorialne, przede wszystkim dotyczące zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (o których mowa w art. 7 rozporządzenia o EFRR). Warunkiem uzyskania wsparcia w ramach tego narzędzia jest opracowanie wspólnej strategii rozwojowej jednostek wchodzących w skład ZIT, szeroka współpraca między wszystkimi interesariuszami procesu rozwoju społeczno-gospodarczego, przygotowanie projektów adresowanych do całego OF, a nie jedynie pojedynczych JST wchodzących w jego skład oraz kompleksowe rozwiązywanie obiektywnie zidentyfikowanych problemów rozwojowych. Strategia ZIT AKO stanowi programowe potwierdzenie ww. warunków. Przesłanką do wdrażania ZIT jest przekonanie, że najlepiej w możliwościach i potrzebach rozwoju danego terytorium zorientowane są władze lokalne, dlatego przygotowywane przez nie projekty powinny najbardziej odpowiadać zróżnicowanym potrzebom lokalnym, co jest zasadniczym założeniem polityki spójności zorientowanej

terytorialnie (*place-based policy*) (Szafranek 2019). Dotychczas uzyskane doświadczenia wskazują jednoznacznie na potrzebę kontynuacji tak zaprogramowanej interwencji. W jej przygotowaniu, a następnie realizacji szczególna rola powinna przypadać SAKO, które, co należy podkreślić, nie zostało zainicjowane jedynie w związku z uruchomieniem nowego narzędzia unijnej polityki spójności, ale opiera się na doświadczeniach współpracy JST zadeklarowanej podpisanym w 2008 r. porozumieniem. Tym samym stanowi ważną formę instytucjonalizacji działania unikalnego w skali lokalnej kapitału społecznego, który powinien być w pełni wykorzystany dla rozwoju AKO. Szansą na kontynuację działań w ramach zmodyfikowanej inicjatywy ZIT jest planowany ZIT PLUS, który został przewidziany jako instrument strategiczny w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (2017) oraz potwierdzony zapisami *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* (2019).

W dalszych działaniach w tym zakresie warto wykorzystać wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonej ewaluacji Strategii ZIT AKO. Należą do nich:

- delimitacja ZIT AKO powinna opierać się na ujęciu *ex-post* (docelowy zasięg OF po zakończonej interwencji), tj. na podstawie analizy zarówno bieżących kierunków i siły oddziaływań społeczno-gospodarczych, jak i ich prognozy, przy uwzględnieniu rzeczywistych i prognozowanych powiązań;
- diagnoza stanu powinna być podporządkowana teorii procesu rozwoju społeczno-gospodarczego, który powinien również porządkować kierunki planowanych działań strategicznych; diagnoza stanu powinna być oparta na pełnej relatywizacji

- identyfikowanych wartości i trendów zarówno z grupą jednostek referencyjnych, jak i wartościami średniej krajowej i regionalnej; podsumowaniem diagnozy powinna być analiza SWOT o charakterze ogólnym z hierarchizacją zidentyfikowanych elementów; w przypadku uszczegółowienia analizy SWOT należy stosować układy wynikające z teorii procesu rozwoju społeczno-gospodarczego, np. czynniki rozwoju i ich grupy;
- cel strategii i jego uszczegółowienie, jak również operacjonalizacja poprzez działania, muszą dążyć do konkretyzacji i syntezy zarówno liczby wskazywanych elementów, jak i wyróżnianych poziomów; struktura celów strategicznych i działań operacyjnych służących ich osiągnięciu powinna być przejrzysta i w czytelny sposób oddawać logikę zakładanej interwencji; należy utrzymać zaproponowany sposób prezentacji mapowania celów strategicznych i działań operacyjnych ze strukturą priorytetów i działań WRPO 2020+;
 - logika interwencji powinna być oparta na czytelnie przyjętych zależnościach przyczynowo-skutkowych opartych na przesłankach, strategii postępowania, mechanizmach oraz oczekiwanych zmianach, czyli teoriach bazowych, teorii wdrażania oraz teorii zmiany; teorie bazowe powinny wykorzystywać dorobek teoretyczny niezbędny do wyjaśniania mechanizmu procesu rozwoju społeczno-gospodarczego;
 - terytorializacja działań interwencyjnych powinna być oparta w większym stopniu na konkretnym wyborze jednostek przestrzennych kwalifikowanych do interwencji zgodnie ze specyfiką ich potrzeb terytorialnych; rekomenduje się podział interwencji na dedykowaną całemu obszarowi ZIT AKO oraz dedykowaną konkretnym JST, w proporcji nie większej niż 75/25;
 - należy utrzymać wsparcie pomocy technicznej programu regionalnego gwarantujące sprawność organizacyjną SAKO jako IP WRPO 2014+ oraz budowanie potencjału absorpcyjnego beneficjentów z obszaru AKO niezbędnego do realizacji skutecznej, efektywnej oraz trwałej interwencji rozwojowej;
 - interwencja w zakresie aktywizacji zawodowej powinna być objęta długookresową ewaluacją pozwalającą na wzmacnianie czynników sprzyjających trwałości udzielanej interwencji oraz eliminację czynników osłabiających tę trwałość;
 - interwencja w zakresie rozwoju transportu nisko-emisyjnego oraz rozwój infrastruktury rowerowej musi opierać się na realizacji projektów zintegrowanych, komplementarnie uzupełniających się i w konsekwencji poszerzających zakres planowanego indywidualnie oddziaływania;
 - interwencja związana z termomodernizacją obiektów powinna dotyczyć w pierwszej kolejności budynków użyteczności publicznej i musi być ukierunkowana na wieloaspektowe rezultaty nieograniczające się jedynie do poprawy parametrów technicznych budynku;
 - interwencja dotycząca poprawy oferty edukacyjnej powinna preferować realizację projektów łączących działania programowe z działaniami infrastrukturalnymi, co zwiększa skuteczność i trwałość podejmowanych działań; dobrą formą realizacji tego typu przedsięwzięć są systemowe pakiety projektów o szerokim zakresie działań interwencyjnych podejmowanych przy wspólnych założeniach merytorycznych;
 - w warunkach dynamicznie zmieniającej się sytuacji na rynku pracy efektywne ekonomiczne tworzenie warunków dla poprawy wykształcenia mieszkańców, w tym tworzenia możliwości kształcenia przez całe życie, powinno opierać się na uruchamianiu lub poszerzaniu działalności już istniejących centrów kształcenia praktycznego;
 - rozwój infrastruktury w ramach publicznej interwencji rozwojowej musi być poprzedzony rzetelną diagnozą potrzeb (*evidence-based policy*) oraz identyfikacją przyszłego popytu warunkującego efektywność ekonomiczną podejmowanych działań i ich użyteczność w długim horyzoncie czasu;
 - w ramach interwencji infrastrukturalnej należy dążyć do rozwoju i upowszechnienia TiK, zwłaszcza poprzez realizację projektów integrujących funkcjonowanie usług publicznych, w tym usprawnianie działań administracji;
 - interwencja ukierunkowana na rozwój instytucji kultury oraz ochronę dziedzictwa kulturowego, w zakresie planowanych przedsięwzięć infrastrukturalnych, powinna w pierwszej kolejności przywracać lub nadawać nowe funkcje obiektom zdegradowanym.
- Ważnym uzupełnieniem wniosków i rekomendacji są wyniki ankiety przeprowadzonej wśród podmiotów realizujących projekty służące osiągnięciu celów ZIT AKO. Obejmują one m.in. opinie dotyczące

Tabela 48. Opinie na temat wyzwań funkcjonowania systemu realizacji interwencji publicznej w ramach Strategii ZIT AKO

Co należy utrzymać i wzmacniać w interwencji ZIT AKO?

- utrzymać możliwości realizacji obecnej struktury interwencji z równoczesnym zwiększeniem wartości nakładów (przy często sprzecznych priorytetach, np. zwiększać nakłady na projekty inwestycyjne kosztem projektów społecznych i odwrotnie, lub sektorowym postrzeganiu koncentracji środków, np.: poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych, infrastruktura drogowa, szkolnictwo zawodowe, obniżenie emisji gazów cieplarnianych, rewitalizacja itp.),
- wzmacniać współpracę członków AKO w dążeniu do zrównoważonego rozwoju OF poprzez realizację projektów zintegrowanych wraz z preferowaniem działań oddziałujących na cały obszar AKO, w tym realizowanych w trybie pozakonkursowym,
- preferować gminy wiejskie w celu wyrównywania ich szans w uzyskaniu wsparcia w stosunku do silniejszych organizacyjnie i finansowo miast AKO,
- utrzymać spójną strategię rozwoju na nowy okres programowy; wzmocnić interwencję w zakresie projektów infrastrukturalnych w połączeniu z „miękkimi”, tak by powstałe obiekty tętniły życiem i prowadziły do zmian społecznych zgodnie z założeniami efektywnego wykorzystywania środków publicznych,
- utrzymać pomoc BIURA w rozwiązywaniu problemów beneficjentów w czasie realizacji projektów; dotyczy to przede wszystkim interwencji w IZ WRPO 2014+ w przypadku przedłużających się procedur aneksowania umów i sprawdzania wniosków o płatność oraz mediacji między UMWW a beneficjentami przy dużych problemach w realizacji projektów, spotkania z przedstawicielami beneficjentów,
- utrzymać obowiązek opracowania strategii zawierającej wszystkie wymagane dotychczas elementy i wskazującej kierunki rozwoju oraz sposób realizacji instrumentu ZIT; warto ją rozszerzyć także o cele i działania, których źródła finansowania zlokalizowane są poza instrumentem ZIT (np. z innych programów europejskich i krajowych oraz środków własnych partnerów);

Co należy zmienić w interwencji ZIT AKO?

- wzmacniać integrację JST w ramach AKO i poszerzać zakres kompetencji SAKO, zwłaszcza w zakresie zintegrowania projektów gmin w formie wniosków do konkursów ogłaszanych w krajowych programach operacyjnych, w których beneficjentem byłoby SAKO,
- zwiększyć udział IP WRPO 2014 – BIURA jako reprezentanta jednostek tworzących AKO, na etapie programowania nowego wsparcia polityki regionalnej, w celu lepszego dopasowania interwencji do potrzeb i specyfik lokalnych oraz zrównoważonego rozwoju aglomeracji, z uwzględnieniem łączenia realizacji projektów infrastrukturalnych i społecznych,
- zadbać o kontynuację udzielonej interwencji, zwiększając jej użyteczność i trwałość, np. w przypadku transportu publicznego, istotną kwestią jest podejmowanie działań w takim zakresie, jak:
- integracja taryfowa w ramach ZIT AKO przejawiająca się możliwością podróżowania z wykorzystaniem wspólnego biletu w określonym udziale procentowym JST w ramach AKO,
- zapewnienie możliwości korzystania ze wspólnej dla całego AKO informacji pasażerskiej,
- lobbing dotyczący projektów mających znaczenie dla całej aglomeracji w uzyskaniu środków finansowych spoza ZIT na realizację przedsięwzięć,
- zwiększyć alokację na działania priorytetowe identyfikowane na podstawie obiektywnie rozpoznanych stanów, zarówno w formie bezzwrotnej dotacji, jak i wsparcia zwrotnego,
- rozszerzyć wsparcie pomostowe o instrumenty finansowe,
- ograniczyć rywalizację wnioskodawców o beneficjentów końcowych,
- wprowadzić zasadę poprzedzania oceny strategicznej ZIT pełną oceną formalną wniosku o dofinansowanie (prowadzaną dotychczas przez IZ WRPO 2014+ po ocenie strategicznej); zmiana ta zagwarantuje, że po ocenie strategicznej (decydującej o wyborze wniosku o dofinansowanie do wsparcia środkami UE – tutaj powstaje lista rankingowa) podlegać będą wyłącznie właściwie przygotowane, nieobarczone błędami i kompletne wnioski,
- zwiększyć znaczenie pomiaru efektywności (nakład/rezultat) poszczególnych projektów w celu minimalizacji udziału rentierów wsparcia (*rent-seekers*),
- zwiększać przejrzystość zasad i kryteriów postępowania konkursowych,
- ograniczyć ilość dokumentacji sprawozdawczej, optymalizując merytorycznie jej zakres i częstotliwość.

Czego należy unikać w interwencji ZIT AKO?

- unikać faworyzowania JST w ramach AKO,
- unikać rozdawnictwa w postaci dostępu do wsparcia dla każdego na każdym etapie i w każdej formie,
- unikać nawarstwiania konkursów (naborów wniosków o dofinansowanie) w jednym okresie – nabory winny być ogłaszane przynajmniej w kwartalnych odstępach i trwać około 3 miesięcy; da to gwarancje lepszego przygotowania dokumentacji aplikacyjnej,
- unikać zbyt wielu szkoleń o często nakładających się zakresach merytorycznych,

- unikać proceduralnej nadinterpretacji związanej z dokumentacją, wnioskowaniem i rozliczaniem, poprzez uszczegółowienie zasad i regulacji,
- unikać zbędnej biurokracji poprzez poszerzenie zakresu kompetencji BIURA. BIURO powinno posiadać adekwatny dostęp do systemu „SL” jako narzędzia monitoringu. Składane do IZ WRPO 2014+ wnioski o płatność, pełniące również funkcje sprawozdawcze, zawierają wszystkie informacje przesyłane w sprawozdaniach/ankietach do SAKO. Wnioski o płatność stanowią najbardziej aktualne i rzetelne dane na temat postępów w realizacji projektu zarówno finansowych, jak i rzeczowych.

Źródło: Opracowanie własne

wyzwań interwencji Strategii ZIT AKO w kolejnych okresach programowania, w zakresie trzech aspektów (tab. 48):

- działań, które należy utrzymać i wzmocnić w kolejnej perspektywie programowania polityki spójności,
- działań, które należy zmienić w kolejnej perspektywie programowania polityki spójności,
- działań, których należy unikać w kolejnej perspektywie programowania polityki spójności.

Trzeba podkreślić, że wielu projektodawców zrezygnowało z udzielania odpowiedzi w tej części ankiety, a przedstawione wyniki reprezentują w konsekwencji jedynie opinie z kompletnych ankiet.

Uzyskane wyniki pozwalają sformułować wnioski i rekomendacje w zakresie funkcjonowania systemu zarządzania programowaniem i realizacją interwencji publicznej służącej osiągnięciu celów Strategii ZIT AKO. Ze względu na przyjęty model realizacji przedmiotowej interwencji część rekomendacji należy kierować z jednej strony do SAKO jako podmiotu opracowującego Strategię ZIT AKO oraz pełniącego funkcję IP WRPO 2014+, a z drugiej strony do Samorządu Województwa Wielkopolskiego jako podmiotu pełniącego funkcję IZ WRPO 2014+, będącego podstawowym instrumentem realizacji interwencji zaprogramowanej w ramach Strategii ZIT AKO. Zaleca się zatem:

IZ WRPO 2014+:

- zwiększać możliwość elastycznego wykorzystania udzielanego wsparcia poprzez przesuwanie kompetencji na poziom lokalny Związków ZIT, zarówno na etapie programowania, jak i realizacji działań interwencyjnych,
- wzmocnić znaczenie SAKO jako zbiorowego przedstawiciela JST wchodzących w skład AKO, zarówno na etapie programowania polityki regionalnej województwa wielkopolskiego, jak i jej realizacji,

- zmienić procedurę oceny wniosku, aby umożliwić ocenę formalną przed oceną strategiczną,
- optymalizować kalendarz konkursów, lepiej dostosowując go do zmieniającego się w ciągu roku potencjału kadrowego beneficjentów (należy unikać konkursów w okresach urlopowych), równomiernie rozkładając okresy składania wniosków (należy unikać nakładania się konkursów).

IP WRPO 2014+:

- programować strukturę interwencji rozwojowej na podstawie rzetelnie przeprowadzonej diagnozy opierającej się na faktach (*evidence-based policy*) i szerokiej partycypacji społecznej, uwzględniając w jej realizacji obok europejskich środków publicznych również inne źródła,
- tworzyć warunki dla wzmocnienia współpracy JST w ramach Związku ZIT przy uwzględnieniu zróżnicowań wewnętrznych i wynikających z nich specyfik terytorialnych, które wymagają dedykowanej interwencji dla obszarów peryferyjnych i marginalizowanych, bez nieuzasadnionego faworyzowania jakichkolwiek obszarów,
- wprowadzić do warunków konkursu bardziej czytelne kryteria i wskaźniki, pamiętając o potrzebie wzrostu znaczenia efektywności podejmowanych działań,
- ograniczyć częstotliwość sprawozdawczości poprzez wykorzystywanie przygotowywanych sprawozdań przez różne instytucje odpowiedzialne za monitorowanie skuteczności, efektywności i trwałości udzielanej interwencji.

Podsumowując, **proces realizacji publicznej interwencji rozwojowej udzielanej w oparciu o realizację Strategii ZIT AKO należy ocenić jako prawidłowy**. Pomimo wskazanych deficytów oraz wyzwań związanych z postępem finansowym, ukierunkowanie działań jest trafne i uzasadnione zdiagnozowanym stanem wyjściowym w zakresie poziomu rozwoju i struktury wyzwań rozwojowych

obszaru AKO. Podejmowane działania są skuteczne i w przeważającej części bardzo efektywne, co znajduje potwierdzenie w wielokrotnie wyższych wartościach wskaźników rezultatu osiągniętych przy niezmiennym poziomie środków, ustalonym na etapie programowania budżetu Strategii ZIT AKO. Większość projektów charakteryzuje się jednoznacznością i wysoką użytecznością i trwałością w długim horyzoncie czasu. Część projektów wymaga ewaluacji *ex-post* w celu przeprowadzenia obiektywnej oceny ich oddziaływania po zakończonej interwencji. Działania korekcyjne powinny dotyczyć monitoringu postępu finansowego, zwłaszcza w zakresie przedsięwzięć realizowanych w ramach priorytetu 4.

Funkcjonowanie systemu wdrażania interwencji Strategii ZIT AKO należy ocenić jako właściwe. Na szczególne wyróżnienie zasługuje działalność SAKO i jego Biura pełniącego funkcję IP WRPO 2014+. Uzyskane w efekcie przeprowadzonej ewaluacji wyniki pozwalają stwierdzić, że **osiągnięcie celów Strategii ZIT AKO nie jest zagrożone w perspektywie obowiązującego okresu kwalifikowalności, tj. do dnia 31 grudnia 2022 r. Rezultaty i oddziaływanie wykonanych projektów są podstawą sformułowania jednoznacznej rekomendacji dotyczącej kontynuacji wykorzystania narzędzia ZIT w interwencji rozwojowej dla obszaru AKO.**

Literatura

- Aglomeracja Kalisko-Ostrowska. *Studium Rozwoju Przestrzennego*. Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego. Poznań. 2005.
- Barca F., 2009. *An agenda for a reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations*. Independent Report prepared at the request of Danuta Hübner. Commissioner for Regional Policy, European Commission. Brussels.
- Borowczak A., 2015. *Zastosowanie wybranych koncepcji badawczych w ewaluacji programów rozwoju regionalnego*. Rozprawa doktorska przygotowana pod opieką dr. hab. Pawła Churskiego, prof. UAM. Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM. Poznań.
- Capello R., 2014. *Regional economics*. Routledge.
- Chen H.T., 1990. *Theory driven evaluation*. Sage Newbury CA.
- Churski P., 2014. The polarization-diffusion model in the changes to the cohesion policy – the consequences to the direction of the growth policy. [W:] P. Churski. (red.), *The social and economic growth vs. the emergence of economic growth and stagnation areas*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 13–27.
- Churski P., 2018. Podejście zorientowane terytorialnie (*place-based policy*) – teoria i praktyka polityki regionalnej. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 41: 31–50.
- Churski P., Herodowicz T., Konecka-Szydłowska B., Perdał R., 2018. *Współczesne wyzwania przemian czynników rozwoju regionalnego w warunkach podejścia zorientowanego terytorialnie*. 02/2017 – Working Paper of FORSED Project. Zakład Analizy Regionalnej. Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM Poznań (<http://forsed.amu.edu.pl>).
- Churski P., 2019. Dlaczego efekty aglomeracji i dyfuzji mogą zmniejszać nierówności rozwojowe? [W:] A. Olechnicka, M. Herbst (red.), *Równość a efektywność rozwoju*. Wydawnictwo Scholar, Warszawa, s. 114–133.
- Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., Nowicka P., Dąbrowska A., 2012. *Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Europa 2020. *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*. Komunikat Komisji KOM (2010), wersja ostateczna, 3.3.2010 Bruksela.
- Fujita M., Krugman P., 2004. The new economic geography. Past, present and the future. *Papers in Regional Science*, 83: 139–164.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*. Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (*Monitor Polski*, 2012, poz. 252).
- Konecka-Szydłowska B., Churski P., Herodowicz T., Perdał R., 2019. Europejski kontekst wpływu współczesnych megatrendów na rozwój społeczno-gospodarczy. Ujęcie syntetyczne. *Przegląd Geograficzny*, 91(2): 39–60.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie*. Lipiec 2010, 2010. Warszawa.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*, 2019. Warszawa.
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*. Aktualizacja IV. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 21 kwietnia 2016 roku. Warszawa.
- Krugman P., 1991a. Increasing returns and economic geography. *Journal of Political Economy*, 99, 3: 483–499.
- Krugman P., 1991b. *Geography and Trade*. The MIT Press. Cambridge.

- Krugman P., 1995. *Development geography, and economic theory*. Ohlin Lectures. MIT Press, Cambridge–London.
- Leeuw F. L., 1991. Policy Theories, Knowledge Utilization, and Evaluation. *Knowledge and Policy*, 4: 73–92.
- Lucas R.E., 1988. On the mechanics of economic development. *Journal of Monetary Economics*, 22. 1: 3–42.
- Neumark D., Simpson H., 2014. Place-Based Policies. *NBER WORKING PAPER SERIES. Working Paper, 20049*. Cambridge.
- North D.C., 1990. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press. New York. NY.
- North D.C., 1991. Institutions. *Journal of Economic Perspectives*, 5, 1: 97–112.
- Olejniczak K., 2012. Model organizacyjnego uczenia się dla administracji publicznej. [W:] K. Olejniczak (red.), *Organizacje uczące się. Model dla administracji publicznej*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, s. 167–203.
- Plan Transportowy dla Województwa Wielkopolskiego w perspektywie do 2020 roku. Aktualizacja, 2018*. Zarząd Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020. Poznań.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego przyjęty uchwałą nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 roku. Poznań.
- Porozumienie zawarte w dniu 16 marca 2015 r. pomiędzy Stowarzyszeniem Aglomeracja Kalisko-Ostrowska – Instytucją Pośredniczącą Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 a Zarządem Województwa Wielkopolskiego (ZWW) – Instytucją Zarządzającą Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014–2020 w sprawie realizacji Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020*. Zarząd Województwa Wielkopolskiego. Poznań.
- Program Infrastruktura i Środowisko. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014. Warszawa.
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020. 2015. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa.
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój. 2014–2020. POWER 2014–2020, 2014. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Warszawa.
- Program Polska Cyfrowa na lata 2014–2020, 2014. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Warszawa.
- Puga D., Venables A., 1996. The Spread of Industry: Spatial Agglomeration in Economic Development. *Journal of the Japanese and International Economies*, 10, 4: 40–464.
- Reshaping Economic Geography*. World Development Report 2009. The World Bank, Washington DC.
- Richardson H.W., 1973. *Regional growth theory*. Macmillan, London.
- Rodríguez-Pose A., 2013. Do Institutions Matter for Regional Development? *Regional Studies*, 47, 7: 1034–1047.
- Rodríguez-Pose A., Garcilazo E., 2015. Quality of Government and the Returns of Investment: Examining the Impact of Cohesion Expenditure in European Regions. *Regional Studies*, 49, 8: 1274–1290.
- Romer P., 1986. Increasing returns and long-run growth. *Journal of Political Economy*, 94, 5: 1002–1037.
- Romer P., 1990. Endogenous technological change. *Journal of Political Economy*, 98, 5: 71–102.
- Romer P., 1994. The Origins of Endogenous Growth. *The Journal of Economic Perspectives*, 8(1): 3–22.
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*. Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. Warszawa.
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo, 2012*. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020*. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 30 kwietnia 2014 r. Warszawa.
- Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego, 2009*. European Commission, Brussels.
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej, 2015*. Stowarzyszenie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej, Kalisz.
- Study on urban functions*. ESPON Project 1.4.3. Final Report. ESPON CU. April 2007. Luxembourg (http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/ESPON2006Projects/StudiesScientificSupportProjects/UrbanFunctions/fr-1.4.3_April2007-final.pdf; dostęp: 15.12.2019).
- Szafrańek E., 2019. *Terytorializacja polityki rozwoju. Wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji terytorialnych w obszarach funkcjonalnych miast w Polsce*. Studia i Monografie, 561. Uniwersytet Opolski, Opole.
- Uchwała nr 4014/2013 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie wyznaczenia zasięgu terytorialnego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla obszaru funkcjonalnego ośrodka regionalnego Kalisza z Ostrowem Wielkopolskim w ramach Wielkopolskiego

- Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020. Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań.
- Umowa Partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020*, 2017. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2006 nr 227, poz. 1658 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 1990 nr 16, poz. 95 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 1998 nr 91, poz. 578 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. z 2014 poz. 1146 z późn. zm.).
- Walczak R., 2014. *Podstawy zarządzania projektami. Metody i przykłady*. Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020. WRPO 2014+. Wersja 5, 2019. Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań.
- Williamson O.E., 1975. *Markets and Hierarchies. Analysis and Antitrust Implications. A Study in the Economics of International Organization*. The Free Press, New York.
- Williamson O.E., 1985. *The Economic Institutions of Capitalism*. The Free Press. New York.
- Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 Roku. Wielkopolska 2020*. Zarząd Województwa Wielkopolskiego. Załącznik do uchwały nr XXIX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 roku. Poznań.
- Założenia Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku*, 2019. Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań.
- Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce. Planowanie perspektywy finansowej na lata 2014–2020*, 2013. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.

Załączniki

ZAŁĄCZNIK nr 1.

Ankieta beneficjentów WRPO 2014+ objętych interwencją służącą realizacji priorytetów i działań Strategii ZIT AKO¹

Priorytet/działanie strategia ZIT AKO

Priorytet/działanie WRPO na lata 2014–2020

Konkurs

Numer:

Data:

Tryb Pozakonkursowy²

TAK

NIE

Nazwa projektu

Beneficjent

Nazwa:

Adres:

Forma prawna:

Beneficjent końcowy

Okres realizacji projektu budżet

Okres realizacji:

Budżet ogółem: PLN, w tym wkład własny: PLN

Cel

Założenia:

Efekt:

¹ Ankiety należy wypełnić elektronicznie dla każdego projektu oddzielnie. Poszczególne pola można dowolnie powiększać, dostosowując do objętości treści przygotowanych do przekazania.

² Niepotrzebne skreślić.

Produkt

Założenia:

Efekt:

Rezultat

Założenia:

Efekt:

Oddziaływanie

Założenia:

Efekt:

Opinia na temat procesu
aplikowania

Silne strony:

Słabe strony:

Opinia na temat procesu realizacji

Silne strony:

Słabe strony:

Opinia na temat procesu rozliczania

Silne strony:

Słabe strony:

Jak oceniasz wpływ realizacji pro-
jektu na rozwój gminy?

Najważniejsze osiągnięte efekty:

Najważniejsze nieosiągnięte efekty:

Jak oceniasz wpływ realizacji pro-
jektu na rozwój obszaru AKO?

Najważniejsze osiągnięte efekty:

Najważniejsze nieosiągnięte efekty:

Co należy utrzymać i wzmacniać
w interwencji ZIT AKO?

Co należy zmienić w interwencji
ZIT AKO?

Czego należy unikać
w interwencji ZIT AKO?

Inne uwagi

Źródło: Opracowanie własne.

ZAAŁĄCZNIK nr 2.

Plan finansowy Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej

Działanie ZIT AKO	PI WRPO 2014+	Środki UE (EUR)	Budżet państwa (EUR)	Wkład własny (EUR)	Poziom dofinansowania (%)	Razem (EUR)	Proporcja źródeł finansowania	Fundusz	Tryb naboru	Projekty pozakonkursowe		Beneficjent*
										dofinansowanie UE (PLN)	wkład własny (PLN)	
1.1. Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy.	8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.	3 100 740,00	364 792,94	182 396,47	85%	3 647 929,41	85/10/5	EFS	Konkursowy	nd	nd	nd
1.2. Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.	8vi. Aktywne i zdrowe starzenie się.	985 000,00	115 882,35	57 941,18	85%	1 158 823,53	85/10/5	EFS	Konkursowy	nd	nd	nd
2.1. Niskoemisyjny system transportu publicznego.	4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.	17 233 435,00	nd	3 041 194,41	85%	20 274 629,41	85/0/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd
2.2. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.	4c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i sektorze mieszkaniowym.	12 865 000,00	nd	2 270 294,12	85%	15 135 294,12	85/0/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd
3.1. Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji.	10iv. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy promowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.	3 714 260,00	218 485,88	436 971,77	85%	4 369 717,65	85/5/10	EFS	Konkursowy	nd	nd	nd

Działanie ZIT AKO	PI WRPO 2014+	Środki UE (EUR)	Budżet państwa (EUR)	Wkład własny (EUR)	Poziom dofinansowania (%)	Razem (EUR)	Proporcja źródeł finansowania	Fundusz	Tryb naboru	Projekty pozakonkursowe			Beneficjent*
										dofinansowanie UE (PLN)	wkład własny (PLN)	razem (PLN)	
1.1. Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy.	8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie cyfrych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.	3 100 740,00	364 792,94	182 396,47	85%	3 647 929,41	85/10/5	EFS	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
1.2. Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.	8vi. Aktywne i zdrowe starzenie się.	985 000,00	115 882,35	57 941,18	85%	1 158 823,53	85/10/5	EFS	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
2.1. Niskoemisyjny system transportu publicznego.	4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie lagodzące na zmiany klimatu.	17 233 435,00	nd	3 041 194,41	85%	20 274 629,41	85/0/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
2.2. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.	4c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i sektorze mieszkaniowym.	12 865 000,00	nd	2 270 294,12	85%	15 135 294,12	85/0/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
3.2. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	10a. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	5 886 565,00	nd	1 038 805,59	85%	6 925 370,59	85/0/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
4.1. Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania e-usług.	2c. Wzmacnianie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowie.	1 820 000,00	nd	321 176,47	85%	2 141 176,47	85/0/15	EFRR	Poza konkursowy ¹	7 462 000,00	1 316 823,53	8 778 823,53	Miasto Kalisz
4.2. Rozwój instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego.	6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.	3 500 000,00	nd	617 647,06	85%	4 117 647,06	85/0/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
4.3. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich.	9b. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej obszarów miejskich i wiejskich.	10 000 000,00	nd	1 764 705,88	85%	11 764 705,88	85/-/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd

Działanie ZIT AKO	PI WRPO 2014+	Środki UE (EUR)	Budżet państwa (EUR)	Wkład własny (EUR)	Poziom dofinansowania (%)	Razem (EUR)	Proporcja źródeł finansowania	Fundusz	Tryb naboru	Projekty pozakonkursowe			Beneficjent*
										dofinansowanie UE (PLN)	wkład własny (PLN)	razem (PLN)	
1.1. Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy.	8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.	3 100 740,00	364 792,94	182 396,47	85%	3 647 929,41	85/10/5	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
1.2. Wspieranie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.	8vi. Aktywne i zdrowe starzenie się.	985 000,00	115 882,35	57 941,18	85%	1 158 823,53	85/10/5	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
2.1. Niskoemisyjny system transportu publicznego.	4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie lagodzące na zmiany klimatu.	17 233 435,00	nd	3 041 194,41	85%	20 274 629,41	85/0/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
2.2. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.	4c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i sektorze mieszkaniowym.	12 865 000,00	nd	2 270 294,12	85%	15 135 294,12	85/0/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
4.4. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.	6b. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii Europejskiej w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie.	3 345 000,00	nd	590 294,12	85%	3 935 294,12	85/0/15	EFRR	Konkursowy	nd	nd	nd	nd
4.5. Rozbudowa infrastruktury drogowej.	7b. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.	6 650 000,00	nd	6 642 682,93	75%	8 866 666,67	50/0/50	EFRR	Poza konkursowy ²	27 265 000,00	27 235 000,00	4 500 000,00	Miasto Kalisz
Ogółem budżet ZIT AKO		69 100 000,00	720 294,11	12 516 960,79	84%	82 337 254,91				34 727 000,00	28 551 823,53	63 278 823,53	

¹ Regionalna zintegrowana infrastruktura informacji przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.

² Rozbudowa ulic w ciągu drogi wojewódzkiej nr 450 na odcinku od „Rogatki” do granicy miasta Kalisza – I etap (od Rogatki do ul. Budowlanych).

* w przypadku projektów pozakonkursowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez BIURO – IP WRPO 2014+.

ZAŁĄCZNIK nr 3.

Wskaźniki realizacji projektów Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej

Priorytet Strategii ZIT AKO	Działanie Strategii ZIT AKO	Alokacja ZIT AKO w EURO	Wskaźniki produktu		Wskaźniki rezultatu			
			nazwa wskaźnika	wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	wartość docelowa 2023	nazwa wskaźnika	wartość bazowa 2014	wartość docelowa 2023
PRIORYTET 1. Wsparcie przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz aktywności zawodowej.	Działanie 1.1. Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy.	Dofinansowanie UE: 3 100 740,00 Ogółem: 3 647 929,41	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (osoby)	64	223	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (szt.)	0	252
				67	223	Odsetek przedsiębiorców pozytywnie oceniających wsparcie rozwojowe otrzymane po utworzeniu działalności gospodarczej w ramach programu (%)	92	92
Działanie 1.2. Wsparcie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.	Działanie 1.2. Wsparcie aktywności zawodowej poprzez działania prozdrowotne.	Dofinansowanie UE: 985 000,00 Ogółem: 1 158 823,53	Liczba osób objętych wsparciem aktywności zawodowej w programie (osoby)	26	112	Liczba usług rozwojowych skierowanych do przedsiębiorstw powstałych w ramach programu (szt.)		
				1	1	Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców (szt.)		
			Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS (osoby)	0	14 875	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne (%)	50	60

Priorytet Strategii ZIT AKO	Działanie Strategii ZIT AKO	Alokacja ZIT AKO w EURO	Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
			nazwa wskaźnika	wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	wartość docelowa 2023	nazwa wskaźnika	wartość bazowa 2014	wartość docelowa 2023
PRIORYTET 2. Promocja strategii niskoemisyjnych.	Działanie 2.1. Niskoemisyjny system transportu publicznego.	Dofinansowanie UE: 17 233 435,00 Ogółem: 20 274 629,41	Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych (szt.)	1 ¹	2	Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej (szt.)	0	2 400
			Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej (szt.)	8 ²	12	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂ /rok)	0	486
			Długość wspartej infrastruktury rowerowej (km)	7	20			
	Działanie 2.2. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.	Dofinansowanie UE: 12 865 000,00 Ogółem: 15 135 294,12	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)	8	34	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok)	0	7 600 000
						Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂ /rok)	0	2 000
PRIORYTET 3. Wykształcone społeczeństwo.	Działanie 3.1. Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji.	Dofinansowanie UE: 3 714 260,00 Ogółem: 4 369 717,65	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie (osoby)	170	563	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia (%)	90	90
			Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie (osoby)	6	39	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (%)	70,10	70,10
			Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy (osoby)	320	1120	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauk (%)	80	80
			Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego (szt.)	3	14	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS (%)	100	100
			Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie (szt.)	1	2			

¹ Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie 1 szt. z zastrzeżeniem, że przedmiotowy węzeł przesiadkowy powstanie w ramach niezakończonych i nierozliczonych do końca 2018 r. większego, kompleksowego projektu.

² Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie min. 8 szt. z zastrzeżeniem, że zakup ww. autobusów dokonany zostanie w ramach niezakończonych i nierozliczonych do końca 2018 r. większego, kompleksowego projektu.

Priorytet Strategii ZIT AKO	Działanie Strategii ZIT AKO	Alokacja ZIT AKO w EURO	Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
			nazwa wskaźnika	wartość pośrednia 2018 (jeśli dotyczy)	wartość docelowa 2023	nazwa wskaźnika	wartość bazowa 2014	wartość docelowa 2023
PRIORYTET 4. Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi.	Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	Dofinansowanie UE: 5 886 565,00 Ogółem: 6 925 370,59	Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego (szt.)	4	4	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego (osoby)	0	142
	Działanie 4.1. Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania e-usług.	Dofinansowanie UE: 1 820 000,00 Ogółem: 2 141 176,47	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego (szt.)	2	2	Liczba osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną (osoby)	0	48 864
	Działanie 4.2. Rozwój instytucji kultury i ochrona dziedzictwa narodowego.	Dofinansowanie UE: 3 500 000,00 Ogółem: 4 117 647,06	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja (szt.)	2	2	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (odwiedziny/rok)	0	9 293
	Działanie 4.3. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich.	Dofinansowanie UE: 10 000 000,00 Ogółem: 11 764 705,88	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (szt.)	1	2	Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (osoby)	0	22 641
	Działanie 4.4. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.	Dofinansowanie UE: 3 345 000,00 Ogółem: 3 935 294,12	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich (m ²)	664	3 906	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (RLM)	0	2 839
Działanie 4.5. Rozbudowa infrastruktury drogowej.	Dofinansowanie UE: 6 650 000,00 Ogółem: 13 292 682,93	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej (km)	4	15	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych (szt.)	0	115	
			Długość wybudowanych dróg wojewódzkich (km)	23	2,5	Nośność drogi (kN/os)	80(2015)	

³ Do końca 2018 r. zakłada się realizację rzeczową wskaźnika na poziomie 2 km, z zastrzeżeniem, że zadeklarowana długość przebudowanej drogi i będzie realizowana w ramach jednego, kompleksowego, niezakończanego i nierozliczonego do końca 2018 r. projektu.

Wskaźniki finansowe – wkład finansowy ZIT AKO do ram wykonania osi priorytetowych WRPO 2014+

Priorytet Inwestycyjny/ działanie WRPO 2014+	Działanie ZIT AKO	Alokacja ZIT AKO [€]	Wartość pośrodknia 2018 [€]	Wartość docelowa 2023 [€]
		Oś priorytetowa 2. Społeczeństwo Informacyjne.		
PI 2c. Działanie 2.1.	Działanie 4.1.	1 820 000	546 000	1 820 000
		Oś priorytetowa 3. Energia.		
PI 4c. Działanie 3.2.	Działanie 2.2.	12 865 000		
PI 4e. Działanie 3.3.	Działanie 2.1.	17 233 435	9 295 500	30 098 435
		Oś priorytetowa 4. Środowisko.		
PI 6b. Działanie 4.3.	Działanie 4.4.	3 345 000		
PI 6c. Działanie 4.4.	Działanie 4.2.	3 500 000	2 053 500	6 845 000
		Oś priorytetowa 5. Transport.		
PI 7b. Działanie 5.1.	Działanie 4.5.	6 650 000	1 995 000	6 650 000
		Oś priorytetowa 6. Rynek pracy.		
PI 8iii. Działanie 6.3.	Działanie 1.1.	3 100 740		
PI 8vi. Działanie 6.6.	Działanie 1.2.	985 000	1 333 500	4 085 740
		Oś priorytetowa 8. Edukacja.		
PI 10iv. Działanie 8.3.	Działanie 3.1.	3 714 260	1 006 500	3 714 260
		Oś priorytetowa 9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego.		
PI 9b. Działanie 9.2.	Działanie 4.3.	10 000 000		
PI 10a. Działanie 9.3.	Działanie 3.2.	5 886 565	4 500 000	15 886 565
		EFRR	18 390 000	61 300 000
		EFS	2 340 000	7 800 000
		Razem:	20 730 000	69 100 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez BIURO – IP WRPO 2014+.

EKSPERTYZY I RAPORTY
Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej
i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ISBN 978-83-7986-307-5